

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKDİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

NIKÂHNÂME
(İNCELEME-METİN)

Mehmet UYSAL

YÜKSEKLİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Ahmet SEVGİ

Konya-2010

Mehmet UYSAL

NIKÂHNÂME

Yüksekisans
Tezi

2010

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
ÖN SÖZ	iii
ÖZET	v
SUMMARY	vi
KISALTMALAR.....	vii
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ.....	viii
GİRİŞ.....	1
1.DİNÎ EDEBİYAT VE GELİŞİMİ.....	1
2.HZ. PEYGAMBERLE İLGİLİ YAZILMIŞ MANZUM ESERLER	3
2.1. Esmâ-yı Nebî :	3
2.2. Siyer:	4
2.3. Mevlid:	4
2.4. Mi'râc:.....	4
2.5. Mu'cizat:	5
2.6. Gazavât-ı Resûlullah:	5
2.7. Hilye:.....	6
2.8. Hicret:.....	6
2.8. Şefâat-nâme:	7
2.9. Kırk Hadis, Yüz Hadis, Bin Hadis:	7
3. MESNEVÎ	8
3.1 Mesnevî Kelimesinin Anlamı	8
3.2. Mesnevînin Tarihi Gelişimi.....	8
3.3. Mesnevî'nin Şekil Özellikleri.....	9
3.4 Mesnevîde Tertip ve İşlenen Konular	9
3.5. XIII-XV. Yüzyılda Yazılan Mesnevîlere Genel Bir Bakış	10
BİRİNCİ BÖLÜM.....	13
1. ESERİN TANITILMASI.....	14
1.1. Adı- Şâiri	14
1.2.Yazılış Tarihi	14
1.3.Yazılış Sebebi	14
1.4.Beyit Sayısı.....	14

2. MUHTEVA ÖZELLİKLERİ	14
2.1.Tertibi- Eserin Konusu	14
3.ŞEKİL ÖZELLİKLERİ	31
3.1.Vezin	31
3.2. Kafiye	31
3.3.Dil ve Anlatım özellikleri.....	31
3.4.İmlâ Özellikleri	34
4. ESERİ İNCELERKEN KULLANILAN YÖNTEM	35
SONUÇ	36
KAYNAKÇA.....	37
İKİNCİ BÖLÜM	41
METİN.....	42
TIPKIBASIM.....	121
ÖZGEÇMİŞ.....	153

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Mehmet UYSAL

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mehmet UYSAL
	Numarası	074201011005
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı/Eski Türk Edebiyatı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Ahmet SEVGİ
	Tezin Adı	Nikâhnâme (İnceleme-Metin)

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Nikâhnâme (İnceleme-Metin) başlıklı bu çalışma ...24...../...06...../...2010..... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Prof. Dr. Ahmet SEVGİ	Danışman	
Prof. Dr. Emine YENİTERZİ	Üye	
Yard. Doç. Dr. Semra TUNÇ	Üye	

ÖN SÖZ

İslâmiyet sonrası, Türk Edebiyatında konular önemli ölçüde değişmiştir. Özellikle Arap ve İran edebiyatının da etkisiyle dini konularda daha çok eserler verilmiş; yeni tür ve şekiller edebiyatımıza girmiştir. En çok işlenen konuların başında Hz. Muhammed'in hayatı gelir. Bütün dünyada hiçbir şahıs veya peygambere, Hz. Muhammed'e olduğu kadar çeşitli şekil ve türlerde yüzyıllar boyu bu denli eser yazılmamıştır. İslam milletleri edebiyatları arasında Türk edebiyatı da bu bakımdan tahmin edildiğinden daha zengindir. Manzum ve mensur eserlerde Hz. Peygamberin hayatının, konu olarak seçilmesinin en büyük sebeplerinden birisi, inananlar tarafından çokça sevilmesi ve bu sevginin dile getirilmesidir. Diğer bir sebep de Hz. Peygamberin bütün güzelliklerinin anlatılarak daha çok insan tarafından benimsenmesi ve örnek alınmasını sağlayabilmektir.

Hz. Peygamber'e duyulan sevgiden; Esmâ-i Nebî, mi'râciye, mu'cizât, Gazavât-ı Nebî, hilye, Hicretü'n-Nebî, Şefâat-nâme, Ahlâku'n-Nebî, mevlid, hilye, kırk hadis gibi türler edebiyata girmiştir. Türk edebiyatında, Hz. Muhammed dendiği zaman akla gelen ilk eser Yazıcıoğlu Mehmed'in "*Muhammediye*"sidir. Burada Hz. Peygamber'in hayatı değişik yönlerden incelenmiş; yukarıda belirtilen bütün türlerin örnekleri bu eserde verilmeye çalışılmıştır.

Hz. Peygamber'in Hz. Hatice ile evlenmesi konusuna ayrıntılı olarak bakmak istediğimizde "*Muhammediye*"baştta olmak üzere ulaşabildiğimiz bütün manzum dini kaynaklarda fazla bilgiye rastlayamıyoruz. "Nikâhnâme" adlı eserimizde, peygamberimiz Hz. Muhammed'in Hz. Hatice ile nikâhlanması ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Eserde ayrıca İslam Tarihi ve diğer kitaplarda fazla bahsedilmeyen Hz. Peygamber'in, peygamberlikten önceki hayatından kesitler de anlatılmıştır.

Biz bu çalışmamızda, Hz. Peygamber'in evlenmesi konusunu anlatan müstakil bir eseri, edebiyat dünyasına kazandırmaya çalıştık. Ayrıca Eski Anadolu Türkçesi özellikleriyle yazılan böyle bir eseri su yüzüne çıkarmış olmaktan dolayı sevinçliyiz.

Çalışmamız sırasında sabır ve hoşgörüsü ile bana destek olan; gerek eserin seçiminde ve gerekse yapılan çalışmaların takibinde her türlü fedakârlığı gösteren, titiz çalışma disipliniyle örnek aldığım değerli hocam ve danışmanım Prof Dr. Ahmet

SEVGİ'ye teşekkürü bir borç bilirim. Yüksek lisans öğrenimim boyunca engin bilgi ve birikimlerinden yararlandığım değerli hocalarım Prof. Dr. Emine YENİTERZİ, Yrd. Doç. Dr. Semra TUNÇ'a minnet ve şükranlarımı sunarım. Ayrıca sevgisi, güveni ve desteğiyle yüksek lisansımın başından sonuna kadar bana yardımcı olan değerli eşim N. Seher UYSAL'a sonsuz teşekkür ederim.

Mehmet UYSAL

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mehmet UYSAL	Numarası 074201011005
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı Eski Türk Edebiyatı	
	Danışmanı	Prof Dr. Ahmet SEVGİ	
Tezin Adı		Nikâhnâme (İnceleme-Metin)	

ÖZET

Bu tezde, Eski Anadolu Türkçesi ile yazılan Nikâhnâme adlı eser incelenmiştir.

Kimin tarafından yazıldığı ve istinsah edildiği belli olmayan Konya Koyunoğlu Müzesinde 10731 numaralı Nikâhnâme adlı eserde, Peygamberimiz Hz. Muhammed ile Hz. Hatice'nin nikâhlanması anlatılmıştır.

Bu çalışmanın amacı; daha önce "Muhammediye"de ve diğer dini eserlerde ayrıntılı olarak anlatılmayan Peygamberimiz Hz. Muhammed'in Hz. Hatice ile nikâhı konusunda daha fazla bilgi sahibi olmak ve Eski Anadolu Türkçesi üzerinde yapılan çalışmalara katkı yapmaktır.

35 varaktan oluşan ve mesnevi nazım şekli ile yazılan eserin, transkripsiyon harfleriyle çevirisi yapılmıştır. Transkribe edilen eser daha sonra dil ve imlâ özellikleri açısından incelenmiştir.

Eseri, istinsah eden tarafından harekelenmesine rağmen Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerine göre okunmuştur. Vezin bakımından eksik olduğu görülen yerlere, köşeli parantezle ilave yapılmış; fazla gelen kısımlar çıkartılarak dipnotta belirtilmiştir. Yıpranmadan dolayı okunamayan bazı kısımlar [...] noktalarla belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eski Anadolu Türkçesi, Nikâhnâme, Dini edebiyat

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mehmet UYSAL	Numarası	074201011005
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı Eski Türk Edebiyatı		
	Danışmanı	Prof Dr. Ahmet SEVGİ		
Tezin Adı		Nikâhnâme (İnceleme-Metin)		

SUMMARY

In this thesis, Nikahname, which was written in Old Anatolian Turkish, is analyzed.

The marriage of Prophet Mohammad and Khadijah was told in Nikahname, of which the author and the copier aren't known, is indexed 10731 in Konya Koyunoğlu Museum.

The aim of this study is to get more information about the marriage of Prophet Mohammad and Khadijah that wasn't told in detail before in "Muhammediye" and other religious works and to contribute to the former studies about Old Anatolian Turkish.

The work composed of 35 papers and written in masnawi form was translated by using transcription alphabet letters. The transcribed version of the work was analyzed in terms of language and spelling features.

Although the work had been marked with a vowel point by the copier, it was read according to Old Anatolian Turkish characteristics. Some additions have been made by using brackets in the places where there is a lack of rhythm; the extra parts have been removed and they are indicated in the footnotes. Some parts which have not been read because of corrosion are indicated by [...] dots.

Key Words: Old Anatolian Turkish, Nikahname (Marriage Document), Religious Literature

KISALTMALAR

age.	: Adı geçen eser
A.Ü	: Atatürk Üniversitesi
Ank.	: Ankara
bkz.	: Bakınız
bl.	: Bölümü
c.	: Cilt
Far.	: Farsça
Hzl.	: Hazırlayan
Hz.	: Hazreti
İst.	: İstanbul
Ktp.	: Kütüphane
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
nr.	: Numara
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
ter.	: Tercüme
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTK	: Türk Tarih Kurumu
v.	: Varak
Yay.	: Yayınları
yk.	: Yaprak

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

أ, آ	a, ā	ش	ş
أ, إ	a, e	ص	ş
ء	'	ض	ž, đ
ب	b	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	'
ث	s	غ	ġ
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	q
ح	ḥ	ك	k, g, ñ
خ	ḫ	نگ	ṅ
د	d	ل	l
ذ	ẓ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v (o, ö, u, ü, ū)
ژ	j	ه	h (a, e)
س	s	ی	y (i, ī, ā)

GİRİŞ

1.DİNÎ EDEBİYAT VE GELİŞİMİ

Bilgilerimize göre Türklerin kabul ettikleri en eski din Şamanizm'dir. Şamanizm, Kuzey ve Orta Asya'daki Türkler arasında varlığı günümüzde de sürdürülen, doğaya tapma, doğaüstü güçlere inanma temeline dayalı bir inanç sistemidir. Şaman ya da Türkçe karşılığıyla kam, Şamanizm'deki din adamına verilen addır. Türkler Müslüman olduktan sonra da bu dinin özelliklerini, gelenek ve kalıntılarını devam ettirmişler hatta kendileriyle birlikte Anadolu'ya taşımışlardır. Bütün edebiyatlarda olduğu gibi Türk edebiyatının doğuşu da dinle yakından bağlantılıdır. Bu nedenle, ilk şiirler dini karakterli, şairler ise din adamları yani şamanlardır. Tonguzlarda şaman, Altay Türklerinde kam, Kırgızlarda baskı ya da bahşı, Oğuz Türklerinde ozan diye bilinen şamanların dini görevlerini yaparken söyledikleri ilahiler de Müslümanlık öncesi Türk edebiyatının ilk örneklerini oluşturmuştur.¹

Türkler, 8. yüzyıldan itibaren Müslümanlığın etkisinde kalarak yeni dini kabul etmeğe başlamışlardır. Fergana, Kaşgar, Aksu yörelerinde devlet kuran ve zaman zaman Araplar ve Samanoğulları ile savaşan Karahanlılar, 10. yüzyılın ilk yarısında hükümdarı Satuk Buğra Han'ın Müslümanlığı kabul etmesi üzerine Müslüman olarak ilk Müslüman Türk devletini kurarlar. Böylece 8.yüzyıldan itibaren Müslüman olmaya başlayan Türkler'in yaşadığı Maverâünnehr, Horasan, Kaşgar yöresi 12. yüzyıla kadar, aşağı yukarı 4 yüzyıl süren bir dönem içerisinde müslüman olmuştur.²

İslamiyet öncesi dönemde Şamanizm etkisi altında olan Türkler, Müslümanlığı kabul ettikten sonra yavaş yavaş İslam kültürünün etkisi altına girmeye başlamıştır. Burada Araplardan çok İranlıların etkisi fazla olmuştur. Müslümanlık öncesi başlayan komşuluk ilişkileri her iki milletin dilleri arasında kelime alışverişine neden olmuş, Müslümanlığın kabulünden sonra da tarihi ve coğrafi nedenlerin yanı sıra ortak dinin yarattığı kültür birliği, Türklerin İran edebiyatından daha çok etkilenmesine yardımcı olmuştur. İslam kültürü, dünya görüşü ve bunların ürünü olan ortak İslam edebiyatının iç ve dış yapısını oluşturan öğeler İranlıların aracılığıyla Türk edebiyatına girmiştir.

¹ Köprülü, M.Fuat., Edebiyat Araştırmaları, VII. Seri, sayı 47, Türk Edebiyatının Menşesi 49-130, Ozan 131-144, Bahşı 145-156)

² Mengi, Mine, **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, s.14

Hatta yeni dinin, ibadetle ilgili önemli terimlerinden bazıları Türkçeye Arapçadan değil Farsçadan geçmiştir. Örneğin salât yerine namaz, vudu yerine abdest, savm yerine ruze(oruç) gibi kelimeler Farsçadan geçmiştir.³

Ulaşılabilen en eski belgelerden anlaşıldığı üzere Türkler, anadilleriyle edebi eser üretme geleneğini tarih sahnesinde belirledikleri ilk dönemlerden itibaren sürdürmüşler, temas halinde buldukları kültürlerden kelime alıp verme konusunda hiçbir zaman çekingen ve tutucu davranmamışlardır. Bunun yanı sıra Çin, Hint, İran, Arap ve Roma gibi köklü medeniyetlerle sürdürdükleri kültür temasları boyunca da sürekli yeniliklere açık tavır sergilemişlerdir. Türklerin cihanşümul devletler kurmalarının ardındaki sebeplerden birisi de bu farklı kültürlerle rahatça uyum sağlayıp onları benimsemi ve sindirme yeteneği olmalıdır⁴.

İslami dönem, İran şiiri ve Arap şiirini örnek alarak başlamıştır. İlk dönemlerde şâirler İslam dinini çevresindeki insanlara sevdirmek, onlara dinin güzelliklerini anlatmak için dinî konularda şiirler yazmışlardır. Özellikle İslam dininin temel kaynakları Kur'ân-ı Kerim ve Hz. Peygamber'in hayatına büyük önem vermişlerdir. Bu dönemde verilen eserler edebi açıdan çok önemli olmamasına rağmen, dinin güzelliklerini benimsetmesi, İslam tarihine kaynak oluşturması açısından önemlidir.

İslam kültürü etkisinde gelişen Türk edebiyatında başta Kur'ân-ı Kerim olmak üzere, enbiya kıssaları, hadisler, mûcizeler, tasavvuf, din ve felsefe, tarihi olaylar ve şahsiyetler, efsaneler, bâtil ve hakîki bilgiler, dil malzemeleri vs. konular işlenmiştir. Şüphesiz üzerinde en çok şiirler yazılan konu, Hz. Muhammed'dir. Hz. Peygamber'e duyulan samimi sevgi, edebiyatımızda çeşitli ve zengin manzum türlerin doğmasına sebep olmuştur. Hz. Peygamber'e duyulan sevgi, bağlılık ve hürmet hisleri, yalnız dîvan edebiyatında değil; anonim, âşık ve tasavvufî halk edebiyatında, diğer yandan Tanzimat'tan günümüze kadar uzanan dönem edebiyatında önemli bir yere sahiptir. İlk İslâmî Türk eseri Kutadgu Bilig'den günümüze kadar gelen zaman içinde Hz. Peygamber sevgisini dile getiren müstakil, hacimli ve küçük binlerce eser yazılmıştır⁵.

³ Mengi, Mine, age.,s.14

⁴ Şentürk, A. Atillâ – Kartal, Ahmet, Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi.

⁵ Yeniterzi, Emine, **Türk Edebiyatında Na'tlar (Antoloji)**.

2.HZ. PEYGAMBERLE İLGİLİ YAZILMIŞ MANZUM ESERLER

Dinî edebiyatımızda, en çok Hz. Peygamberle ilgili eserler verilmiştir. Unutulmaması gereken bir nokta vardır ki o da bütün dünyada hiçbir peygambere, hiçbir dine, hiçbir şahsa dair, Hz. Peygambere olduğu kadar çeşitli şekil ve türlerde, yüzyıllar boyunca çeşitli eserler devamlı bir surette meydana getirilmemiştir. İslam milletleri edebiyatları arasında Türk edebiyatı da bu bakımdan tahmin edilebileceğinden daha zengindir⁶.

Hz. Peygamberle ilgili bir edebiyatın oluşmasında ona olan sonsuz ve samimi bir sevginin ve aşkın tesiri bilhassa rol oynamıştır. Dolayısıyla bazı âşıkane şiirlerde güzellik ülkesinin padişahı, yani sevgiliden maksad Hz. Peygamberdir. Zira o, asla solmayan bir gül, örneği bulunmayan ebedi bir sevgilidir. Hiçbir sevgili onunla kıyaslanamaz.

Her ne kadar na't tabiri, diğer peygamberler, Hülefâ-yı Râşidin, sahâbe-i güzün, Mevlânâ ve benzerleri için de kullanılmışsa da daha çok Hz. Peygamber mehdinde ve vafında yazılan ve ona sonsuz sevgiyi dile getiren şiirlere denmiştir. Na'tların kaynağı bizzat Kur'ân-ı Kerîmdeki Hz. Peygamberi över mâhiyetteki âyetlerdir. Dolayısıyla şâirlere en büyük ilham kaynağı Kur'ân-ı Kerîm olmuş, Cenâb-ı Hakk'ın diliyle övülen bir zâtı medhetmek kutsal bir vazife sayılmıştır. Bunlar, Dîvan tertibinde na'tların ; tevhid, münâcât, na't sırası içinde yer alması geleneği yanında, doğrudan na'tla başlayan pek çok dîvan olduğunu ve na'tların dîvanlar içinde yalnızca bu bölüme has olmayıp müstakilen de pek çok na'tlar ve ilâhiler yazılmış ve bestelenmiştir. Fuzuli'nin Su Kasidesi ile Şeyh Gâlib'in müseddesi en tanınmış na'tlardandır.⁷

2.1. Esmâ-yı Nebî :

Esmâ-yı Hüsnâ gibi bir kısım esmâ-yı Nebilerde, Hz. Peygamberlerin doksan dokuz isim ve sıfatları zikr olunur. Bu konuda esmâ-yı hüsnâlarda olduğu kadar manzum eser çok değildir. Esmâ-yı Nebî ve şerhleri daha ziyâde mensur ve muhtelif eserlerin bir bölümü halindedir. Gördüğümüz örnekler itibâriyle umûmiyetle beş-on beyit içinde veya bazı divanlarda kasideler tarzında Hz. Peygamberin bir kısım isimleri

⁶ “Hz. Peygamberle İlgili Yazılmış Manzum Eserler” kısmı Amil Çelebioğlu'nun “Türk Edebiyatında Manzum Dini Eserler” makalesinden alınmıştır. Bazı kısımlara eklemeler yapılmış; eklenen kısımlar dipnotta belirtilmiştir. Bkz. Çelebioğlu, Âmil, Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları, s.348-365.

⁷ Yeniterzi, Emine, **Divan Şiirinde Na't** ;Yeniterzi, Emine, **Türk Edebiyatında Na'tlar (Antoloji)**.

sıralanmaktadır. Hasib Efendi'nin *Delâil-i Hayrat*'tan istifâde ettiği bin beyitlik bir *Esmâ-yı Nebi manzûmesi* basılmıştır.

2.2. Siyer:

Birkaç yüz beyitten on bin veya daha fazla hacimle Hz. Peygamberin hayatını kısmen veya bütünüyle konu alan muhtelif manzum siyerler yazılmıştır. Bunlardan *Eşrâatü's-Sâat* gibi bahisleri de ihtiva etmesine rağmen Hz. Peygamberin hayatını ihtiva eden en meşhur eser şüphesiz Yazıcıoğlu Mehmed (öl. 855/1451)'in *Megaribü'z-Zaman* adlı Arapça mensur eserinden yine kendisinin nazım olarak tercüme ettiği 9008 beyitlik *Muhammediye* (te'lif:853/ 1449)'sidir. Zamanında da iki bin beyit civarında ve hece vezniyle yazılmış bir siyer kaleme alınmıştır.⁸

2.3. Mevlid:

Hazret-i Peygamberin hayatının çeşitli safhaları ve şahsiyeti, sözleri, diğer bir ifadeyle sîrelerin hemen her bir bölümü, aynı zamanda müstakil eserler halinde meydana gelmiştir. Bunlardan bilhassa Türk edebiyatında en yaygın olanı mevlidlerdir. Mevlid denilince ilk akla gelen Süleyman Çelebi (1351-1422)'nin *Vesîlet'ün Necat* adlı eseridir. Süleyman Çelebi'den iki yıl önce 810/1407 da, yine Bursa'da Germiyanlı Ahmedî (öl.815/1412), Mevlid'ini kaleme almıştır⁹. XIX. yüzyılda Selâmî tarafından bir *mevlid* yazılmıştır. Günümüze kadar devam eden mevlid yazma geleneğinin son örneklerinden biri, Alvar İmamı veya Efe diye meşhur olan Muhammed Lutfi (1868-1956)'nin halen Erzurum ve civarında okunan Mevlid'idir. Ayrıca mahdud da olsa Hazret-i Ali, Hz. Fatıma için yazılmış mevlidler de vardır.

2.4. Mi'râc:

Hz. Peygamberin hayatının bir safhası olan mi'râc hadisesi de dini hatta lâdini edebiyatımızda bir hayli tesir etmiştir. Mürettep dîvan ve mesnevîlerde başlarına müstakil olarak mi'râciyeler olduğu gibi bazı mevlid, hilye vs. nev'inden eserlerde bir bölüm olarak da bulunur. Dîvan içinde mi'râciye türünden herhangi gazel bulunabilir. Ayrıca hece vezniyle yazılmış mi'râc ilahileri de vardır. Aynı zamanda bu tür eserler bestelenmiştir. Bunlardan en meşhuru, Nâyî Osman Dede (öl. 1142/1729)'in

⁸ Köksal, M. Asım, Peygamberimiz.

⁹ Ünver,İsmail,Ahmedî'nin İskender-nâme'sinin Mevlid Bölümü", s. 355-411.

*Mi'râciyesi'*dir¹⁰. Telif tarihi bilinen en eski eser, Abdülvasi Çelebi'nin *Mi'râc-nâme* (817/1414) sidir¹¹. Nahîfî'nin *Mi'râciyye'*¹²si vardır. 558 beyitlik bu mesnevî, Sultan Çelebi Mehmed (1413-1421)'e ithaf olunmuştur¹³. Bunun yanında Ebu'l-Fazl Musa b. Hacı Hüseyin el-İznîkî (ölüm 838/1434), *Kitâbü'l-Mi'râc* adlı Arapça eserinde baştan sona kadar mi'râc olayını bir roman havası içinde çok basit, özlü ve samimi bir dille anlatmıştır¹⁴.

Yazıcıoğlu Mehmed'in *Muhammediye*'sinde 285 beyitlik "Faslün fi'l Mi'râc" bölümü vardır¹⁵.

Manzum mi'râc-nâme yazma geleneği günümüzde de devam etmektedir¹⁶.

2.5. Mu'cizat:

Mîraciyelerin dışında nadiren de olsa bazı dîvan ve mesnevîlerin başında, başlık verilmiş olsun veya olmasın, Hz. Peygamberin mucizelerinden bahseden bir bölüm bulunabilir. Bu mevzuda bir hayli müstakil manzumeler de vardır. Hz. Peygamberin bir veya bir kısım mucizeleri nazm edilen bu tür eserleri bilhassa XIV. yy XV. asırlarda Kirdecî Ali'nin *Güvercin Destanı*, *Kesikbaş Destanı*¹⁷ İzzetoğlu'nun *Tavus Mûcizesi*¹⁸, Sadreddin'in *Geyik Destanı*¹⁹ gibi halk tipi mesnevîler halinde daha çok görmekteyiz. Yazıcıoğlu Mehmed'in *Muhammediye*'sinde 164 beyitlik "Faslün fi'l-Mu'cizat" bölümünde Hz.Peygamberin mucizeleri manzum şekilde anlatılmıştır²⁰.

2.6. Gazavât-ı Resûlullah:

Hz. Peygamberin savaşlarını anlatan bu tür mesnevîlerin bir kısmında çok kere Hz. Ali ön plandadır. Bilhassa XIV-XV. asırlarda Tursun Fakı'nın Kıssa-i Mukaffa'sı gibi destanî mesnevîlerin çokluğu dikkati çekmektedir²¹. Ayrıca Yazıcıoğlu Mehmed'in *Muhammediye*'sinde Faslün fi'l-gazavât bölümünde Bedir gazası, Uhud gazası, Mekke'nin fethi, Huneyn gazası anlatılmıştır²².

¹⁰ Akar, Metin, Türk Edebiyatında Manzum Mîrac-nâmeler, s.173-175.

¹¹ Afyon İl Halk Ktp. Gedik Ahmed Paşa bl., nr. 34/2, yk. 63^a -76^b.

¹² Ünver, İsmail, **Türk Dili dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı II**, s.459.

¹³ Çelebioğlu, Âmil, **Sultan İkinci Murad Devri Mesnevîleri**, s.123-124.

¹⁴ Özdemir, Hikmet, **Mîrac**, Gonca Yay., İstanbul 1984, s.8.

¹⁵ Çelebioğlu, Âmil, **Muhammediye**, C. II, s.133-151.

¹⁶ Mesela: Necip Fazıl, Enver Tuncalp, Ali Genceli vs. nin eserleri gibi, bkz. Metin Akar, a.g.e., s. 242.

¹⁷ Nuruosmaniye Ktp., nr. 3430, yk. 58^a -59^b, 60^a -64^a.

¹⁸ Erzurum A.Ü Ktp. A. Sırrı bl., nr. 544, yk. 27^b -28^b.

¹⁹ Süleymaniye Ktp. H. Mahmud bl., nr. 4339/2, yk. 54^b - 58^a.

²⁰ Çelebioğlu, Âmil, age. C. II, , S.181-192.

²¹ Millet Ktp. Manzum eserler bl., nr. 1222/4, yk. 79^b-109^a.

²² Çelebioğlu, Âmil, **age**, C. II, S.192-218.

2.7. Hilye:

Hilyeler, Hz. Peygamberin bedenî vasıflarını, bazen da ahlakî husûsiyetlerini konu alan eserlerdir. **Şemâilü'n-Nebî**, **evsâfü'n-Nebî**, tâbirleri de kullanılmışsa da daha ziyade hilye sözü yaygınlaşmıştır. Ayrıca **ahlâku'n-Nebî** mevzuunda müstakil manzumeler mevcut olduğu gibi bazı dini karakterlerdeki dîvanlarda bu mahiyetteki kasîdelerde *evsâfu'n-Nebî* başlığı bulunmaktadır. Hilyeler, daha çok Hz. Peygamber için yazılmış olmakla beraber Neşâtî Ahmet Dede (öl. 1085-1674)'nin ondört peygamberin hilyesini ihtiva eden *Hilye-i Enbiyâ'sı*²³, Cevrî (öl. 1065/1654)'nin Hülefa-yı Râşidîn'i konu alan *Hilye-i Çâr Yâr-i Güzîn* (te'lif: 1050/1640)'i²⁴ ve benzeri eserler kaleme alınmış; ayrıca Hz. Hasan ve Hüseyin, Aşare-i mübeşşere²⁵, diğer bazı sahabe ve Mevlânâ gibi veliler için de hilyeler nazm olunmuştur.

Türk edebiyatında hilye denilince bilindiği üzere Hâkanî Mehmed Bey (öl. 1015/ 1606)'nin eseri hatırlanmaktadır. Bu eser, pek çok hilyelerin tanziren veya takliden yazılmasına sebep olmuştur. Ayrıca şerhi de yapılmıştır²⁶.

Zamanımızda da *Hilye-i Fahr-i Âlem* adıyla Mustafa Fehmi Gerçekker tarafından (İst., 1944) bin beyit civarında bir mesnevi kaleme alınmıştır.

2.8. Hicret:

Sîrelerin bölümlerinden biri de hicrettir. Sîrelerin hâricinde mevlid gibi bazı eserlerde de az veya çok bu mevzua temas edildiği gibi müstakil bir manzume olarak da hicret konusu işlenmiştir. Mîrac kadar olmamakla birlikte bu konu dahi edebî ve tasavvufî mahiyette şiirimize kaynaklık etmiştir. Bu konuda müstakil bir eser olarak Süleyman Nahîfî (öl. 1551/1738-1739)'nin takriben 800 beyitli *Hiceti'n-Nebî*'sini biliyoruz²⁷. Günümüzde de hicrete dair veya ondan mülhem şiirler yazılmaktadır²⁸.

²³ Neşâtî, **Hilye-i Enbiya**, İstanbul, 1317.

²⁴ Cevrî Dede, **Hilye-i Çâr Yâr**, İstanbul, 1317.

²⁵ Na'tî, **Hilye-i Aşere-i Mübeşşere**, Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. Revan bl. nr., 2002.

²⁶ Hilye-i Hâkanî, İstanbul, 1264, 1272, 1292.

²⁷ İstanbul Millet Ktp. Manzum eserler bl., nr. 1399.

²⁸ Mesela bkz. Mustafa Tahralı, "Hicret", Akademi Mecmuası, İstanbul, Temmuz, 1980, s.3 s. 27-31.; Mustafa Necati Bursalı, "Hicret", Sur, İstanbul, Ocak, 1981, s. 6. Daha fazla bilgi için bkz. Âmil Çelebioğlu: "Süleyman Nahîfî'nin Hicret'in-Nebî Adlı Mesnevîsi", Tebliğ olarak sunulmuştur, AÜ. İslâmî İlimler Fak. Hicret Kongresi, 28-30 Mayıs 1981, Erzurum.

2.8. Şefâat-nâme:

Hız. Peygamberin âsi ümmetine ahretteki şefâatini konu alan eserlerdir. Ayrıca *ahvâl-i Kıyâmet*²⁹ veya *mahşer-nâme*³⁰ türünden manzumelerde de benzeri konular işlenir. XIV. asır şairlerinden Ömeroğlu'nun 125 beyitli *Şefâat-nâme*'si bu türden bildiğimiz ilk manzum örnektir.³¹ Yazıoğlu Mehmed'in *Muhammediye*'sinde 95 beyitlik Şefâ'at bölümü vardır³².

2.9. Kırk Hadis, Yüz Hadis, Bin Hadis:

Kırk âyet, yüz âyet, yüz mucize gibi sayılarla alakalı olarak hadsi-i şerifler de yine sayılarda tanzim ve nazm olunmuştur. Tahmin edileceği üzere en belirli konulara göre tasnif edilmiş manzum kırk hadisler tercüme ve telif olunmuştur. Bildiğimize göre Türkçe manzum örneği, Kemâl-i Ümmî (öl. 880/1475)'nin *Kırk Armağanı*³³. Muhtemelen 815/1412 tarihinden sonra yazılmıştır³⁴. Ayrıca Abdurrahman Câmî'nin 1481 yılında kaleme aldığı "*Çihil Hadîs*", özellikle Türkler tarafından büyük ilgi görmüş ve yazıldığı tarihten itibaren günümüze doğru başta şâirin dostu Ali Şîr Nevâî olmak üzere Fuzûlî, Rihletî, Nâbî, Müfid, Seyyid İbrahim, Zühdî ve Lâ-edrî gibi şâirler tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir³⁵. Ayrıca Hazînî'nin *Kırk Hadis Tercüme ve Şerhi* vardır.

Yüz hadislerin, kırk hadsilere nazaran biraz daha mufassal yazılanları mevcut olup bazılarında mevzuyla alakalı hikâyeler anlatılmış, hatta bazı eserler, yüz hadis-yüz hikâye olarak kaleme alınmıştır. Mesela Mehmed Hatiboğlu'nun altı bin küsur beyitlik *Ferah-nâme* (telifi: 829/1425-1426) adlı yüz hadisi bu türden bir mesnevîdir³⁶.

Manzum bin hadis tercümesi olarak Vecihî Paşazâde Kemâl'in eserlerini gösterebiliriz³⁷. Ayrıca seksen, beş yüz vs. gibi değişik sayıda manzum hadisler de tertip edilmiştir.

²⁹ "Şeyyâd İsâ, *Ahvâl-i Kıyâmet*", Haz. Cem Dilçin, Ömer Asım Aksoy Armağanı, Ankara 1978. S. 49-86

³⁰ TDK Ktp., nr. 32.

³¹ Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. Yeni yazmalar bl. nr. 520/2, yk. 30^a-34^a.

³² Çelebioğlu, Âmil, *Muhammediye*, C. II, s.360-366.

³³ İ. Selekler, *Kemâl-i Ümmî Dîvanı*, Mezuniyet tezi, İstanbul, 1970, Türkiyat Enst. nr. 11001, s. 29-54.

³⁴ Karahan, Abdülkadir, *İslam- Türk Edebiyatında Kırk Hadis*, s. 146.

³⁵ Sevgi, Ahmet, *Molla Câmî'nin Erba'în'i ve Manzum Türkçe Tercümeleri*.

³⁶ Afyon İl Halk Ktp. Gedik Ahmed Paşa bl. , nr. 17907. Daha iyi nüshası: Macar İlimler Akademisi Ktp. Türkçe yazmalar, nr. 24.

³⁷ Vecihî Paşazâde Kemâl, *Bin Hadis Tercümesi*, Âsâr-ı Kemâl, İstanbul, 1284. Başlık olarak bin hadis denmişse de bu eserde 1011 hadis mevcuttur.

3. MESNEVÎ

Hız. Peygamber ile ilgili yazılmış eserler incelendiğinde çoğunlukla mesnevî nazım şekli ile kaleme alındığı görülür. Bundan dolayı biz burada mesnevî hakkında biraz bilgi vermeyi uygun gördük.

3.1 Mesnevî Kelimesinin Anlamı

Mesnevînin sözlük anlamı “ikişer ikişer, ikili” demektir. Arapça “ş n y” üçlü kökünden türemiş “mesnen” kelimesinin bir nisbeti gibi görünmekle beraber bu söz, Arapça’da kullanılmamıştır³⁸. Her beytin dizeleri kendi aralarında uyaklı, aruz bahirlerinin kısa kalıplarıyla yazılan uzun bir nazım biçimidir. Özellikle Türkçede bu kelime, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî’nin 25.700 beyit olan ve 6 cilt tutan ünlü tasavvufî yapıtı da bu adla anıldığı için meşhurdur. “Mesnevî” edebiyat terimi olarak ilk defa İran edebiyatında kullanılmış olmasına rağmen, bu nazım şeklinin ilk örnekleri Arap edebiyatında görülmektedir. Araplar, kendi arasında kafiyeli beyitlerden oluşan bu nazım şekline “*müzdevice*, aruzun “*recez*” bahri ile yazıldığı için “*recez*” ya da çoğul olarak “*urcûze*” demişlerdir³⁹.

3.2. Mesnevînin Tarihi Gelişimi

Mesnevî terimi ve nazım şekli Türk edebiyatına İran edebiyatından geçmiş; XI-XIX. Yüzyıllar arasında sayısız eserler verilmiştir. İran edebiyatında genellikle destanî konuların işlenmesinde kullanılan mesnevî nazım şeklinin ilk olgun örneği Firdevsi'nin “*Şehnâme*”sidir. Daha sonraları tasavvufî, ahlakî konularla aşk ve macera hikâyeleri bu şekilde işlenmiştir.⁴⁰ Özellikle, Senâî, Attar, Mevlânâ, Nâsır-ı Hüsrev, Sa’di, Molla Câmi, Örfî gibi şâirler nazmettikleri eserlerle sahalarının zirvesi olmuşlardır⁴¹.

Türk Edebiyatında ilk mesnevî, Yusuf Hashacib'in “*feûlün feûlün feûlün feûl*” kalıbıyla yazdığı yedi bin civarında yazdığı “*Kutadgu Bilig*” adındaki eserdir. Hâkaniye lehçesiyle yazılmış siyâsetnâme türünden olan eser, Türk mesnevîlerinin bir

³⁸ A. Ateş, “mesnevî”, İslam Ansiklopedisi., C. VIII, s. 127.

³⁹ A. Ateş, “mesnevî”, İslam Ansiklopedisi; N.M. Çetin, Eski Arap Şiiri; Çelebioğlu, Âmil, **Sultan İkinci Murad Devri Mesnevîleri**.

⁴⁰ Ünver, İsmail, **Türk Dili dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı II**, s.430.

⁴¹ Çelebioğlu, Âmil, Türk Edebiyatında Mesnevî, s.22.

âbidesidir⁴². Anadolu sahasında ilk mesnevî tarzındaki eser, XIII. yüzyıl sonlarında yazılan Ahmed Fakih'in “*Kitâbu Evsâfi Mesâcidi’s-şerîfe*” adlı eseridir.

3.3. Mesnevî'nin Şekil Özellikleri

Mesnevî, kendi arasında kafiyeli beyitlerden oluşmuş bir nazım şeklidir (aa/bb/cc...). Beyit sayısı iki ile on binlerce beyit arasında değişen bir genişliktedir. Divan şiirinde anlam ve kavramlar bir beyitte tamamlandığı için, şâir her beyte iki uyak bulmak zorunda olduğundan, mesnevî en kolay nazım biçimi sayılır. Divanlarda kısa mesnevî biçimiyle yazılmış şiirlere pek az rastlanır. Örneğin Bakî, Nef'î, Nedim ve Nâilî mesnevî nazım şeklini hiç kullanmamışlardır⁴³. Mesnevîde, Gerek beyitler arasında kafiye bağlantısının olması gerek beyit sayısının sınırlı olmaması, şâirlerin işledikleri konuyu istedikleri kadar genişletmelerine imkân sağlamış, bu yüzden çok kullanılan bir nazım şekli olmuştur⁴⁴.

Beyit sayısı çok olduğu için aruzun hangi bahrinden olursa olsun, mesnevîde daima kısa kalıplar kullanılmıştır. Belli başlı kullanılan kalıplar şunlardır:

Mefâ'îlün/mefâ'îlün/fa'ûlün

Mef'ûlü/mefâ'îlün/fa'ûlün

Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

Fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün

Fe'ilâtün/ mefâ'îlün/fe'ilün

Fa'ûlün/fa'ûlün/fa'ûlün/fa'ûl

Müfte'ilün/müfte'ilün/fâ'ilün

3.4 Mesnevîde Tertip ve İşlenen Konular

Belli bir konuyu işleyen, bağımsız bir kitap olarak yazılmış mesnevîlerin planları genellikle birbirine benzer. Bu genel planda üç bölüm vardır: Giriş bölümü, konunun işlendiği bölüm, bitiş bölümü. Bazı ilk dönem mesnevîlerinde, yukarıdaki bölümler kesin çizgilerle ayrılmaz. Sözcüleri Ahmed Fakih'in *Kitâbu Evsâfi Mesâcidi's-şerîfe*⁴⁵ adlı kısa mesnevîsinde, Şeyyad Hamza'nın *Yûsuf u Zelîhâ*'sında⁴⁶, Yunus Emre'nin

⁴² Çelebioğlu, Âmil, age, S.22.

⁴³ Dilçin, Cem, **Türk Şiir Bilgisi**, s.166-167..

⁴⁴ Ünver, İsmail, age., s.432.

⁴⁵ Hasibe Mazıoğlu, Ahmed Fakih, **Kitâbu Evsâfi Mesâcidi's-şerîfe**,

⁴⁶ Dilçin, Cem, Şeyyad Hamza, **Yûsuf ve Zelîhâ**.

Risâlet'ün- nushiyye'sinde⁴⁷, Gülşehrî'nin *Mantku't- tayr*'ında⁴⁸ bu üç bölüm açıkça görülmemekte; kiminde hem “giriş” hem de “bitiş” bölümü, kiminde ise ikisinden biri bulunmamaktadır⁴⁹.

Giriş bölümünde, besmele, tevhîd, münâcât, nâ't, mîrâc, mu'cizât, medh-, çehâr-yâr, padişah için övgü, devlet büyüğüne övgü, sebep-i te'lif kısımları yer alır.

Konunun işlendiği bölüm, mesnevînin ana bölümüdür. Mesnevîlerde “âğâz-ı dâstân”, “matla-ı dâstân”, “âğâz-ı kitâb”... gibi başlıklarla başlayan bölümde farklı farklı konular işlenmektedir. Mesnevîlerin bu bölümünde işlenen konular tasnif edildiğini görüyoruz⁵⁰. Dinî mesnevîler, tasavvufî mesnevîler, ahlakî mesnevîler, konusunu menkıbeler ve tarihten alan mesnevîler, ana çizgisi aşk ve macera olan mesnevîler, toplum hayatını anlatan mesnevîler vs. şeklinde tasnif edilmiştir⁵¹.

Bitiş bölümünde genellikle, Tanrıya “hamd ü senâ” ve dua, padişaha övgü ve saltanatın devamı için dua, şâirin eseriyle ya da kendisiyle övünmesi, şâirin eserine verdiği ad, acemi ve dikkatsiz müstensihlere yergi, mesnevînin beyit sayısı, mesnevînin yazıldığı tarih, okuyucudan dua isteme, mesnevînin vezni vs. kısımlar vardır.

3.5. XIII-XV. Yüzyılda Yazılan Mesnevîlere Genel Bir Bakış

Anadolu sahasında yazılmış Türkçe mesnevîler olarak ilk defa XIII. yüzyılda verilmiştir. Bu yüzyılda telif olunmuş mesnevîlerden günümüze kadar gelenleri veya tesbit edilenleri maalesef azdır. Bunlardan Ahmed Fakih'in *Evsâf-ı Mesâcid*'i bu çeşit eserlerin ilkidir. Bu eser ilk müstakil mesnevîdir.

Sultan Vele'd'in Türkçe mesnevîleri, Farsça olarak yazılan *İbtidânâme* ve *Rebabnâme* içinde küçük bir parçadır.

Şeyyad Hamza'nın biri büyük diğeri küçük olmak üzere iki mesnevîsi vardır. Bunlar, *Yusuf ve Zeliha*, *Dâsitân-ı Sultan Mahmud* adlı eserlerdir. Şeyyad İsa'nın *Ahvâl-i Kıyâmeti* ise dinî mesnevîlerdendir. Her üç eser Anadolu sahasında türünün ilk örnekleri olmaktadır.

⁴⁷ Gölpınarlı, Abdülbaki., Yunus Emre, *Risâlet'ün- nushiyye ve Dîvan*, İstanbul 1965.

⁴⁸ Levend, A. Sırrı, Gülşehrî, *Mantku't- tayr*.

⁴⁹ Ünver, İsmail, age., s.432.

⁵⁰ Levend, A. Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, C.1,S. 123-146; A. Çelebioğlu, Sultan II. Murad Devri Mesnevîleri.; Tolasa, Harun, *15. Yüzyıl Türk Edebiyatı Anadolu Sahası Mesnevîleri*; Dilçin, Cem, age., S.177-197.

⁵¹ Ünver, İsmail, age., s.438- 447.

Gülşehri'nin haber verdiği *Şeyh Abdurrezzak destanı* gibi bu asrın eseri olup da günümüze kadar ulaşmayan başka mesnevîlerin olması da muhtemeldir.

Bu dönemdeki mesnevîlerde dilin sade olduğu, şekil olarak milli özelliklerin devam ettiği görülmektedir. Dinî ve tasavvufî alanda yazılan mesnevîler genelde aynı özellikleri taşımaktadır. XIII. yüzyıl mesnevîlerinde az çok mesnevi yazılırken takip edilmesi gereken kurallar uygulanmaya çalışılmıştır.

XIV. yüzyılda yazılan mesnevîlerin çoğu günümüze kadar gelmiştir. Tesbit edilen 58 eserden, 15'inin, müellifi ve telif tarihi bellidir. 29'unun müellifi ve birinin sadece telif tarihi bilinmektedir. 11 mesnevînin ise müellif ve telif tarihleri bilinmemektedir.

Bu asırda daha çok dinî ve destânî konuları işleyen mesnevîler yazılmıştır. Özellikle Hz. Ali'nin cenklerini anlatan çok mesnevî yazılmıştır. Hatta bu alanda yazılan mesnevîler "*Gazavât-ı Ali*" diye bölüm oluşturulmuştur.

Bu asırda, ayrıca ahlakî, eğitici, nasihatnâme, aşk ve mâcera, tasavvufî, menkıbeleri anlatan mesnevîler yazılmıştır.

Bu dönemde hala aruza hâkimiyet sağlanamamıştır. Amacı şiir yazmak olmayan, dinî konularda insanları aydınlatmak olan şâirlerin şiirlerinde de; sanat için şiir yazan şâirlerin şiirlerinde de aruzun Türkçeye başarılı olarak uygulandığını söylemek zordur.

XIV. yüzyıl halk mesnevîleri, genellikle beyit sayısının az olduğu, tek bir veznin kullanıldığı, kafiye ve vezin bakımından daha fazla ihmallerin bulunduğu; tevhidî bir giriş ve salavattan sonra hemen konuya başlanması, çok kere tevhid, münâcât vs. nin ayrı bölümler halinde bulunmadığı, sebep-i te'lif, hâtime, padişah mehdi bölümlerinin bulunmadığı; halk için yazılıp meclislerde şifâhi olarak okunan, sade, sanatsız olarak yazılmış dinî tasavvufî eserlerdir.

Edebî ve İlmî konularda yazılan mesnevîler, beyit sayısının çok olduğu, tek vezinlilerin yanında Hurşidnâme gibi on değişik vezinde yazılan şiirlerin olduğu, kafiye ve vezin hatalarının az olduğu, tertip husûsiyetlerine uyulduğu, dinlenmek için değil okunmak için yazılan eserlerdir.

Müellifi bilinen, *Risâlet'ün-nushiyye*, *Mantıku't-tayr*, *Garibnâme*, *Süheyl ü Nevbahar*, *Dâsitân-ı maktef-i Hüseyin*, *Kıssa-i Yusuf*, *Hurşidnâme*, *Ferahnâme*, *İskendernâme* gibi kendisinden sonra gelenlere örnek olabilecek mesnevîler yazıldığı

gibi müellifi ve telif tarihi bilinmeyen *Mahşernâme*, *Hatun Destanı*, *Kıssa-i Kahkaha*, *Kıssa-i Mukaffa*, *Dâsitân-ı İbrahim Edhem*, *Tabiatnâme* gibi mesnevîler yazılmıştır.

XV. yüzyılda, önceki asırlarda yapılan vezin, kafiye hatalarında azalma olmuştur. Dil önceki döneme göre biraz daha ağırlaşmış, sanat yönü ağır basan mesnevîler yazılmaya başlanmıştır. Daha önceki asırda ayrılan halk tipi mesnevîler ile edebî mesnevîler arasında fazla fark kalmamış, özellikleri müşterek hale gelmiştir.

Bu dönemde yazılıp müellifi belli olan belli başlı mesnevîler: *Cemşid ü Hurşid*, *Çengnâme*, *Mevlid*, *Vesilet'ün- Necât*, *Miracnâme*, *Letâyifnâme*, *Tervihü'l-Ervâh*, *Vasiyyet-i Nûşirevan*'dır.

Müellifi belli olmayan, 33 beyitlik *Kat' u Vasl*, 90 beyitlik noksan bir mesnevî parçası vardır⁵².

XIII-XV.yüzyıl mesnevîlerinin kısaca özelliklerini inceledikten sonra "Nikâhnâme" adlı, müellifi ve telif tarihi belli olmayan eserin tertip ve dil bakımından XIII-XIV. yüzyıl mesnevîlerine benzediğini görüyoruz. Özellikle XIV. yüzyılda yazılan halk tipi mesnevîlerin özellikleri, incelediğimiz eserle örtüşmektedir.

⁵² Çelebioğlu, Âmil, age, s.33-140.

BİRİNCİ BÖLÜM
(NİKÂHNÂME)

1. ESERİN TANITILMASI

1.1. Adı- Şâiri

Konya Koyunoğlu Müzesi, 10731 numarada kayıtlı eserin ilk başında "*Hikâyet-i Nikâh-ı Mustafâ 'Aleyhis-selâm Berây-ı Hadîcetü'l- Kûbrâ Radıyallahü anhâ*" yazmaktadır. Biz kısaca eserin adını "*Nikâhnâme*" olarak aldık.

XIII- XIV. yüzyıllarda yazılan bazı mesnevîlerde olduğu gibi, bu eserin de şâiri belli değildir. Eserde 8.varakın kenarına "*Hacı Ömer Efendi- 1236(H.)*" notu düşülmüştür. Bu not araştırılmış, eseri istinsah edene mi yoksa vakfedene mi ait olduğu bilinememiştir.

1.2.Yazılış Tarihi

Eserin yazıldığı tarih belli değildir. Ancak dil özellikleri incelendiğinde eserin XIII- XIV. yüzyıl Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerine göre yazıldığı görülmektedir. Eser, yakın zamanda bir müstensih tarafından, XVIII-XIX. yüzyılın dil özelliklerine göre harekelenerek istinsah edilmiştir.

1.3.Yazılış Sebebi

XV. yüzyıl ve sonrası yazılan mesnevîlerin tertiplerini incelediğimizde genelde te'lif sebebi şiirde geçmektedir. Bu yüzyıldan önce yazılan eserlerde mesnevî tertibine fazla uyulmadığı için bu eserde de uyulmamış, te'lif sebebi belirtilmemiştir. Genel bir değerlendirme yaptığımızda bu eser; Hz. Muhammed'in Hz. Hatice ile evlenmesi hakkında bilgi vermek, Müslümanlıkla yeni tanışan halka Hz. Peygamber'i daha çok sevdirmek için yazılmıştır.

1.4.Beyit Sayısı

Eserde, 5 beyitlik mahlassız gazel ile birlikte toplam 918 beyit vardır. 35 varaktan ibaret olan eserde, girişdeki mensur iki varak ile sondaki bir sayfanın eserle ilgisi yoktur. Her sayfada ortalama 15 beyit vardır.

2. MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

2.1.Tertibi- Eserin Konusu

Eser, yukarıda mesnevîlerin tertibi konusunda bahsedildiği gibi XIII -XIV. yüzyıl mesnevîleri gibi tertip edilmiştir. Belli bir düzen yoktur. Şâir, esere:

*Aç dilüñi söyle iy bülbül 'ıyān
Kendü hālūñ kendü özüñ kıl beyān (1)*

beyitiyle başlayıp girizgâh sadedinde birkaç beyit söyler:

*Ol ezel gülzārını zıkr eyle gel
Bunda niçün geldigüñ fikr eyle gel*

*Kimseniñ yurdu degüldür bu maķām
Bir temāşācı hümāsın sen hemān*

*Göñlüni bağlamağıl bu menzile
Key şaķın aldanmağıl ululıģa*

*Kim bu gülzāruñ beķâ[sı] yoķ durur
Terk ider seni vefāsı yoķ durur (2-5)*

Şâir, Hz. Peygamber'e medh ile devam eder. O'nun şemâilinden, güzel ahlakından, mûcizelerinden kısaca bahseder. Hatta Ebû Cehil'in peygamberimiz hakkındaki övücü sözlerinden de:

*Yā Muḥammed sañadur göynür özüm
Bil ki ṭoğrıdur yalan degül sözüm*

*Uşbu şüret bu cemāl ki sende var
Saña beñzer bir yigit yā ķanda var*

*Her hünelerde kemālūñ var durur
Pehlevanlıģuñ cemālūñ var durur*

*Gelgil imdi nöker olğıl sen baña
Kim iyi ṭonlar direyüm hem saña*

*Māl vireyüm şol ķadar kim ol ğanī
Ḳurtarayum uşbu yoķluķdan seni (23-27)*

Hz. Peygamber, Ebû Cehil'in bu sözlerinden sonra:

*Māl anuñdur mülk anuñdur ol virür
Her kime lāyık neyise ol bilür (29)*

sözleriyle oradan ayrılarak amcası Ebû Tâlib'in evine gelir. Amcasına, babasından kendisine bir şeylerin kalıp kalmadığını sorar. Ebû Cehil:

*Didi va'llah lā-keşru lā-ķalīl
Ḳalmanı nesne babañdan şöyle bil (34)*

sözleriyle karşılık verip kendisinin de bin dirhem gümüş verebileceğini söyler. Amcası Hamza, amcası Abbâs, Zübeyr de yardım edebileceklerini söylerler. Ebû Leheb,:

Lât önünde bir keret secd'eyesün

Pes önünde başımı yire kosun (39)

diyerek şartlı olarak yardım edeceğini söyler. Hz. Peygamber, bütün bu teklifleri reddederek, onlar için güzel temennilerde bulunur. Kendi geçimini kendisinin sağlayabileceğini, rızkı verenin kim olduğunu, başkasının kazancıyla geçinemeyeceğini belirterek eline bir ip bir orak alarak ot toplamaya gider. Hz. Peygamber, ot dermekle meşgulken oradan geçen Kenân adında birisi peygamberimizi görür çok üzülür. Atından inip hemen ayağına yüzler sürer. Der ki:

Seyyidümüz [kim] varup ot devşirür

Ğulları şahrâda at ile yürür (54)

Hz. Peygamber, dâima zamanın aynı kararda durmayacağını, bu günlerin değişeceğini belirtir. Kenân, Ebû Tâlib'e gelerek Peygamberimizi niye ot toplattırdıklarını, niye cefâ çektirdiklerini sorar. Ebû Tâlib de:

Mâl virürüz añ bizden almaz ol

Hiçbir işümüzde bizden olmaz ol (66)

diyerek cevap verir.

Şâir, olaylara ara vererek Hz. Hatice'nin sîreti ve sîreti ile ilgili övgü dolu sözler söyler:

Ka'bede var idi bir hâtun ulu

Hüb idi hem 'âkıle yüzi şulu

Kendü 'aşrında anuñ gibi güzel

Yoğıdı bir hüb dağı aña bedel

Hulkı görkli hüsnî gâyet hüb idi

Ol zamanda meşhür maḥbûb idi

Gözleri nergis şubḥ-ı reyḥân idi

Cân-ı diller 'ışkına ḥayrân idi

Dişleri aḳ yañağı ḥamrâ idi

Ğaşı kara gözleri elâ idi

Yüzünüñ nûrı güneşden baḥtulu

Yoğıdı bir aña beñzer baḥtulu

*Gövdesi sîmîn gibi yâkût idi
Söylese cânlara sözi kût idi*

*Yüzine bakan şanurdu mâh idi
Boyu uzun bili ince şâh idi*

*Her mûyında zülfiniûñ biñ cân ānuñ
Aşılardı yolına kurbân anuñ*

*'Aklı kâmil nefsi yanık gön'l' arı
Lebleri la'l inci gibi dişleri*

*Ol zaman içinde uşbu rûzigâr
Görmemişdi aña beñzer bir nigâr*

*Pāk-dāmân toğrı sözlüdüir hemân
Lutfi gāyet çoğıdı hem hışmı az (69-80)*

Şâir, eserin bu kısmında Hz. Hatice'nin babasının adının "Huveyle" olduğu bilgisini vermektedir. İslam tarihi kitaplarında ve diğer kaynaklarda böyle bir isme rastlamadık. Kaynaklarda babasının adı "Huveylid" olarak geçmektedir hatta Hz. Hatice⁵³, "Hatice bint-i Huveylid" ismi ile anılmaktadır⁵⁴. Biz eseri istinsah edenin, yazmalarda sonda yazılan güzel he (هـ) ile dal (د) harflerinin yazımı birbirine çok benzediğinden harfleri yanlış gördüğü, bundan dolayı yanlış yazdığı kanaatindeyiz.

Eser yukarıdaki bilgilere ilâveten Hz. Hatice'nin zenginliğinden de bahsetmiştir. Malının hesabının olmadığını, yüz kulunun olduğunu, 60 hizmetçisinin olduğunu, yüz kırk altının olduğunu, koyun ve develerinin sayısının bilinmediğini belirtmiştir.

Hz. Hatice, ticaret için kulu Meysere'yi görevlendirir, ayrıca bu ticaret kervanında kendisine yardımcı olacak, emin, güvenilir, az çok ticarettten anlayan bir kişinin de bulunmasını ister. Ebû Tâlib, Hz. Hatice'nin emin bir kişi aradığı duymuş, hemen kardeşleri ile Hz. Hatice'nin evine varırlar. Hz. Hatice, misafirlerini en güzel şekilde ağırlar. Ebû Tâlib, bütün ikramlardan sonra konuya girip, Hz. Hatice'ye aradığı emin, güvenilir, yiğit, korkusuz kişinin yeğeni Muhammed olduğunu söyler. Hz. Hatice bunu duyunca çok sevinir, sevinçten gözleri dolar. Kaynaklarda bu sefer için Hz. Hatice, iki deve verecektir⁵⁵. Şâir bu anı:

⁵³ "Hatice", İslam Ansiklopedisi.

⁵⁴ Suruç, Salih, **Kâinatın Efendisi Peygamberimizin Hayatı**, C.1, S. 137,143; Avcı, Casim, **H. Muhammed'in Peygamberlik Öncesi Hayatı**, S.113.

⁵⁵ Muhammed Hamidullah, **İslam Peygamberi**, İrfan Yay., C.1, S. 58.

Gönlü kopdı hâtunuñ cüş eyledi

‘Aqlını ‘ışk aldı bî- hoş eyledi (109)

mısraıyla dile getirmiştir.

Bu sevindirici haberi Hz. Peygambere ulaştırmak için Kenân ile Peygamberin amcası Abbâs’la ot topladığı yere giderler ancak O’nu bulamazlar. Hz. Muhammed’in nereye gittiğini sorarlar. O’nu görenler Hıra dağına gittiğini söylerler. Hıra dağına vardıklarında Hz. Peygamberin uyuduğunu görürler. Orada gördükleri manzara karşısında çok şaşırırlar. Bir yılan ağzına bir yaprak almış, peygamberin üzerine sinek konmasın diye onu sallamaktadır. Hz. Abbâs, yılan Peygamberimize zarar verecek diye yayına, okuna sarılır ancak o anda peygamber uyanır. Hz. Peygamber uyanınca yılan bir anda gözden kaybolur. Hz. Muhammed, amcasına niçin korktuğunu, elindeki kılıcı sorar. O da durumu anlatır. Peygamberimiz, onun bir yılan olmadığını, Allah’ın kendisini korumak için görevlendirdiği bir melek olduğunu söyler.

Hz. Abbâs, Hz. Peygambere Hz. Hatice’nin ticaret için sefere gönderilecek kişi için kendisini seçtiğini söyler. Kaynaklarda Ebû Tâlib, yeğenine maddi durumlarının çok kötü olduğunu, Mekke’de kuraklığın hüküm sürmekte olduğunu, bu sefere gönderemeye mecbur kaldığını söyler. Ayrıca, Yahudilerin kendisine zarar vermesinden korktuğunu da söyler⁵⁶. Bu haberi duyunca Hz. Peygamber, Hz. Hatice’nin evine varır. Eve varınca evin içi nûr ile dolar. Şâir, Hz. Hatice’nin içinde bulunduğu durumu şöyle ifade eder:

*Ol Hadîce şandı ay geldi eve
Yâhûd güneş nûrî tölmişdur eve*

*Bakdı görđi çün resûlüñ yüzini
Aklı gitdi yitürür kendüzini*

*Görđi kim hüsn-i melâhat bir kemâl
Hem leţâfet hem tarâfet hem cemâl*

*‘Aşık oldu biñ göge bir cân ile
Koydı yola başı cân u mâl ile*

*‘Aklı fikri tār-mār oldu hemîn
Kendü yandı bî-karâr oldu hemîn*

⁵⁶ Suruç, Salih, **Kâinatın Efendisi Peygamberimizin Hayatı**, C.1, s. 137.; Muhammed Hamidullah, **İslam Peygamberi**, İrfan Yay., C.1, S. 58.

*Gerçi düşdi 'ışkuñ odı göñline
Ġayret itdi kendüyi dirdi yine (138-143)*

Hız. Hatice, evine gelen bu, cemel sahibi, kemal sahibi kişiyi güzel övgülerle karşılar. Ticaret için sefere Meysere'yle birlikte görevlendirildiğini, Meysere'nin kendisinin emrinde olduğunu söyler. Bu anlaşma sağlandıktan sonra Hız. Hatice, Hız. Peygamber'e en güzel ikramlarını sunar, en temiz giysileri giydirir. Bütün bunlar olurken Hız. Hatice'nin Hız. Peygamber'e duyduğu aşkı içini de daha da yakmaya başlar. Şâir, bu durumu:

*Ġayret itdi ya'ni şağlar adını
Cân içinde urdı 'ışk bünyâdını (160)*

beyitiyle anlatır.

Hız. Muhammed, bütün hazırlıkları yapıp, yükleri develere yükler. Şam seferine giderken peygamber'imizin 25 yaşında olduğu kaynaklarda anlatılır.⁵⁷Bu seferden önce Peygamber'imiz dokuz veya oniki yaşlarında amcası Ebû Tâlib'le ticaret için Şam'a gittiği belirtilmektedir⁵⁸.Kervan yola çıkınca Hız. Hatice, saray üstüne çıkar giden kervanın arkasından bakakalır ve gözyaşlarını tutamaz. Şâir, Hız. Hatice'nin ne durumda olduğunu bizlere şu beyitlerle anlatır:

*Göñli gitdi kârbân ile bile
Kul gibi kim gider hân ile bile*

*İñil iñil iñilerdi göñli sūz
Fiğân iderdi bülbül gibi kûhsūz*

*Bu 'ışkı oduna pinhân yanardı
Dimezdi kimseye cânı yanardı*

*Yollarını gözler idi gözleri
Muştafâ idi dilünde söz eri (172-175)*

Ticaret kervanı bir müddet gittikten sonra bir menzilde konaklar. Bu kervanda, Hız. Muhammed'in amcası Hız. Abbâs, Zübeyr, Hız. Hamza, Ebû Cehil gibi kişiler de vardı. Âs diye birisi, yolun uzun, zahmetli olduğunu, çölün güvenilir olmadığını söyleyerek bu işlerden anlayan bir kervanbaşına ihtiyaç duyulduğunu söyler. Herkes görüşlerini beyan ettikten sonra Meysere Mustafa'nın kervanbaşı olması gerektiğini söyler. Ancak Ebû Cehil, buna itiraz ederek Peygamberim'izi öldürmekle tehdit eder.

⁵⁷ Suruç, Salih, **Kâinatın Efendisi Peygamberimizin Hayatı**, C.1, s. 137; Muhammed Hamidullah, **İslam Peygamberi**, İrfan Yay., C.1, S. 58.

⁵⁸ Avci, Casim, age., S.91

Hız. Hamza, kılıcını çekerek Ebû Cehil'e başını kesip itlere yedireceğini söyler. Sonra Peygamber'imiz amcasının elini tutarak kılıcını kınana sokmasını, savaş kapısını açmamasını söyler. Bundan sonra bazıları Ebû Cehil'i yanında istemediklerini söyler. Ebû Cehil, kendisini destekleyenlerle birlikte kervandan ayrılır.

Ebû Cehil ve arkadaşları, orada bir gece kaldıktan sonra yollarına devam ederler. Bir müddet gittikten sonra bir kuyuya varırlar. Kuyudan hem kendileri hem hayvanları su içer, kaplarını doldururlar. Ebû Cehil Peygamberimiz ve arkadaşlarının aç susuz kalıp ölmesi için kuyuların taş ve toprakla doldurulmasını emreder. Bu kötülüğü yaptıktan sonra oradan ayrılırlar. Hız. Peygamber'in başını çektiği kervan kuyulara yanaşır. Bakarlar ki kuyular taş toprakla dolmuş, bir damla su yok. Hız. Peygamber, hiç ümitsizliğe kapılmamaları gerektiğini, Hakk'ın su vermektan âciz olmadığını söyler. Ellerini göğe kaldırarak şöyle dua eder:

*Didi kim iy Kâdir u Hayy-ı Kerîm
Sen tüvânâsın kemâl ile kadîm*

*Seng-i hârâdan kılursın şu viren
Lutfuñdan âdem düzensin uş hemân*

*Sen 'ademden yaradansın 'âlemi
Bir avuç toprakdan itdüñ Âdemi*

*Bañâ şu vir kuyudan sen yâ Kerîm
Çün bahillik itdi bize ol le'îm (223-226)*

Hız. Peygamber bu duayı yaptıktan sonra kuyudan su çıkmaya başlar. Orada bulunan herkes bu olayı görür ve hep birlikte tekbîr getirirler. Ebû Cehil'in gözcü olarak koyduğu kişi bunları görerek efendisinin ahmak olduğunu, Hız. Peygamber'in ne kadar büyük olduğunu anlar. Gördüklerini Ebû Cehil'e anlatarak Hız. Peygamber'e düşman olmaması gerektiğini söyler. Bu sözlerden sonra kölesine kamçı ile birkaç defa vurur. Ebû Cehil ve kafilesi bu olanlardan sonra yola koyulur, dağlar, tepeler, çöller aşılır, bir vadiye varırlar. Ebû Cehil bir derenin ağzına vardığında büyük bir ejderha görürler, korkar hemen geri kaçar. Herkes çok korkmuştur. Hız. Muhammed, gelinceye kadar burada konaklamaya karar verirler. Amaçları ejderhanın üzerine O'nu göndermektir. Hız. Muhammed ve kafilesi gelince güleriyle, hoş bir şekilde karşılarlar. O'nun soyca kendilerinden üstün olduğunu, faziletli olduğunu, kendilerinin yanlışlık yaptıklarını,

kervanbaşının O'nun olması gerektiğini söylemeye başladılar. Orada birlikte konaklarlar. Ertesi gün öğle olur kervanda bir hareket yoktur. Hz. Abbâs, Hz. Peygamber'e kervanbaşı olduğunu söyleyerek kervanı yürütmesini ister. Hz. Peygamber, Ebû Cehil ve arkadaşlarının yalan söylediğini, kendisine bir oyun düzenlendiğini, kendisinin zor durumda kalmasıyla arkasındakilerin kendisine güleceklerini söyler. Hz. Peygamber:

*“Lâkin Allâha sığındum bu yola
Uğrayanum her ne gelse hoş ola (265)*

diyerek derenin içine girer. Ansızın bir ejderha başını kaldırarak etrafa ateşler saçar. Hz. Peygamberin devesi ürkünce, devesinden inerek Allah'a şöyle valvarır:

*Didi iy Hağ eyü yâruz hem kurun
Kudretüñ altında cümlesi zebün*

*Saña âsân her ne kim düşvâr olur
Cümle 'aceb ehl kapuñda ħor olur*

*Tag u taş kahruña duymañdur muħâl
Kaldı kibr ehlîn celâlüñ pâyimâl*

*İzzetüñ hağkı bu su'bâni baña
Kıl musaħħar kim muñ'im ben saña (269-272)*

Bu duadan sonra ejderha yüzünü toprağa sürerek, kendisinin ejderha olmadığını eski bir dev olduğunu söyler. Hz. İbrahim'in hizmetinde yıllarca çalıştığını söyler. Hz. İbrahim'den şefâat isteyince, Hz. İbrahim, âhir zamanda oğlanlarından Mustafa diye birisinin geleceğini, Hz. Peygamber'in kervan ile bu yoldan düşmanlarıyla geçeceğini söyler. Ayrıca Hz. İbrahim'in selam söylediğini ve şefâat isteğini Hz. Peygamber'e anlatır. Dev, Hz. İsâ'nın da selamının olduğunu, O'nun Hz. Peygamber'e uyanların iyi olacağını, uymayanların kötü bahtlı olacağı sözünü de iletir. Ejderha anlatacaklarını bitirdikten sonra Hz. Peygamber'den şöyle diyerek ayrılır:

*Nice yüzyıldur bu yolu gözlerem
Şimdi rüşen oldı bi'llâh gözlerüm*

*Ol iki ulu selâmın ben saña
Uş getürem kıl şefâ'at sen baña (283-284)*

Hz. Peygamber, dev'e kıyâmet günü şefâat sözü vererek onu gönderir. Kervanda bulunan herkes ve Ebû Cehil bu kadar mucize karşısında çok şaşırır. Kervan sulu bir

yerde konaklar. Vakit ikindi olduğunda her taraf karanlık olur, ay ve güneş görünmez olur. Hz. Peygamber, kervanın hemen konakladığı yerden yüksek bir yere çıkması gerektiğini, çok yağmurun yağacağını, çölün sularla dolacağını söyler. Bu söz üzerine bazıları hemen yüklerini alıp yüksek yerlere çıkarlar; Ma'sab İbn-i Hamsin gibi kişiler yağmur yağmayacağını, selin nerede olduğunu sorarlar. Çok vakit geçmeden şâirin ifadesiyle:

Şanki ıulularuñ ağzın açdılar

Gökyüzünden yire şular saçdılar (299)

yağmur yağmaya başlar. Kısa zamanda dağ taş sel; çöl deniz gibi olur. Ma'sab, develeri, yükleri suyun içinde kaybolur. Herkes yine Hz. Peygamber'e teşekkür edip O'nun için duâlar kırlarlar. Ebü Cehil ise bütün bu başlarına gelen olayları Hz. Muhammed'den bilir.

Yirmi gün olur çölün suları çekilmez, kervan tepenin başında çaresiz beklemektedir. Bir gün Meysere, içinde buldukları hazin durumu anlatırken, Hz. Peygamber uykuya dalar, sonra hemen uyanır, Meysere'ye mutlu olmasını ister. Rüyâsında, bir kişinin geldiğini, çabuk buradan göçmelerini, bir ak kuşun önlerinde gideceğini, o kuşu takip ederek "*bismillah ve billah*" diyerek yollarına devam edip kurtulacakları müjdesini verir. Hz. Peygamber önde diğerleri arkasında yola çıkarlar. Önlerine bir ak kuş çıkar selin üstünde uçup ilerlemeye başlar. Hz. Peygamber'e uyanlar "*bismillah ve billah*" deyip hızlı yürürler ve kurtulurlar. Biri, bunları demeyip Lât'ın adını anınca beş devesi ile suya batar.

Kervan, bu olaydan sonra bir müddet yol alır. Issız, sıcaktan yerlerin kapkara olduğu, bir ağaç yaprağının dahi bitmediği, suyun bulunmadığı bir yerde dururlar. Bazıları Hz. Peygamber'e gelip su konusunda yardımcı olmasını ister. Hz. Peygamber, ellerini toprağa vurur sonra parmaklarından su akmaya başlar. Hz. Abbâs, bir tabak hurma getirir. Peygamber bu hurmalar yenince çekirdeklerini ağzında bir müddet tuttuktan sonra yere diker. Hz. Abbâs, bir hurma ağacının beş yılda anca hurma verdiğini söyler. Mûcize olarak hurma ağaçları hemen yetişip taze hurma verir. Kervan yine gördükleri karşısında şaşkındır. Şöyle derler: "*Hezārān āferīn taḥsīn.*"

Kervan tekrar yola koyulur. Bir müddet yol aldıktan sonra Şam'a varırlar. Bazı kaynaklarda buranın Busrâ olduğu söylenmektedir⁵⁹. Şam'da bir kilise vardır. Orada

⁵⁹ Muhammed Hamidullah, age., C. 1, S. 58.

çok rahip vardır başlarında da Bahira⁶⁰ lakaplı bir rahip bulunmaktadır. Bahira, beli bükülmüş, yaşı kemâle ermiş, ağlaya ağlaya İncil okuyan bir kişidir. Etrafında bulunanlardan birisi niçin ağladığını sorunca, Muhammed aşkının içini yaktığını söyler. Hz. Peygamber'in müjdeleyici, emin, doğru sözlü olduğunu, yakında zuhûr edip âlemi nûra boğacağını, O'nun şimdi gençlik çağında olduğunu, bir kervanın geleceğini, kervanda O'nun da olduğunu, mucizelerini göstereceğini, O'nun kervanın içinde olduğunu muştulayana her şeyi vereceğini söyler. Dama çıkıp baktığında bir ak bulutun bir kişinin üzerinde durduğunu görür⁶¹. Kişi hareket ettikçe bulut da ona göre hareket etmektedir. Kervan, kilisenin yanına gelir. Hz. Peygamber, kuru köknar ağacının⁶² dibine oturduğunda ağaç bir anda yeşerir, dal budak salar. Bahîra, bu ağacın altında çok nebinin oturduğunu, Hz. İsa'nın göğe yükselmesiyle kurduğunu söyler. Hz. Peygamber, bir kuyu görür. Bakar ki suyu yok. Ağzından bir parça tükrüğünü kuyuya salar, kuyudan hemen su kaynar. Kuyunun suyu o kadar güzeldir ki süttten ak, kardan soğuk, baldan tatlıdır. Bahîra, gördükleri karşısında çok şaşırır. Kervandaki herkes kiliseye giderler, kendileri için hazırlanan sofraya otururlar. Bahîra, bir elinde kağıt bir halka bakar bir kağıda. Elinde âhir zamanda gelecek peygamberin vasıfları vardır. Bir müddet sonra kervanın başında birilerinin kalıp kalmadığını sorar. Ebû Cehil, bir devecinin kervanın başında kaldığını söyler. Hz. Hamza, Ebû Cehil'in bu sözüne çok kızar, hemen tepkisini verir, Bahîra'ya şöyle der:

*Kendüsi şeref dahı durur 'azîz
Pāk-dāmān toğrı sözlüdür temiz*

*Yoğ durur bir kuli fi'li bed anuñ
Vaşfa şığmaz mu'cizātı çün anuñ*

*Gelmedi dünyāya hiç misli anuñ
Kā'ināta toludur ismi anuñ (436-438)*

Hz. Abbās, Bahîra'ya, Hz. Peygamber'i görmeye gitmeden önce O'nun sûreti ile ilgili açıklamada bulunmasını ister. Bahîra, O'nun alnında bir nûr olduğunu söyleyip şöyle devam eder :

⁶⁰ Kaynaklarda Nastûra, diye de geçmektedir. Bkz. Suruç, Salih, **Kâinatın Efendisi Peygamberimizin Hayatı**, C.1, s. 138; Muhammed Hamidullah, **İslam Peygamberi**, İrfan Yay., C.1, S. 58.

⁶¹ İbn-i Hişam, **Sîre**, C. 1, S. 199; İbn-i Sa'd, c. 1, s. 130., Taberî, Tarih, c.2, s. 196.

⁶² Köknar ağacı yerine zeytin ağacı geçmektedir. Bkz. Suruç, Salih, age., C.1, S. 138

*Didi ol bu durur andan [hem] nişān
Nūr ola alnında key rūşen ‘ıyān*

*Yüzi rengi ağ kızıl gül yaprağı
Sürmelenmiş gözleri kırpükleri*

*Dişleri inci gibi saçı siyāh
Kaddi orta boylu ola yüzi māh*

*Burnı ince lebleri ki mu‘addil
Ağzını hod vaşf idemez işbu dil*

*Bili ince puştı giñ alnı açuk
Yazusu yoğun eli ki yumşak çok*

*Ayağı hem çiğ harīrden nerm ola
Dili tatlu şöhbeti key nerm ola*

*Kaşları birbirine ola yakīn
Key azcuğ yüzi ola ağca hemīn*

*Hem dahı teni gümişden ak ola
Ak harīrden dahı yumuşak ola*

*Kimse bakmağdan yüzine toymaya
Pāk ola müfsidlere hiç uymaya (444-452)*

Bahîra, sevinçle Hz. Muhammed’in yanına gelir, “Hoş geldin” der. Peygamber’in dedesinin Abdülmuttalib olduğunu söyleyince, Peygamber’imiz nereden bunları bildiğini sorar. O da İncil’de vasıflarının anlatıldığını söyler. Bahîra, toprağa eğilip başını yere sürünce Hz. Peygamber, bunu men eder. Der:

Hağdan ğayrı kimse mescūd bilmegil (464/2)

Bahîra, Hz. Peygamber’i davet edip hem kendilerini hem de kiliseyi şerefliendireceklerini söyler. Hz. Peygamber, kilisenin kapısına vardığında kapının alçak olduğunu, kapının tam karşısında Hz. İsâ’nın resminin asılı olduğunu görür. Kapıda herkesin buradan geçerken secde kılacağı yazılıydı. Mûcizevî olarak alçak olan kapı yukarı kalkar. Hz. Peygamber, hiç eğilmeden içeri girince bütün rahipler çok şaşırır, âhir zaman peygamberinin Hz. Muhammed olacağına inanırlar. Peygamber’imize içki sunarlar O içmez, haramdır, der. Sonra şerbet gibi bir şey ikram ederler, onu içer. Bahîra, Hz. Peygamber’e arkasını açmasını ister O da açar. Bahîra, iki omzunun

arasındaki peygamberlik mührünü görür ve öper. Bahîra başta olmak üzere oradaki bütün rahipler müslüman olur.

Kervan bir gün orada kaldıktan sonra Basra'ya gitmek için yola çıkarlar. Basra'ya varır varmaz herkes mallarını satar ama Hz. Peygamber satmaz. Ertesi gün mallarını iyi bir fiyata satar, Şam'dan gelen kervandan da ucuza mallar alarak Mekke'ye dönerler. Gece gündüz yolculuk yaparak Mekke yakınlarındaki Cuhfe'ye gelirler.

Meysere, Hz. Peygamber'e Hz. Hatice'ye muştuluğu vermesini ister. Hz. Peygamber devesine binerek yola çıkar. Yolda uykusu gelir, uyur. Uykusunda Kâbe'ye gelir. Hak Teâlâ, Cebrail'e gökten büyük bir kubbe indirmesini buyurur. Dört duvarı, dört kapısı olan yakut inciden kubbe, çok melek ve huriler tarafından indirilir. Her kapıda dört melek, ellerinde alem bulunmaktadır. Her meleğin arkasında bin melek, bunlardan ayrıca binlerce melek kanatlarını açmış doğuya batıya nur saçarlar. Bazı melekler, Hz. Peygamber'i öven nağmeler söylerler. Cebrail Hz. Peygamber'in devesinin önünde, Mikail arkasında Hz. Hatice'nin evine doğru ilerler. Şâir, burada çok ayrıntılı şeyler anlatır. Diğer taraftan Hz. Hatice'nin en güzel döşeklerde dahi gözüne uyku girmiyor, Mustafa'nın yolunu beklemektedir. İçinde bulunduğu durumu şâir:

*“Muştafânuñ ‘ışkı konomışdı aña
Şüreti nefsine kılmadı taña (532)*

beytiyle ifade eder. Hz. Hatice, Hz. Peygamber'in kendisine yakın bir yerde olduğunu hisseder. Gözlerinden perde kalkar, bir kapıdan nûrun kendisine doğru geldiğini görür o anda aklı gider. Mustafa'yı bir kubbe içinde görür. O'nu görünce:

*Gönli kopardı uçdı cānı oynadı
Yandı ‘ışkuñ odı kanı kaynadı*

*Gözleri başladı dökdi yaşları
Bağırnuñ hod dürlü dürlü başları (551-552)*

Hz. Peygamber, uyanır. Bakar ki Hz. Hatice'nin kapısının önüne gelmiş. Kendisine yol boyu arkadaşlık eden melekler oradan ayrılır. Hz. Peygamber selamla Hz. Hatice'nin yanına gelir, muştuluğu verir. Ticaretten çok kar ettiklerini söyler. Kaynaklarda Hz. Muhammed ile Meysere'nin kervandan önce gelip muştuluğu birlikte verdikleri anlatılır⁶³. Hz. Hatice'nin gözünde mal mülk yoktur. O, Hz. Peygamber'in sağ salim dönmesinden çok mutludur.

⁶³ Muhammed Hamidullah, a.g.e, İrfan Yay., c. 1, s. 58.

*Kim fidā olsun yola başı cānı
Malı mülki kul qaravaş cān mānı*

*Ger kabūl kılularsañ cümle saña
Māl u mülküüm sen yitersin hem baña (561-562)*

Ertesi gün kervan yükleriyle birlikte gelir. Bütün develer yorgun, aksak; Hz. Hatice'nin develeri dinç, semiz. Kâbe halkı bu duruma çok şaşırır. Meysere, yolda yaşananları tek tek anlatır. Hz. Muhammed, evine gitmek için izin alır ancak Hz. Hatice çabuk gelmesini kendisine muştuluğunun karşılığını vereceğini söyler.

Hz. Muhammed'i, evde amcası Ebû Tâlib karşılar. Amcası kendisi için çok gam çektiğini, gözleri görürken mürüvvetini görmek isteğini söyler. Hz. Hatice'den evlendirmede yardımcı olması için söz almasını ister.

Eserin bu bölümünden sonuna kadar, Hz. Peygamber'in Hz. Hatice ile nikâhlanması ayrıntılı olarak anlatılır.

Hz. Peygamber, sabah olunca en güzel elbiseleri giyer, saçlarını tarar, en güzel kokuları sürünür, Hz. Hatice'nin evine varır. Hz. Hatice, Hz. Peygamber'i böyle güzellik içinde görünce kendinden geçer, Mustafa için şu beyitleri söyler:

*Didi yā Rab melek mi yāhod bir insān mıdur
Yāhod insān şüretinde bu 'aceb bir cān mıdur*

*Gözleri yağma kılur gönülleri tā ser-be-ser
Kırpüği cāna beter oħlu urur peykānumdur*

*Kimse bilmez leblerinüñ rengini kim nicedür
Fehm irişmez kan mıdur ya kana beñzer cānumdur*

*Hak yaratmadı dahı bunuñ gibi ādem bili
Cümle dünyā halkına bu bir 'aceb sulţān mıdur*

*Gözleriniñ derdi delmişdür bu dertlü bağrımı
Kırpügümden dökülen yaşlar mıdur ya kan mıdur (593-597)*

Hz. Hatice, Hz. Peygamber'i ayakta karşılar. Dünden beri nerede olduğunu sorar, bir ihtiyacının olup olmadığını sorar. Hz. Peygamber, utanır, yanağı kızarır, ağlar. Hz. Hatice, sakladıklarını ortaya çıkarmasını, ne isterse vereceğini söyler. Hz. Peygamber, amcasının bir kavimden kız isteyeceğini bu konuda kendisinin yardımcı olmasını ister. Hz. Hatice de Hz. Peygamber'in kendisini vekil kabul ederse evlendireceğini söyler. Hatta evleneceği kızı bulduğunu, özelliklerini saymaya başlar:

*Māl mülki çok durur kendü güzel
Şehr içinde yok durur aña bedel*

*'Ākıledür şālihādur hūb durur
Hem setīre mestūre maḥbūb durur*

*Senden ol az nesne(y)i kılur kabūl
Senden özge kimse hiç varımaz ol*

*Cān u dilden 'āşık olmuşdı saña
Māl u mülki kıomışdur [hem] yoluña*

*Gönlü sevdāñ ile bağlamış durur
Cānı 'ışkuñ ile tağlamış durur*

*'Aklı olmuş durur hūye tār-mār
Hem yine derdüñdür aña gam-küsār*

*Ḳavminüñ içinde durur ki ulu
Hem cihazı çok durur yüzi şulu*

*Hem nesebde dahı sizedür yakīn
İlle kim bir 'aybı var ancaḳ hemīn*

*Sizden ulu yaşlıca hem tul durur
Dahı 'aybı yok durur ancaḳ ol durur*

*Gerçi tuldur dili gencdür dahı
Hem güzeldür hem setīre hem seḫi (612-621)*

eder: Hz. Peygamber, bu sözleri duyunca çok utanır, başını eğer. Hz. Hatice devam

*'İşkuñ odi cānumı yakmış durur
Gözlerümden kanlu yaş akmış durur*

*Bağrumı 'ışkuñ kebāb itmiş durur
Gönlümüñ mülkini ḫarāb itmiş durur*

*Derdüñi cānum kabūl itmiş durur
Gönlünü sevdāña kul itmiş durur*

*Söz senüñdür söylegil utanmağıl
Ṭoğridur sözüüm laṭīfe şanmağıl (625-628)*

Hız. Muhammed, başını kaldırarak kendisinin öksüz, yetim, derviş olduğunu; Hız. Hatice'nin ise zengin olduğunu söyler. Hız. Hatice bu sözleri duyunca gözleri dolar, şöyle der:

*Māl u mülk cān u baş olsun fidā
Tek beni vaşluñdan itmegil cüüdā*

*Bil ki bu sözüm haqıkatdür benim
'İşkuña yanup durur cānum tenüm*

*Ben cihānı cānı koydum yolıña
'Āşıkı kim zulüm itme kuliña (637-639)*

Hız. Hatice, Hız. Peygamber'e amcasına gidip kendisini istemelerini söyler. Ne kadar mal ne kadar ihtiyaç varsa karşılayacağını söyler. Bu sözlerden sonra Hız. Peygamber çok mutlu olur, aşk ateşi O'nun gönlünde de yanmaya başlar.

Hız. Peygamber, Amcası Ebû Tâlib'in evine varır ve Hız. Hatice'yi istemelerini söyler. Ebû Leheb, Hız. Peygamber'in Hız. Hatice'ye denk olmadığını " *Sen niredensin o Hâşun kandanadur*" diyerek itiraz eder. Amcası Hız. Abbâs, Hız. Hatice'nin yeğenine uygun olduğunu söyler. Hız. Safiye, Hız. Muhammed hiç yalan söylemedi ama ben yine olayın aslını araştırayım diye Hız. Hatice'nin yanına varır. Duydukları doğrudur. Safiyye, hemen Ebû Tâlib'in evine tekrar döner, Hız. Hatice'yi istemelerini söyler. Hız. Peygamber'in amcaları kalkar giderler, Hız. Hatice'nin babası Huveylid'in yanına. Huveylid, içki içmekte, çalgılar çalınmaktadır. Huveylid, misafirlerini hürmetle karşılayıp, onlara güzel döşekler serer. Ebû Tâlib, hemen söze girer. Bir mâruzatlarının olduğunu, Hız. Hatice'yi yeğeni Mustafa'ya istediklerini söyler. Huveylid, kızına sözünün geçmediğini, beylere, ululara dahi varmadığını⁶⁴, böyle bir şey olursa Araplar içinde utanacağını söyleyip bu isteği reddeder. Hız. Hamza sinirlenerek,

'Ayb mı bulduñ Muştafāya sen iy pis (710/2)

der, Huveylid'e kızar. Misafirler oradan ayrılır, Hız. Hatice bu duruma çok üzülür, duramaz, amcası Varaka'ya gider:

'Avrata tıllukı mı yigdür yā hūr (719/1)

der. Amcası, olanları duyduğunu, takdirin kendisinde olduğunu söyler. Hız. Hatice, amcasına Hız. Peygamber'in bir ayıbını görüp görmediğini sorar. Amcası da O'nun ayıbının olmadığını ve nikâh konusunda kendilerine yardımcı olacağını söyler.

⁶⁴ Salih Suruç, a.g.e, Nesil Yay. 2006, cilt-1 s. 142.

Varaka, kardeşi Huveylid'in yanına varır. Huveylid içki içmektedir ve kardeşine ikramda bulunur, Varaka bunu reddeder. Kardeşine, Abdulmuttalib'in oğullarından Hamza'nın kendisini öldüreceğini söyler. O da günahının ne olduğunu sorar. Varaka, Hz. Muhammed'e "ayıplı" demişsin der. Huveylid, ayıplı demediğini, derviş olduğu için kızının kabul etmeyeceği düşüncesinde olduğunu söyler. Varaka, Hz. Muhammed'in soyca daha üstün olduğunu, türlü mucizeler gösterdiğini, bütün problemleri çözdüğünü, kızının bu evliliğe razı olduğunu söyler. Bu sözlerden sonra Varaka ile Huveylid, Ebû Tâlib'in evine varırlar. Kazârâ Hz. Peygamber'in amcaları da orada toplantı yapmaktadırlar. Hz. Hamza, yeğenini olumsuz durumdan dolayı üzülmemesini, bu dertlerin geçici olduğunu söyler. Kapıda bunları duyan Varaka ile Huveylid, hemen içeri girer. Ebû Tâlib, güzel bir karşılama yapar, Hz. Hamza Huveylid'e selam vermez, kapısından kendisini kovduğunu söyler. Huveylid, o gün kendisinde olmadığını, kendisini affetmesini söyler. Varaka, kendilerini sevdiğini, yarın sabah *akd-i nikâh* edelim der. Güzel ikramlardan sonra Huveylid, bazı kavimlere gidip Hatice'yi verdiğini ama kiminle evleneceğini söylemeyeceğini duyurur. Oradan Hz. Hatice'nin evine varır, muştuluğu verir, yarın için hazırlık yapmalarını söyler.

Ertesi güne bütün hazırlıklar tamamlanır, dernek kurulur. Ebû Cehil, gelir en yüksek yere oturur. Bütün hazırlıkları kendisi için yapıldığını düşünür. Meysere, aşağı oturmasını, oranın Hâşimoğulları'na ait olduğunu söyler. Ebû Cehil, yukarıdan aşağıya iner. O anda Hz. Muhammed gelir ve oraya oturur. Amcaları da sağlı sollu yanına oturur. Hz. Hatice, Hz. Muhammed'in kendisini kabul edip etmeyeceğini düşünür. Bütün meclis, halk tamam olduktan sonra Huveylid, Hz. Hatice'ye sinirlenerek içeriye girer, O'na şunu söyler:

*Bunca begler istediler varmaduñ
Kimseyi hiç gözüñe göstermedüñ*

*İl bulurlar kim deve koyundur seniñ
Mâlı dañı bârı yok vire anuñ*

*Râzı olduñ şimdi [sen bunlara] uş
Gıtdi başuñdan meger kim 'aklı hoş*

*Halk içinde eylediñ uş şerm-sâr
Kanı nâmus gitdi ğayret kanı 'âr (826-829)*

Huveylid, bu sözleri söyleyip hemen dışarı çıkar. Hz. Hatice, Hz. Hamza, Ebû Tâlib bir araya gelerek problemi çözerler. Huveylid'e bin filori vererek gönlünü ederler. Bazı kaynaklarda Hz. Hatice'nin babası Huveylid, Ficar harbinde öldüğü için nikâh için amcası Amr b. Esed'in yetkili olduğu anlatılmaktadır⁶⁵.

Varaka hutbe okur. Mehir olarak yüz kızıl deve, on köle, dört bin filori verilmesi kararlaştırılır⁶⁶.

Nikâh işleri tamamlanır, âdet olarak evlenenlerin üzerine türlü yiyecekler, altınlar, paralar saçılır. Duvar yarılr, iki hûri evin içini nurla doldurur. Bütün gök ehli nikâh katılır. Dügün meclisine en güzel kokuları yayarlar. Hz. Muhammed ile Hz. Hatice odalarına çekilirler. Şâir, bundan sonrasını şöyle anlatır:

*Rûh-ı reyhân oldı onurı şafâ
Mağşûda irdi Muhammed Muştafâ*

*Bir döşege girdiler hûri melek
Hâşıl oldı her ne kim varsa dilek*

*Ol ikiniñ hürmeti çün yâ Kerîm
Raḥmet ile raḥim kıl kıldum le'îm*

*Ol mübârek gice haḳkıçün yine
Lütfuñ ile kıl nazâr bu miskine*

*Mü'minün kardeşlere hem mü'minât
Müslimîn yoldaşlara hem müslimât*

*Naşib itgil resûl itsün şefâ'at
Du'âmı hürmet için kıl icâbet*

*Haḳdan olsun cānına yüz biñ selām
Günde dâ'im kışa hem olsun tamām*

*Oḳıyanı yazanı yazdıranı
Raḥmetüñle yarlıgağıl yâ Ğanî (890-897)*

Şâir, Nikâhnâme'yi yukarıdaki bu beyitlerle bitirir. Bundan sonra 21 beyitlik mesnevî tarzında yazılmış fakat nikâhla ilgisi olmayan; Hz. Peygamber'in doğuşu, yetim oluşunun anlatıldığı bir kısım vardır. Şâir bu kısmı da:

⁶⁵ Suruç, Salih, age., C.1, s. 144; Avcı, Casim, age., S.116. ; Muhammed Hamidullah, a.g.e, C. 1, S. 62.

⁶⁶ Hz. Hatice'ye mehir olarak 20 deve; 480 veya 500 dirhem olduğu kaydedilir. Bkz. Avcı, Casim, age.,S.116. ; Muhammed Hamidullah, age., C. 1, S. 64.

*Yā ilāhi kimsenüñ oğlun kızın
Sen yetīm eyleme Rabbü'l- 'ālemīn*

beyitiyle bitirir.

3.ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

3.1.Vezin

Eser, mesnevîlerde çok kullanılan aruzun “*Fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün*” kalıbıyla yazılmıştır. Mahlassız yazılan 5 beyitlik gazelin vezni de “*Fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün*”dür. Türkçe sözcüklerin çok olmasından dolayı aruz hataları olmuş; bu hatalar metin tamiriyle giderilmeye çalışılmıştır. Hatta bazı yerlerde kapalı tek heceli Türkçe sözcükler uzun okunarak mısra vezne uydurulmuştur⁶⁷. Vezni uydurmak için yapılan eklemeler köşeli parantezle belirtilip; vezinde fazla gelen kısımlar da atılıp dipnotta gösterilmiştir. Vezin yönüyle düzeltilemeyen kusurlu kısımlar, mısra sonuna parantez içinde soru işaretiyle (?) belirtilmiştir.

3.2. Kafiye

Eseri kafiye yönüyle incelediğimizde mesnevî nazım şeklinin gereği olarak aa/bb/cc...kafiye örgüsü ile yazılmıştır. 918 beyit içerisinde sadece bir beyitte hata olduğunu; bu hatanın da mısranın kusurlu olmasından kaynaklandığını görmekteyiz:

*Pes didiler kim Muḥammedür
Re'yi şāḥib 'aqlı kāmīl bilgüli(191)*

Eserde her çeşit kafiyeyle rastlamak mümkündür. Arapça ve Farsça kelimelerle daha çok zengin ve tam kafiye yapılmış; Türkçe kelimelerle yarım kafiye ve redif yapılmıştır. Yer yer cinaslı kafiye kullanılmıştır.

3.3.Dil ve Anlatım özellikleri

“Nikāhnâme” adlı eser, Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerine göre yazılmıştır. Eserimizi, dil ve anlatım özellikleri bakımından isabetli değerlendirebilmemiz için Eski Anadolu Türkçesi'nin özellikleri hakkında az çok bilgi sahibi olmamız gerekir.

Türkiye Türkçesinin tarihi devirlerinin ilki XIII. ile XV. arasının edebi dili Eski Anadolu Türkçesi dönemidir. Batı Türkçesinin oluş, kuruluş dönemidir. Bu döneme Eski Türkiye Türkçesi diyenler de vardır.

⁶⁷ “Didiler ki **biz** nesne görmedük”(544) mısraında “biz” medli okunmuştur.

Dil oldukça sadedir. Orta Asya Türkçesinin yanında Kıpçakça, Suvarca ve Türkmenceye yaklaşan bir lehçe özelliği görülür. Bu devir eserlerinde Eski Türkçe yazı dilinin pek çok hususiyetlerini de bulmak mümkündür.

1071 Malazgirt Savaşı'yla Anadolu'nun kapısını açan kısa zamanda burasını anayurt haline getiren Selçukluların ilk asırlarda kendilerine has yazılı edebiyatları olamamıştır. Arap ve İran edebiyatlarını model olarak alan Türkler, eserlerini bu edebiyatların tesiri altında kalarak Arapça ve Farsça vermişler, *Şehnâme*, tarih, *vekayinâme* gibi İran edebiyatındakilere benzer eserler yazmışlardır. Daha sonra Türkçe ve Rumca şiirler yazılmış, Moğol akınlarıyla Anadolu'ya gelen Oğuz ve Türkmen boyları arasında Türkçe yayılmış ve edebi dil haline getirilmeye çalışılmıştır. Bu asırdan sonra Beylikler Devri'nde medeni ve iktisadi hayata paralel olarak Türk edebiyatında da büyük ilerlemeler görülmüş, birbirinden güzel eserler yazılmıştır. Bunlar içinde Mevlana Celaleddin-i Rumi'nin, Ahmet Fakih'in, Şeyyad Hamza'nın, Sultan Veled'in, Yunus Emre'nin, Dehhani'nin eserleri vardır. Dini tasavvufi konular, âşıkane, rindâne, sofiyâne şekilde işlenmiş, aruz vezniyle ahenkleştirilmiş, klasik nazım şekilleriyle çerçevelemiştir.

Hemen her konudaki mensur dini eserler, aynı zamanda manzum olarak da kaleme alınmıştır. Bu hususta, meydana gelen bir geleneğin rolü olduğu gibi eğitici öğretici bir amaç ile yazılan manzum eserlerin daha kolay okunması ve ezberlenmesinin etkisi de büyüktür. Her konuda, her türde, üç-beş beyitten binlerce beyite kadar aruz ve hece vezniyle manzumeler yazılmıştır. Uzun manzumeler mesnevi, ikinci planda kaside şekli, bilhassa kırk hadislerde kıt'a ve hece vezniyle olanlarda destan şekli tercih edilmiştir. Terci'-i bend, Terkiib-i bend, müstezad, murabba, koşma, mani katarları vs. gibi muhtelif nazım şekilleriyle az olsa karşılaşmak mümkündür.

XIV. asırda dini, tasavvufi, tarihi eserler, halk edebiyatı örnekleri bolca verilmiş, değerli sanatkârlar yetişmiştir. Dildeki Orta Asya özellikleri silinmiş, Arapça ve Farsçadan geniş ölçüde kelime alınmaya başlamıştır. Osmanlıca olarak bilinen bu dönem edebiyatının dili, Türkçe, Farsça ve Arapça olmak üzere üç dilin karışımından meydana gelmiştir.

XIV. asırda Osmanlı Devleti'nin dünya siyasetine güçlü bir varlık olarak çıkmasıyla beraber hayatın her bölümünde olduğu gibi edebi hayatta da büyük gelişme görülmüştür. Süleyman Çelebi, Ahmed-i Dâi, Âşıkpaşazâde, Hacı Bayram Veli, Ahmet

Paşa, Necati, Nesimi, Sinan Paşa, Mercimek Ahmed, dini, tasavvufi, âşıkane eserler, mesneviler ve tarihlerle bu devrin en güzel mahsullerini vermişlerdir. Bu arada Divan edebiyatı sınıfına giren eserlerde önceki asırlara göre dilin Arapça ve Farsçadan alınmış kelime terkiplerle ağırlaştığı, koyulaştığı, bildirme gücünün azaldığı görülmüştür. Başlangıçta, içerisine yeni girilmiş olan İslam uygarlığının daha çok dinle ilgili gereksinimleri doğrultusunda Arapça- Farsça kelime kullanımı görülürken, giderek bu dillerden kelime alımı Türk dilinin olumsuz yönde etkileyecek biçimde artış gösterir. Bunda Türkçenin ses yapısının aruz veznine uymamasının etkisi olduğu gibi eski sanatçılarımızın, genelde İran şiirini örnek almalarının ve İranlı şairlerin söyleyişlerin geçmeye çalışmalarının da etkisi vardır⁶⁸.

“Nikâhnâme” adlı eserimizi dil ve anlatım özellikleri açısından incelediğimizde; XIII. ve XIV. yüzyıllarda yazıldığı kanısına varıyoruz. Dinî bir konuda yazılan eserde, sade bir dil kullanılmıştır. Zaten klasik edebiyatımızda mesnevîler, yazıldıkları dönemlerde, öbür edebî türler arasında dilleri en sade olan eserlerdir. Bu bakımdan mesnevîler, Türk dili çalışması açısından her zaman önde gelen eserlerdir.

Türk mesnevîlerinin başlıkları Türkçe, Arapça ya da Farsçadır. Bizim eserimiz, evlilik sözleşmesi anlamına gelen Arapça “*nikâh*”, kitap, mecmua, mektup anlamlarına gelen Farsça “*nâme*” kelimelerinin birleşmesinden oluşmuştur.

Genellikle mesnevî nazım şekli ile yazılan eserlerin giriş bölümleri Allah, peygamber, din ve devlet büyükleri için yazılmış parçalardan oluştuğu için dil ağırdır. Bu eserimizde mesnevîlerdeki tertibe uyulmadığı için dil ağır değildir. Özellikle okuyucuya öğüdün verildiği, Hz. Peygamber'in övüldüğü bölümlerde sade, anlaşılır bir dil; olayların anlatıldığı kısımlarda akıcı bir dil kullanılmıştır. Bu tür eserler, genellikle halka dinletilerek onları bilgilendirmek için yazıldığından heyecan unsuru, merak duygusu vardır. Dinleyenlerin eğitim seviyesi düşük, anlama kabiliyetleri az olduğu için ona göre bir anlatım tarzı kullanılmıştır. Yer yer halk ağzına yakın öz Türkçede olan kelimeler kullanılmaya çalışılmıştır. Böyle bir durumda eser, hitap ettiği kesime güzel şeyler kazandırmaktadır fakat edebî açıdan eserin değerinin azalmasına neden olmaktadır.

⁶⁸ Bkz. “Eski Anadolu Türkçesi” Türk Edebiyatı Ansiklopedisi.

3.4.İmlâ Özellikleri

İmlâ bakımından eseri inceleyecek olursak birçok imlâ hatalarına rastlarız. Şâirin, eseri Eski Anadolu Türkçesi özelliklerine göre yazdığını; istinsah eden kişinin 18-19. yüzyıl dil özelliklerine göre harekeleyip, bazı sözcüklerin yazımını da yanlış yazdığını düşünüyoruz.

Türkçe sözcükler değişik imlâ ile yazılmıştır, ünlüler bazı yerlerde hareke ile gösterilmiştir. Bu da eserde Arapça, Farsça yazım etkinin olduğunu göstermektedir. Örneğin: كَجِه لَرْدِه gicelerde (1^b-18), قَلْمَدِي kalmadı (3^a-53), كُودَسِي gövdesi (4^a-759, دَوَسِنِي devesini (3^b- 68), كَا'بِدِه ka'bede (4^a-69), صَقْلَر şaqlar (6^a - 129), يِمَكْ yimek (6^b - 153), صِچَرْدِي şıçradı (8^a - 198), اَغَچْلَر ağaçlar (13^a -351), دُزْمَدِي düzmedi (16^b - 442), دَدِدَهñ (17^a - 459), اَرْقَاñي arkañı (18^a - 485), صِچْمِشْدِي saçmışdı (19^b - 524), باغْلَامِش bağlamış (22^b -613) gibi.

Sözcüklerin yazımında ünlü ve ünsüz harfler bakımından ikilikler vardır: كُوندِي kondı (14^b -388), قُوندُولَر kondular (14^b - 387), حَمَزْ hamza (8^a -203), حَامَزَه hamza (8^a -203), حَاتُونِه hātuna (4^b -88), حَاطُنْ hāṭun (20^a -549), اَغَچْ ağaç (14^a -382), اَغَچْ ağaç (14^a -382), عَقْلْ 'aklı (6^a -142), عَقْلِي 'aklı (4^a -78) gibi.

Bazı Arapça ve Farsça sözcüklerin yazımı bozulmuştur. Bunun başlıca nedeni vezin olmakla birlikte istinsah edenlerin dikkatsizlik ve bilgisizliklerini buna eklemek gerekir. Örneğin: حَلَاصْ ḥalāṣ (12^a - 319), حَادِيْجِه ḥadīce (24^a - 655), زَوَكْدَلَر zevkdeler (6^a - 152), حَيْرَانْ ḥayrān (4^a - 72), حَمْلْ ḥamle (5b-122) gibi.

“idi”, “imiş”, “ise” ekeylemleri ve “ile”, “içün” edatları yazımında birlik sağlanamamış; bazı yerler bitişik bazı yerlerde ayrı yazılmıştır.

“-i” ekeyleminin üçüncü şahıs çekimlerinden sonra gelen “durur” bazen ayrı bazen bitişik yazılmıştır.

Eski Anadolu Türkçesi döneminde görülmeyen bazı fiil çekim ekleri yanlış yazılmış ya da yanlış harekelenmiştir. Örneğin eserde çoğu yerde, öğrenilen geçmiş zamanın “-muş, -müş” şekli ile görülen geçmiş zaman 3. Tekil ve çoğul şahıslarda “-du, -dü” şekli kullanılmıştır.

Kalınlık –incelik uyumuna kısmen uyulmaya çalışılmıştır.

4. ESERİ İNCELERKEN KULLANILAN YÖNTEM

Eserin Türkçe transkribi yapıldı. Kullanılan transkrib alfabesi çalışmada verildi.

Eserde boş bırakılan ya da yıpranmadan dolayı okunamayan yerler noktalara[.....] belirtildi.

Metin okunurken müstensih'in yaptığı harekeye fazla uyulmayıp; Eski Anadolu Türkçesi döneminin dil ve imla özellikleri dikkate alınarak çevirisi yapıldı. Vezni uydurmak için yapılan eklemeler köşeli parantezle belirtip; vezinde fazla gelen kısımlar da atılıp dipnotta gösterildi. Vezin yönüyle kusurlu kısımlar, mısra sonuna konulan parantez içinde soru işaretiyle (?) belirtildi.

Eseri incelerken Dinî edebiyatın doğuşu ve gelişmesi, Hz. Peygamber için yazılan manzum eserler, mesnevî nazım şeklinin özellikleri hakkında bilgi verildi. Daha sonra bu bilgiler ışığında eserimiz üzerinde çeşitli yönlerden değerlendirmeler yapıldı.

SONUÇ

Bu çalışmamızla; kimin tarafından, ne zaman yazıldığı ve istinsah edildiği bilinmeyen "*Nikâhnâme*" adlı eser ortaya konulmuş oldu.

Daha önce Hz. Peygamberle ilgili birçok manzum eser yazıldığını ve yazılmaya devam ettiğini belirtmiştik. Bu eserler içinde sadece Hz. Peygamber'in Hz. Hatice ile evlenmesi konusunu ele alan bir esere rastlayamadık. Böyle bir çalışmanın ilk olduğuna inanıyoruz. Edebî açıdan çok önemli olmasa da bizlere önemli bilgiler sunması, İslam Tarihi araştırmacılarına ve dil bilimcilere kaynak oluşturması açısından değerli bir eser olarak görmekteyiz. Temennimiz, çalışmamızla bu alanda bir kapı açılmış olsun ve bizim vesilemizle birtakım yeni eserler kültür hayatımıza kazandırılınsın...

KAYNAKÇA

- Akar, Metin, **Türk Edebiyatında Manzum Mîrac-nâmeler**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1987, s.173-175.
- Ali Seyyidî, **Resimli Kamûs-ı Osmânî**, Kütübhan-e Cihan Mat., İstanbul 1324.
- Altun, Ara, **Dipnotu ve Bibliyografya Esasları**, İÜ Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul 1986.
- Avcı, Casim, **H. Muhammed'in Peygamberlik Öncesi Hayatı**, Barış matbaası, 2008,
- Aydemir, Yaşar, **Behiştî Divanı**, MEB Yayınları, Ankara. 2000.
- Banarlı, Nihat Sami, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, MEB Yay., İstanbul 1997.
- Bursalı Mehmet Tâhir, **Osmanlı Müellifleri ve Ahmet Remzî Akyürek, Miftâhu'l-Kütüb ve Esâmî-i Müellifin Fihristi**, Bizim Büro Basımevi, Ankara 2000.
- Büyük Türkçe Sözlük**, hzl.: Mehmet Doğan, İz Yay., İstanbul 1996.
- Can, Şefik, **Konularına Göre Açıklamalı Mesnevî Tercümesi**, Ötüken Yay., İstanbul 2001.
- Canan, İbrahim, **Hadis Ansiklopedisi-Kütüb-i Sitte**, Akçağ Yay.
- Çelebioğlu, Âmil, **Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları**, MEB Yay., İstanbul 1998.
- Çelebioğlu, Amil, **Türk Edebiyatında Mesnevî**, Kitapevi, İstanbul, 1999.
- Çelebioğlu, Âmil, **Muhammediye**, Milli Eğitim Bakanlığı: 3027, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi: 910-911, Araştırma-İnceleme Dizisi: 45,1996
- Dilçin, Cem, **Türk Şiir Bilgisi**, TDK, Ankara 1983.
- Dilçin, Cem, Şeyyad Hamza, **Yûsuf ve Zelîhâ**, TDK, İstanbul 1946.
- Ergin, Muharrem, **Türk Dil Bilgisi**, İstanbul 1998.
- Gölpınarlı, Abdülbaki., Yunus Emre, **Risâlet'ün- Nushiyye ve Dîvan**, İstanbul 1965.
- Hüseyin Kâzım Kadri, **Türk Lûgati**, 4 C, İstanbul Devlet Mat., I. C. 1927-II. C. 1928, III. C. İstanbul Maarif Mat., 1943, IV. C. Cumhuriyet Mat., İstanbul 1945.
- İmam Gazali, **İhyâu 'Ulûmi'd-Dîn** 4 C, ter.: Ahmed Serdaroğlu, Bedir Yay.,

İstanbul 1975.

İpekten, Halûk- Mustafa İsen- Recep Toparlı- Naci Okçu- Turgut Karabey,

Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü, KTB Yay., Ankara

1988.

İpekten, Halûk, **Türk Edebiyatının Kaynaklarından Türkçe Şu‘arâ Tezkireleri**,

Atatürk Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Yay., Erzurum 1988.

İslâm Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 1995.

Kâmûs-ı Türkî, düzenleyen: Şemseddin Sâmî, Çağrı Yay., İstanbul 1995.

Karahan, Abdülkadir, **İslam- Türk Edebiyatında Kırk Hadis**, İstanbul, 1964.

Karahan, Abdülkadir, **Eski Türk Edebiyatı İncelemeleri**, İÜ Edebiyat Fakültesi

Yay., İstanbul 1980.

Korkmaz, Zeynep, **Marzubanname Tercümesi** (İnceleme- Metin- Sözlük- Tıpkıbasım)

Ankara: DTCF Yay. 1973

Köprülü, M.Fuat, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Akçağ Yay., Ankara 2003.

Köprülü, M.Fuat, **Edebiyat Araştırmaları**, TTK Yay, VII. Seri, sayı 47, Ank. 1966,

(Türk Edebiyatının Menşe’i 49-130, Ozan 131-144, Bahşî 145-156)

Köprülüzâde Mehmet Fuat, **Eski Şairlerimiz- Divan Edebiyatı Antolojisi**,

Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi, İstanbul 1931.

Latîfî, **Tezkiretü’ş-Şuarâ ve Tabsıratu’n-Nuzamâ**, hzl.: Rıdvan Canım, AKM

Başkanlığı Yay., Ankara 2000

Levend, Agâh Sırrı, **Divan Edebiyatı (Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve**

Mefhumlar), Enderun Kitabevi, İstanbul 1984.

Levend, A. Sırrı, Gülşehrî, **Mantıku’t- tayr**, TDK, Ankara 1957.

Levend, A. Sırrı, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Ankara 1973.

Mazıoğlu, Hasibe, **Kitâbu Evsâfı Mesâcidi’ş-Şerîfe**, TDK Yay., Ankara Üniv.

Basımevi, Ankara 1974.

Mengi, Mine, **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, Akçağ Yay., Ankara 1995.

- Mengi, Mine, **Divan Şiiri Yazıları**, Akçağ Yay., Ankara 2000.
- Muallim Naci, **Osmanlı Şairleri**, hzl.: Cemal Kurnaz, MEB Yay., İstanbul 1995.
- Mu'allim Naci, **Lugat-ı Naci**, Çağrı Yay., İst.1995.
- Mütercim Âsım Efendi, **Burhân-ı Katı**, hzl.: Mürsel Öztürk- Derya Örs, TDK Yay., Ankara 2000.
- Muhammed Hamidullah, **İslam Peygamberi**, ter: Mehmet Yazgan, Beyan Yay.,2004.
- Olguner, Fahrettin, **İslâm Felsefesinin Kaynakları-Y. Kumeyr'den**, Dergâh Yay., İstanbul 1992.
- Onay, Ahmet Talat, **Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar**, MEB Yay., İstanbul 1996.
- Osmanlı Ansiklopedisi (Tarih, Medeniyet, Kültür)**, C.5-6, İz Yay., İstanbul 1996.
- Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, düzenleyen: Ferit Devellioğlu, Aydın Kitabevi Yay., Ankara 1996.
- Özbay, Hüseyin- Mustafa Tatçı, **Yunus Emre (Makalelerden Seçmeler)**, MEB Yay., İstanbul 1994.
- Özdemir, Hikmet, **Mîrac**, Gonca Yay., İstanbul 1984.
- Özmen, Mehmet, **Ahmed-i Dai Divanı (Metin-Gramer-Tıpkıbasım)**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 775/1-2, 2001
- Öztürk, Mürsel, **Farsça Dilbilgisi**, TTK Basımevi, Ankara 1988.
- Riyâzü's-Sâlihîn Min Kelâm-ı Seyyidi'l-Murşefîn**, hazırlayan: Ebû Zekeriyâ Yahyâ Yahyâ bin Muhyiddin En-Nevevî, Bedir Yay., İstanbul 1974.
- Sevgi, Ahmet, **Molla Câmî'nin Erba'în'i ve Manzum Türkçe Tercümeleleri**, Alp ofset, Konya 2000.
- Suruç, Salih, **Kâinatın Efendisi Peygamberimizin Hayatı**, Nesil Yay., İstanbul 2006.
- Şentürk, A. Atillâ – Kartal, Ahmet, **Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, Dergah yayınları, Elma Basım . İst.2005.
- Pakalın, Mehmet Zeki, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 3C**, MEB Yay., İstanbul 1971.

- Pala, İskender, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, Ötüken Yay., İstanbul 1999.
- Pala, İskender, **Divan Edebiyatı**, Ötüken Yay., İstanbul 1996.
- Parlatır, İsmail, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Yargı Yayınevi. 2007
- Pekolcay, Neclâ, **İslâmî Türk Edebiyatı**, Cağaloğlu Yay., İstanbul 1967.
- Şentürk, Ahmet Atillâ, **Osmanlı Şiiri Antolojisi**, YKY, İstanbul ty., s. 281-325.
- Timurtaş, Faruk K., **Eski Türkiye Türkçesi**, İst. Üniv. Edep. Fak. Yay. İstanbul 1994.
- Topaloğlu, Bekir-Hayreddin Karaman, **Arapça-Türkçe Yeni Kamus**, Nesil Yay., İstanbul 1991.
- Tulum, Mertol, **Yusuf Sinan Paşa-Tazarru'nâme**, MEB Yay., Ankara 2001.
- Ünver, İsmail, **Türk Dili** dergisi, **Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)**, S.415-416-417. s.459.
- Ünver, İsmail, "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Düşünceler", İLESAM'ın 17-18 Ocak 1992 Tarihinde düzenlediği I. Eski Türk Edebiyatı Kolokyumu'nda Okunan Bildirilerin Genişletilmiş Şekli, Ankara Üniversitesi DTCF Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Böl., **Türkoloji Dergisi**, C.XI, S.1, Ankara 1993.
- Yavuz, Kemâl, **Âşık Paşa-Garîb-nâme**, 4C, AKDTYK TDK Yay., Ankara 2000.
- Yeni Tarama Sözlüğü**, düzenleyen: Cem Dilçin, TDK Yay., Ankara 1983.
- Yeniterzi, Emine, **Türk Edebiyatında Na'tlar (Antoloji)**, Türkiye Diyânet Vakfı Yay., Ankara 1993
- Yeniterzi, Emine, **Divan Şiirinde Na't**, Türkiye Diyânet Vakfı Yay., Ankara 1993
- Yeniterzi, Emine, **Behiştî'nin Heşt Behişt Mesnevîsi**, Kitabevi, İstanbul 2001.
- Yılmaz, Mehmet, **Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük)**, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992.

İKİNCİ BÖLÜM
(METİN)

ḤİKĀYET-İ NİKĀḤ-I MUŞTAFĀ 'ALEYHİS-SELĀM BERĀY-I ḤADĪCETÜ'L-
KÜBRĀ RAḌİYALLĀHÜ 'ANHĀ

Fā 'i lā tün / fā 'i lā tün / fā 'i lün

- 1^b 1 Aç dilüni söyle iy bülbül 'ıyān
Kendü ḥālün kendü özüñ kıl beyān
- Ol ezel gülzārını zıkr eyle gel
Bunda niçün geldigün fikr eyle gel
- Kimsenün yurdı degüldür bu maḳām
Bir temāşacı hümāsın sen hemān
- Gönlüni bağlamağıl bu menzile
Key şaḳın aldanmağıl ululıḡa
- 5 Kim bu gülzāruñ beḳā[sı] yoḳ durur
Terk ider seni vefāsı yoḳ durur
- Şöyle mühlet virmiş iken rüzigār
Tā kıyāmet senden olsun yādigār
- Kim gönüller şāḫı şerḫidür sözüñ
Cān ile şulṭānı medḫidür sözüñ
- Sīretini ol kerīm peygāmerün
Şöyle uğrıla Ḥaḳḳa serverisini virün (?)
- Buyurdı çün kim yetim oldı İmām
Hem yigirmi biş yaşı ṭoldı tamām

- 10 Cānlara cānlar bağışlardı sözi
İlle aydan günden arıdur yüzi
- Göster[ür]di günde dürlü mu'cizat
Hāllolur atında cümle müşkilāt
- Kimsenüñ evine ol varmaz idi
Kāfir ile oturup urmaz idi
- Gice gündüz t̄ā'at idi [hem] işi
'Āşıkdı ma'sūa hem zārdı işi
- 2^a Geh niyāz idi işi geh nāz idi
Nāz ilinden gelmiş ol şeh-bāz idi
- 15 'Ömri içinde hiç yalan söylemedi
Şādıku'l-avl idi hāl içre adı
- Bir pāre bulut üstinde 'ıyān
ursa urur yürise yürür revān
- Üstine hergiz güneş okanmadı
Lā-cerem gölgesi yire inmedi
- Gicelerde urduğı yirde erāğ
Hācet olmaz idi hīç mūm ile yağ
- Cümle müşkiller aña āsān idi
Şūretā dervīş ulu sultān idi
- 20 Girmiş idi Ka'beye birgün avāf
ılur idi içi şāf aşı avāf

Eski aftan geymiŖ idi stine
Syler idi kendi re'yin dostına

Ol Eb Cehl-i la'ın anda idi
unki grdi MuŖtafy ol didi

Y Muammed saadur gynr zm
Bil ki tordur yalan degl szm

UŖbu Ŗret bu ceml ki sende var
Saa bezer bir yigit y anda var

25 Her hnerlerde kemln var durur
Pehlevanlun cemln var durur

Gelgil imdi nker olıl sen baa
Kim iyi onlar direym hem saa

2^b Ml vireym Ŗol adar kim ol an
urtarayum uŖbu yoludan seni

MuŖtaf didi aa kim ol ilh
ulına vire dilerse PdiŖh

Ml anudur mlk anudur ol virr
Her kime lyk neyise ol bilr

30 ayret itdi aldı gitdi ol Resl
Bes Eb Tlib evine geldi ol

'Ammsn gricek didi aa
Nesne ald mı babamdan hi baa

Var ise virgil baña kim yiñi ton
Eyleyeyüm ben baña kim uş bugün

Ser-zeniş itdi Ebū Cehl-i la'ın
Başuma dervişligüm kaçar hemİN

Didi va'llah lā-keşīru lā-ķalīl
Kalmadı nesne babañdan şöyle bil

35 Lākin [ben] biñ dirhem [ü] gümüş saña
Vireyüm var ne dilersen al aña

Ĥamza didi vireyüm uş ben daħı
Biñ dirhem gümüş saña ibn-i aħī

Didi 'Abbās biñ dirhem ben de virem
Hem Zübeyr daħı virdi biñ dirhem

Bū-leheb didi kim ben on biñ dirhem
Vireyüm tek bir keret kılsun kerem

Lāt öñinde bir keret secd'eylesün
Pes öñinde başını yire қosun

3^a 40 Pes Ebū Ṭālib didi 'ammuñ oğul
Gör ne didi gel gidergil sen [...]

Muştafa didi 'ammūlar mālīkuz
Size yine sağ selāmet oluñuz

Almazam va'llāhi sizden bir dirhem
Size ne deñlü kılsañuz kerem

Yimezem daḥı yiyesiñüz sizüñ
Geymezem daḥı geyesiñüz sizüñ

Ben elümle kūt ḥāşıl kılurum
Rızķı vireni kimdür ben bilürüm

45 Ne revā ola ki ben bāḥıl olmam
Bes sizüñ kazandığınuzdan almam

Hemān tırdı bir ip aldı eline
Bir oraķ aldı gitdi ot yolına

Diler ot dire devşire götüre
Kim anı şata bāzāra götüre

Çün otçılar baķup gördiler anı
Kim ot devşirür ol cānı cihānı

Ķamu çağırışdı feryād eylediler
Oturğıl sen direlüm biz didiler

50 Ol didi kim dest-i rencümden gerek
Kim benüm ḥaķķumda oldur yigirek

Anda 'Abdu'l-muḥḥalib bir kılı(?)
Gider idi nā-gāh uğradı yolu

Baķdı gördi Muşḥafā kim ot direr
Düşdi atdan yüz ayağına sürer

Didi āh kim muşḥibet durur ķatı
Ķalmadı hīç ulularuñ ğayreti

- 3^b Seyyidümüz [kim] varup ot devşirür
 ulları şahrada at ile yürür
- 55 Muştafa didi aña kim ya Kenan
 Bir qararda da'imā turmaz zaman
 Her zaman bir nev'a döner ruzigar
 Dem-be-dem bir dürlü olur aşikar
 Ger şifa ider mi ise sen bāna
 Bir kişi bul hizmet idem ben aña
 Kim bu ıssılarda ot devşir maña
 Duyamazam tağda taşda dir maña
 Kim kendülden da'imā ben sā'iyem
 Her gice tā şubha degin ka'imem
- 60 Pes Kenane turdu bindi atına
 Geldi tiz 'ammularının katına
 Didi ya seyyid revā mı nūruñı
 Şoyundurup yıka sen ma'mūruñı
 Bilmeyesün fazluñ ile kadriñi
 Görmeyesün bedriñi hem şadriñi
 Seyyidümüz serverimiz Muştafa
 Yürimiş ot devşirür çeker cefa
 Gayretiñüz nice yire şalıñuz
 Kadriñüzden böyle gafil oldıñuz

- 65 Dir Ebū Ṭālib ki suç bizüm degül
Ol kişi kendüye ol kıldı kabül
- Māl virürüz añı bizden almaz ol
Hiçbir işimüzde bizden olmaz ol
- Pes Kenāne didi kim didi baña
Bir kişi bul hizmet ideyin aña
- Şöyle kim añun devesini görem
Andan ğayrı işe duymazam ki'dem
- 4^a Ka'bede var idi bir hātun ulu
Hüb idi hem 'ākıle yüzi şulu
- 70 Kendü 'aşrında anuñ gibi güzel
Yoğıdı bir hüb dağı aña bedel
- Hulķı görkli hüsni ğāyet hüb idi
Ol zamanda meşhūr maḥbūb idi
- Gözleri nergis şubḥ-ı reyḥān idi
Cān-ı diller 'ışķına ḥayrān idi
- Dişleri aķ yañağı ḥamrā idi
Kaşı kara gözleri elā idi
- Yüzinüñ nūrı güneşden baḥtulu
Yoğıdı bir aña beñzer baḥtulu
- 75 Gövdesi sīmīn gibi yāķūt idi
Söylese cānlara sözi ķūt idi

Yüzine baķan Őanurdı māh idi
Boyı uzun bili ince Őāh idi

Her mūyında zūlfinūñ biñ cān anuñ
Aşılandı yolına ķurbān anuñ

'Aķlı kāmīl nefsi yanık gōñl' arı
Lebleri la'l inci gibi dişleri

Oı zaman içinde uşbu rūzigār
Görmemişdi aña beñzer bir nigār

80 Pāk-dāmān toğrı sözlüdü hemān
Luţfı ğāyet çoğıdı hem hışmı az

Kendünūñ adı Ğadīceydi hemān
Atası adı Ğuveylid bī-gümān

Mālınuñ ğaddi ğesābı yoğıdı
Cümle mālılardan ol artuğıdı

Yüz ķulı var ķullıķda müdām
Hem dağı altmış ķaravaşı tamām

4^b Ger cihazından Őorarisen nişān
Var idi yüz kırık tamām altun cūvān

85 Bāķī mālını buña itgil ķıyās
Ķoyuna ya deveye ğūri ķıyās

Bir ulu 'aķl issi ķulı var idi
Tācir idi Meysereydi hem adı

ılmış idi yola gitmeye yara
Kim ticāret eyleye vara ıra

Pes Ebū alib didi kim uralum
Ol Hādīce Hātuna biz varalum

Ol ulını yola gōnderūr imiř
Bir emīn kişi bil'olsa dir imiş

90 Uř Muammed tođrı sōzlū hem emīn
Hem diyānetde yola gelmiş hemīn⁶⁹

Ben bilūrūm ol abūl ıllur bunı
Yine cevherdūr ūn ol bilūr bunı

urdılar Hāmza Zūbeyr 'Abbās ile
Vardılar durdı dağı anda bile

Bir aravař řordı didi kimsūnūz
Ne kişi siz bunda var mı aydıñuz

Gōrdi 'Abdu'l-mutalib oğlanları
Vardı didi hātunına anları

95 ūnki iřitdi Hādīce bu sōzi
řāzlıdan yaş ile oldı bu gōzi⁷⁰

Didi mā-řa'llāh Muammed Hāzreti⁷¹
Bile ola bir gōzūm ol řūreti

⁶⁹ 90/2 gelmiřdūr

⁷⁰ 95/1 hem bu

⁷¹ 96/1 ol Muammed

‘Āşık olmışdı cemālin görmege
Şādık olmışdı visāle irmege

Bir ‘ammūsı vardı Varğa idi
Muştafā vaşfın aña dimiş idi

5^a Dimiş idi ol durur şāhib-ķırān
Ol durur peygām-ber-i āḫir zamān

100 Hem cemālin ḫūsni oķımış idi
Ol Ḥadīce gōñlüni akmış idi

Cān içinde ‘ışķı tutmışdı maķām
Varlıgın yağmalamışdı ol tamām

Ol oları [tiz] oķıtdı geldiler
Oḫalara hem döşek döşediler

Bunlara luḫfile ta’zīm eyledi
Ḥoş müşerref kıldı gör bizi didi

Var mıdur ḫācet buyuruñ bilelüm
Ṭāķat irer ise ķullıķ ķılalum

105 Pes Ebū Ṭālib didi kim yā ‘azīz
Bir iş için geldük bunda size biz

Bir emīn ister imiş siz bu yola
Gönderesüz Meysere ile bile

Kardaşum oğlı Muḫammed kim yakīn
Ṭođrı sözlüdür be-ġāyet hem emīn

Hem diyānet hem şecā'at anda var
Aña beñzer bir yigit ya kıanda var

Göñli kıopdı hātunuñ cūş eyledi
'Aklıñı 'ıŝķ aldı bī-ħoş eyledi

110 Sevinmekden tolar yaşlar gözine
Yine dirdi 'aklıñı tiz başına

Didi ħoş ola beşāretdür bize
Bu sa'ādetden işāretdür bize

Bile niçün gelmedi kanda durur
Didiler getürelüm yabanda durur

Didi gönderüñ adam tiz getürüñ
Ol gelince siz de gitmeñ oturuñ

5^b Pes Kenāne kıalkdılar 'Abbāsıla
Gidiler ol ota gitdügi yola

115 Vardılar çün otçıları gördiler
Pes Muħammed kıanda diyü ŝordılar

Didiler gitdi Ĥırā tağına ol
Dā'imā varduğı yire yine ol

Anda İbrāhim Ĥalīlūñ marķadı
Vardı anda varur idi ol Nebi

Varuban anda kıılır idi namāz
Gāh niyāz eylerdi dosta gāhi nāz

Vardılar gördiler anda ol Resūl
Rāḥat olmuş uyumuş idi Resūl

120 Bir yılan ağzında bir yaprağ tutar
Rūzigār ile siñegini kıvar

Qorqdı 'Abbās aldı tağın kemān
Ya'ni ora bir tağa döndi yılān

Ḥamle kıldı 'Abbāsa 'Abbās yüzün
Qaçdı 'Abbās gizledi kendü özün

Pes uyandı ol Resūlu'llāh hemān
Gitdi ğāyib oldu ol dem ol yılān

Gördi 'Abbās tutar tiz-i kemān
Qorqısından kılmamış beñzinde kıan

125 Didi yā 'ammū neden qorqduñ nedür
Bu yalın kıılınç elünde nişedür

Didi gördüm bir ulu bunda ejdehā
Sen yatarsın ol kıurur yā Muştafā

Qorqdum andan kim ziyān ide saña
Urmağ itdüm ḥamle kıldı ol aña

Didi yā 'ammū sen anı şanma mār
Ol melekdür baña kıomış Kırd-ğār

6^a Niçe gündür dā'imā şağlar beni
Qanda olsam gelür bekler beni

- 130 Didi iy va'llāh kerāmet kānısın
Hem diyānet hem vilāyet kānısın
- Ṭur örü iy cāngam [sana] gidelüm
Nesne almazsın çün bizden n'idelüm
- Uş Ḥadīce māl gönderür yola
Bir emīn kişi dilür bile ola
- Varduk aña biz senün çün söyledük
Ol ıabūl kıldı seni kim biz didük
- Bir sefer rıyhı durur ancağ saña
Dağı zahmet yok durur önden soña
- 135 Muştafa didi o deñlü sehl ola
İş kolay olur çü kişi ehl ola
- Ṭurdılar andan revāne oldılar
Ol Ḥadīcenün evine geldiler
- Çün kapudan girdi eve Muştafa
Ṭoldı evün içi nūr ile şafa
- Ol Ḥadīce şandı ay geldi eve
Yāhod güneş nūrı tolmışdur eve
- Bağdı gördi çün resülün yüzini
Aklı gitdi yitürür kendüzini
- 140 Gördi kim hüs-n-i melāḫat bir kemāl
Hem leṭāfet hem ṭarāfet hem cemāl

'Āşık oldu biñ göge bir cān ile
 Kıoydı yola başı cān u māl ile

'Aklı fikri tār-mār oldu hemīn
 Kendü yandı bī-ķarār oldu hemīn

Gerçi düşdi 'ışkuñ odı gönline
 Ğayret itdi kendüyi dirdi yine

Didi kim hoş geldün iy şāhib-cemāl
 Merħabā iy Seyyid-i şāhib-kemāl

6^b 145 Çün mübarek ayağunuz nā-gehān
 Başdı bir nūr oldu uşbu āşiyān

Maşlaħat görürseñüz gölgeñüzi
 Üstümüze şal müşerref kııl bizi

Bu ticāret kim bıraķılmış durur
 Bu çeri cümle tamām olmış durur

Sen bu mālun üstine olğıl emīn
 Māl senüñdür ad benüm olsun hemīn

Meysere daħı sana olsun ğulām
 İşi senüñ emrüñle kıılsun tamām

150 Şağ selāmet çün gelesin yine sen
 Uşbu deñlü māl vireyüm saña ben

Muştafā daħı anı kııldı ķabūl
 Çün zārūret vaķtidür itdi ķabūl

Pes buyurdı dürlü ni'met zevkdeler
 Kuzu biryânına şeker ekdiler

Çün yimek yindi du'âsın itdiler
 Muştafâ kaldı kalanı gitdiler

Pes Hadîce Hâtun eydür kim saña
 Eski tonlar lâyıķ olmaz üstiñe

155 Tırdı bir şanduk açdı ol hâtun
 Tiz çıkardı mışri hindi necl ton

Şems- dülbend hem harîr gömlek aña
 Viridi tonatdı baķup kaldı taña

Çünki geydi ol libâsı Muştafâ
 Daķı artuķ oldu nür ile şafâ

Cilvelendi şüreti hüsni cemâl
 Cân fidâ kıılır Hadîce cân u mâl

'Işķı kıılmadı[-y-dı] ammâ âşikâr
 Kim be-gâyet ulu idi ol nigâr

160 Ğayret itdi ya'ni şaķlar adını
 Cân içinde urdı 'ışķ bünyâdını

7^a

Pes deveciler deve getürdiler
 Her birine yüklerin yüklettiler

Her devenün kim çişlerler ayağın
 Ol gelür uyar Muḥammed ayağın

Sürür idi bize yüzün gözün ol
Pes varur yüke çökerdi dizin ol

Çanğıdan kim ol ağır ise katı
Anı tutardı Muhammed Hazretî

165 Şanki bir baþman gibidür kaldurur
Kendüsi bağlar deve üzre urur

Hâzır olan cümle didi âferîn
Çuvvet ise ancak olur bu hemîn

Hâtuna kılgıl beşâret didiler
Devlete dürlü işâret didiler

Ayağıyla kapuña devlet kemâl
Kendüsi geldi nedür tâ ğor bu mâl

Lâyık idüñ lâ-cerem geldi saña
Bu sa'âdet tâñrıdan oldu saña

170 Pes yöneldi yolına ol kârbân
Ol Hadîce gözyaşın kıldı revân

Saray üstine çıkdı baķaķaldı
Gözünden yaş yüzine aķaķaldı

Gönli gitdi kârbân ile bile
Çul gibi kim gider ğân ile bile

İñil inil inillerdi gönli süz
Fiğân iderdi bülbül gibi kühsüz

Bu 'ışkı oduna pinhān yanardı
Dimezdi kimseye cānı yanardı

175 Yollarını gözler idi gözleri
Muŝtafā idi dilünde söz eri

Ol yaña Zübeyri hem 'Abbāsıla
Gidiler anlar dağı yola bile

7^b Hem fereŝden ol Ebū Cehl-i la'īn
Bir nice kendü gibi dağı bī-dīn

Cümlesi bir günde çıkdılar yola
Kim bu yola cümle gidiñüz bile

Gidiler bir menzile çün irdiler
Çondılar birgün o yirde tırdılar

180 Bir kişi var idi 'Āŝ idi adı
İy ulular dinleñüz bunı didi

Uş seferdür giderüz rāh-ı đırāz
Var durur çok güvi ŝahrā dest-sāz

Nice zaĥmetlü menāziller gelür
Nice yirlerde çok iş devŝirilür

Kārbān başı olsun biriñüz
Tā her işde pīr ola tedbīriñüz

Didiler kim maŝlaĥatdur ola ĥoŝ
Kārbānuñ ulusı 'Abbās olsun ĥoŝ

185 Bir bölüğü dir Ebū Cehil gerek
Ba'zı didi Țalḥa durur yigirek

Bir bölüğü didiler Ḥassan ola
Bir bölüğü dir Ebū Süfyān ola

Meysere dir kılmazuz hiçbirini
Cümlesinüñ bilürüz tedbîrini

Seyyidümüz serverimüz Muştafa
Kārbān başı bu olmağdur şafa

Hep bilürsüz rāy-ı tedbîrin anuñ
Yoḥsa ne gelür ḵalanundan anuñ

190 Cümle müşkiller buña āsān durur
'Aḵlı ḥikmetde bu ma'den kānidur

Pes didiler kim Muḥammedür⁷²(?)
Re'yi şāḥib 'aḵlı kāmil bilgüli

Rāzıyuz aña didiler cümlesi
Ol Ebū Cehl-i la'īn adam peşi

8ª Didi ben bu işe rāzı olmazam
Ben anı hergiz muḵaddim kılmazam

Ḵāfile şāları digersiz anı
Uş bıçağıyla ururam ben seni

195 Pes Nebī maḥrūm didiler biz sizi
Baş idindük itmezüz her güzeli

⁷² Kafiye uylmamış.

Şıçradı H̄amza yirinden h̄aykırur
Çekdi t̄iġını yalın eyler t̄urur

Didi iy aḥmaḳ keseyin başıñı
İtlere yidirin mi ol lāşıñı

Tiz Muḥammed şıçradı t̄utdı ḳolun
H̄amzanuñ hem şunuben öpdı elin

Didi 'ammū t̄iġıñı ḳat ḳınına
Sen ḳaḳımaġıl Ḳureysuñ ḳavmine

200 Cenk ile açma sefer ḳapusını
Ḳoy kim ol ḥalḳı baş idüben anı⁷³

H̄amza eydür anı ben baş itmezem
Ger olursa ben anuñla gitmezem

Meysere and içdi 'Abbās da bile
Kim anuñla gitmezem didi yola

H̄amzaya bunlar didi iy pehlevān
Biz t̄uralum gitsün öñ ol kārban

Anlaruñ ardınca birgün daḥı biz
Göçelüm yoḳ dimeñüz bu söze siz

205 Yoḥsa cenk olur araya şer düşer
Dökülür ḳanlar yire başlar düşer

⁷³ Şunlar anı

Göçdi gitdi pes Ebū Cehl-i la'īn
Aña uyanlar bile gitdi hemīn

Muştafāyla uyanlar qaldılar
Gitmediler ol gün ārām oldılar

8^b Bir gice çün geçdi göçdi Muştafā
'Ammūları bilse nice hoş şafā

Bir nice menzil merāḥil gitdiler
Evvel giden bir quyuya yitdiler

210 Aldılar şu qapların taldurdılar
Hem daḥı ḥayvanlara şu virdiler

Pes Ebū Cehl-i la'īn eydür gelūñ
Ben nedürsem siz daḥı eyle qılūñ

Bir etek toprağı aldı ol La'īn
Geldi anı quyuya şaldı hemīn

Hep eteklerine topraq aldılar
Cümlesini ol quyuya şaldılar

Taş ile toprağıla taldı quyu
Şanki anda yoğıdı bir qatre şu

215 Qaşdı bu kim Muştafā qavmi gele
Anda şuşuz qala cümle qırıla

Bir qolun qodı ırağda tur didi
Ol gelür bunda nic' olur gör didi

Çünkü anlar kırla sen gel baña
Muştuluk çok māl vireyüm ben saña

Göçdi gitdi ol La'în kavmi ile
Çünkü irdi Muştafā ol menzile

Gördiler toprak ile tolmış kuyu
Kalmamış içinde bir katre şuyu

220 Didiler āh kim kırluruz kamu
Uşda şuşuzluqdan ölüruz kamu

Muştafā didi ki hiç ölmek melūl
Haq bize şü virmege āciz degül

Geldi çäre üzre göge tutdı yüzün
Şu diler sulţānına söyler sözün

9^a Didi kim iy Qādir u Hayy-ı Kerīm
Sen tüvānāsın kemāl ile kadīm

Seng-i hārādan kılursın şü viren
Luţfuñdan ādem düzensin uş hemān

225 Sen 'ademden yaradansın 'ālemi
Bir avuç toprakdan itdüñ Ādemi

Baña şü vir kuyudan sen yā Kerīm
Çün bahillik itdi bize ol le'im

Muştafā diyince bu söz ol hemān
Çıkdı aqđı ol kuyudan şü revān

Ağduğını çünkü bu halk gördiler
Cümle tekbir eyleyüben turdılar

Herbirisi kıldılar biñ āferīn
Korkulardan oldılar cümle emīn

230 Didiler yok dur dağı korku bize
Çünkü hem-rāh oldu Server bize

Ol La'īnün anda kuduğı kişi
Çünkü gördi eyledi ol bu işi

Didi şol hocam benüm ağmak durur
Naşs dur didükleri söz şak durur

Kim buña düşmen olur kem-rāh olur
Bařtulu ol kim buña hem-rāh olur

Döndi gitdi çünkü vardı ol La'īn
Ėāl nice oldu diyü şordı hemīn

235 Didi iy seyyid senün içün degül
Ol kişiye düşmen olmak ebsem ol

Didi söyle bu nice herze durur
Didi ol kul her ne kim anda görür

Ol la'īn eydür olıcağ odur ol
Bunca zaşmet irdi andan bize yol

9^b

Ben bilürem neylemek gerek aña
İy la'īn ön mi didi añı saña

Döndi birkaç başına urdı kuluñ
 Kamçı ile döndi pes tutdı yoluñ

240 Geçdiler kühı şahrā u bādiye
 Yolları irdi hemān bir vādiye

Önce gitdi ol Ebū Cehl-i la'īn
 Çün derenüñ ağızına irdi hemīn

Gördi kim yatur bir ulu ejdehā
 Her nefes kim ulur ağızından zehā

Toprağı kapkara o hem ne durur
 Taşa irse kül gibi uş ne durur

Cümle kıldı ol la'īne ol hemīn
 Korkdı döndi kaçdı andan ol la'īn

245 Didiler kim n'olduñ atıla saña
 Didi kim bir ejdehā irdi baña

Gelmiş anda uşbu yüzde bir yılan
 Bu dere içinde var degül yılan

Bir deveden gövdesi yüce durur
 Yire ağızından ağular yağ durur

Meş'aleler gibi gözleri yanar
 Ağızı burnı deligünden urılır

Cümlesi korkdı büzüldi çehresi
 Kalmadı hiçbirisinüñ zehresi

250 Varmadı kimse ileri döndiler
 Kıaldılar ol yirde ol gün kıondılar

Pes Ebū Cehl-i la'ın dir turalum
 Çün kıona gele Muħammed varalum

10^a Saña küydük diyelüm uş biz yakın
 Kırbān başı sen olğıl gel hemın

Önce anı yürüdelüm ejdehā
 Yisün olalum belāsından rehā

Çünkü gice birgün irdi Muştafā
 Aya beñzer yüzi hoş-rüşen şafā

255 Cümlesi karşı varup virdi selām
 Dest- būs eylediler ol halk tamām

Didiler bizden ulusun nesebde
 Ki fāzılsun dağı cümle hesabda

Niçün sizden ileri biz göçelüm
 Yā sizi niçün ayırup seçelüm

Senün yoluña kıoyduķ cümle başı
 Sen olğıl kırbānuñ cümle başı

Maşlahatdur didi 'Abbās hoş ola
 Kıondılar anlar dağı anda bile

260 Dün yarısı oldu göçdi kâfile
 Hiçbirisi yürimez geçmez yol

Didi 'Abbās yā Muḥammed öñ yüri
Kārbānuñ çünki sensüz rehberi

Didi yā 'ammū bu ḥalk söyler yalan
Yine bir mekr eylemişlerdür hemān

Yüridürler öñce beni kim baña
Bir belā ola güle bunlar aña

Kim bulardan gelmedi bir toğrı söz
Olmadı gönülleri hiç baña düz

265 Lākin Allāha şığındum bu yola
Uğrayanum her ne gelse ḥoş ola

Çün dere içine girdi Muştafā
Nā-gehān ḳaldurdı başun ejdehā

Yüridi ağzundan odlar şaçılur
Yir yarılur ḳuyruğın yire urur

10^b Ürkdi bindiği devesi Muştafā
İndi yire yayaḳ oldı ol şafā

Didi iy Ḥaḳ eyü yāruz hem ḳurun
Ḳudretüñ altında cümlesi zebün

270 Saña āsān her ne kim düşvār olur
Cümle 'aceb ehl ḳapuñda ḥor olur

Ṭağ u taş ḳahruña duymañdur muḥāl
Ḳaldı kibr ehlīn celālūñ pāyimāl

‘İzzetüñ haqqı bu su‘bānı baña
 ıl musahhar kim muı‘im ben saña

Bu münacatı ılınca Mutafa
 Toprağa sürdi yüzünü ejdeha

Pes selām virdi didi yā Mutafa
 Ben adīm divem degülem ejdeha

275 Ben Halilü‘llāh yüzünü görmişem
 Hizmetünde nice yıllar ırmışam

Ben şefa‘at istedüm didi maña
 Kim şefa‘at Mutafa ılur saña

Oı zaman kim dünyā aħir olusar
 Oı benüm oğlanlarumdan gelüser

Karbān ile gele ol bu yola
 Nice düşmanlar aña yoldaş ola

Sen benüm selāmumı virgil aña
 Tā şefa‘at eyleye ol şāh saña

280 Hem daħı ‘İsī Nebi didi baña
 Kim bu yolda uğraşuram ben saña

Oldı ıldı vaşiyet yā İmām
 Didi benden Mutafa vir selām

Oı didi uyan aña nīk-baħt olur
 Kim aña uymaz ise bed-baħt olur

Nice yüzyıldur bu yolı gözlerem
Şimdi rüşen oldı bi'llāh gözlerüm

11^a

Ol iki ulu selāmın ben saña
Uş getürem kııl şefā'at sen baña

285 Muştafā didi yüri git yolıña
Kim şefā'at eyleyem yarın saña

Ġayib oldı ejdehā gitdi hemān
Deng ü ħayrān oldılar ol kārban

Pes didiler buncılayın mu'cizāt
Kim görüpdür böyle rüşen Nebiyāt

Çün Ebū Cehl-i la'īn gördi işi
Didi kim [.....] hem bu kişİ

Azulıķda her ne dilerse kıılır
Daķı her ne işi kııla kim bulur

290 Pes didiler bunda birgün ķonalum
Otlu şulu yir durur diñlenelüm

Cümlesi yüklerini indürdiler
Her birisi bir yana oķurdılar

Çün ikindi oldı bir ebru siyāh
Ķopdı kim görünmez oldı mihr ü māh

Gök ķatı görüldi berk oldı 'ıyān
Key ķatı ķarañu oldı bu cihān

Muṣṭafā didi kim yā um utalum
Bu dereden biz yüceye varalum

295 Bulutlardan atı yağmurlar gelür
Bu dere şahrā olu seller olur

Olmasun andan size ire ziyān
Ol um tiz andan göçdiler hemān

İllā Ma'şab İbn-i Hamsīn göçmedi
anı yağmur andadur yā sel didi

Rāviler eyledi geçmedi daı zamān
Geldi bir olulu yağmur nā-gehān

11^b Şanki ulumlarıñ ağızın açdılar
Gökyüzünden yire şular şaçdılar

300 ağ u aş [cümle hep] opdı sel gibi
Şanki deryā oldı şahrā yok gibi

arañu oldı atı gök gürlledi
Yıldırım oynadı şimşek parladı

"Rabbi sellim" didiler ol halk amu
anı Ma'sab gitdi şuya iy 'amū

Gitdi ulları devede yükleri
Nā- bedīd oldı bulunmazdı yiri

Muṣṭafā ile göçen urtuldılar
Çok sevindiler du'ālar ıldılar

- 305 Ol Ebū Cehl-i la'īn dir odur
Uşbu işleri iden bize budur
- ‘Āciz olduğ bilmezüz kim n'idelüm
Biz buña ya [kim] ne çäre idelüm
- Şol kadar sel geldi kim hem iy 'azīz
Üç gün oldu yazılar dağı deñiz
- Yol bulunmaz gitmege halk kaldılar
Depenüñ üstinde nā-çār kaldılar
- Muştafāya Meysere tutdı yüzün
Didi kim iy Seyyid-i Şāh-ı güzīn
- 310 Bir nazīr kı1 gör bizüm hālümüzi
Uşbu seller bağladı yolumuzı
- Tā yigirmi gün olınca uşbu seller
Gitmiyor uşbu yirden şu yıla bil
- Ger yigirmi gün bu yirde kalavuz
Şek degül kim açlığıla olavuz
- Söyler iken Meysere bu sözüni
Muştafānuñ uyĖu aldı gözünü
- 12^a Pes hemān uyandı yine ol dem ol
Didi kim yā Meysere sen Ėurrem ol
- 315 Bir kişi geldi didi şimdi baña
Yā Habība'llāh irişecek saña

Buradan göçüñ revān oluñ yola
Kim ġāyibden bir ulu aķ ķuş gele

Pes uça öñüce ol pervāz ide
Arķun arķun şuyun üstince gide

Pes anuñ ardınca yüri iy 'Azīz
Fazl ile bismi'llāh ve bi'llāh diyüñüz

Ĥaķ size yol vire bulasız ĥalāş
Ĥurtula saña uyanlar ola ĥāş

320 İrte oldı göçdiler ol kārban
Öñlerince Muşţafā oldı revān

Çünki selüñ yaķımına irdiler
Geldi çıķdı bir ulu ķuş gördiler

Uçdı selüñ üstine oldı revān
Yüridi peyġam-ber ardınca hemān

Didi bismi'llāh ve bi'llāh Muşţafā
Uġradı ol sele göñli ĥoş şafā

Cümle bismi'llāh ve bi'llāh didiler
Muşţafā ardınca tiz yürüdiler

325 Geçdiler şuyu veli iki ķişi
Kim biri birinüñ ide yoldaşı

Herbirinüñ biş devesi var idi
Geldi anlar daĥı şuya uġradı

Didi bismi'llāh ve bi'llāh ol biri
Uğradı geçdi şuyı lākin biri

12^b

Tañrısını andı "bism-i Lāt" didi
Çünkü başdı şu içine uğradı

Batdı şuyā nā-bedīd oldı hemān
Biş devesi daħı belürmedi nişān

330

Ol geçene didiler kim yoldaşuñ
Nice ğarķ oldı senüñ n'oldı işüñ

Didi ol inanmadı Muşţafāya
Muħālif oldı bu nūr-ı şafāya

Añdı Lātuñ adını ol nā-gehān
Batdı ğarķ oldı şuya gitdi hemān

Ol geçenler oldılar cümlesi şād
Muşţafāya kıldılar çok i'tikād

Hem du'ālar hem şükür eylediler
Kim bizüm hem-rāhumuzsın didiler

335

İllā ol Bū-Cehl ile ol Bū-Leheb
Didiler kim olur ħālimüz 'aceb

Biz bunuñıla çıķamazuz başa
Anca fitne kıpar başlılar düşe

Bir nice gün daħı çün kim gitdiler
Bir ıssızlık ası yire yittiler

İssiden apara olmuş oprağı
Bitmemiş hiçbir ağacun yaprağı

Gezdiler bulmadılar şudan nişan
Pes melûl oldu atı ol kârbân

340 Geldiler yalvardılar ol peyğam-ber
Pes mübârek ellerin urdu yire

Parmağından çıktı şu ağıdı revân
İçdiler götürdiler ol kârbân

13^a Çok sevindiler du'âlar ıldılar
Saña uyana aygu yok didiler

Bir aba hurmayı 'Abbâs getirür
Muştafanun ol önine getirür

Yidi hurmadan çekirdek devşirür
Didi 'Abbâs dirdüğün niçün durur

345 Didi bu yirde dikerem ben bunı
Kim yinecek yiyedür hurmasını

Didi 'Abbâs tiz bitse hurma hemîn
Biş yıl olmadın yimiş virmez yakîn

Didi yâ 'ammû 'acâyib udreti
Gel temâşâ eyle sen bu hikmeti

Hem-ân-dem şundu bir çekirdek aldı
Mübârek ağzınun yerine çaldı

Anı dikdi birin birin dağı hem-ān-dem
Mübārek ağzı yarıla ider kim

350 Çekirdegi birni birin degirdi
Birin degince ol biri biterdi

Tamām oldı ağaçlar bitdi ħurma
İrişdi şöyle tāze yitdi ħurma

Yürürdi kārban gitdi yoluna
Bağarlar her biri sağına şoluna

Ki bitmiş her çekirdek ağaç olmuş
İrişmiş ħurma şalkuımları tölmiş

Hemān-dem döndi 'Abbās yine geldi
O ħurmadan biraz ħabına derdi

355 Getürdi kārban andan yidiler
"Hezārān āferīn taĥsīn" didiler

13^b Ebū Cehl-i la'īn kendü üleşin
Yire şaçdı gör ol naĥsuñ belişin

Pes Zübeyr eydür ki nā-murād kişi
Bed-nihād u nā-kesi hem serd kişi

Ĥāmuş ol kim gözleriñ görmez imiş
Değme göze Ĥağ nazar virmez imiş

Bir nice gün gice gündüz girdiler
Şam ilinüñ silikine yitdiler

360 Vardı bir yüce deyre anda hemān
Hoş kilise idi ğāyet hūb mekān

Ol kilisede keşişler çoğıdı
Ulularınıñ adı kıalyo kıadı

Hem Baḥīra daḥı dirlerdi laķap
Key mübārek pīr idi şāḥib-i kelb

Sāl-ḥurde pīr idi 'ömri-dırāz
Bulmış idi hem ol idi ehl-i zār

İncilin oķır idi ol zār zār
Ağlar idi gözleri pūr-āb zār

365 Didiler kim ağlarsın iy ulu
Kim gözün kıan yaş ile olur tolu

Ol didi kim Muştafa şevķi beni
Ağladı 'ışkı yaķar cānı teni

Pes mübārek tal'atın görsem direm
Ḥāk-i pāyine yüzüm sür direm

Ol durur hādī vü beşīr hem nezīr
Hem emīndür toğrudur her söz ki dir

Bu yaķında ol zuhūr eyleyiser
'Ālemi toptolu nūr eyleyiser

14^a 370 Cümle aña virilür mülk-i cihān
Şimdi oldur [dā'imā] tāze cüvān

Kārbān ile bu yire geliser
Mu'cizātın bunda zāhir kılıser

Ola mı ol gün gele pes kārbān
Bir yire aḳ bulut üstinde nişān

Kim anı muştular olursa baña
Varlıgumı viriserem ben aña

Hergün ol söyler idi uşbu sözi
Yola baḳardı keşīşlerüñ gözi

375 Birgün oturmış idi ḳalyo yine
Meşgūl idi Muştafānuñ vaşfına

Didiler kim geldi uş bir kārbān
Bir yere aḳ bulut üstinde 'ıyān

Tiz segirtti ḫama çıḳdı revān
Gördi kim geldi bir ulu kārbān

Bir yire aḳ bulut üstünde yürür
Yürise yürür ḫurur ise ḫurur

Didi uşda bir nişān oldı 'ıyān
İllā var dir bir daḫı ulu nişān

380 Şol ḳuru köknar ağacı dibine
Ol nebiler serveri anda ine

Ol ağaç dirile anda yeşere
Ḥal buḫaḳ yapraḳ ola yimiş vire

Çoq neb̄iler ol ağacuñ dibine
 onmış idi ol ağaç gölgesine

Çünkü 'İs̄ı gitdi göge [hem] yaıñ
 Bu ağaç ol vatde ururdu hem̄in

14^b Hem anuñ yanında bir bıñar idi
 Ol zamanda ol daı hem urudu

385 Didi 'İs̄a kim Muammed geliser
 Bunları ol yine didi alısar

Çün böyle söyleşür iken k̄arb̄an
 Geldi irdi ol yire ondı hem̄an

Yaş ağaçlarıñ dibine ondılar
 Herbirisi gölgelere ondılar

oğrı geldi Muştafa tiz indi ol
 Ol uru ağaç dibine ondılar

Ol ağaç oynadı fi'l-al alları
 Yitdi dört yaña yayıldı olları

390 Bitdi yapraq gölgesi oldu ulu
 Bir ağaç yo aña beñzer gölgelü

Muştafa pes gördi uyuyu hem̄in
 Kim urumış almamış şudan nişan

Pes müb̄arek ağzınuñ yarın hem̄in
 Aldı şaldı ol uyuya şah-ı d̄in

aynadı uyu uyı ıdı hemān
Yeryüzine yürüdi adı revān

Sütten a ardan ovuk anki zülāl
Lezzetine beñzemek bala muāl

395 Kārbānuñ cümle avmi geldiler
uların döktiler andan aldılar

Didiler kim buña beñzer bir beer
Gelmemidür bu melek durur meger

ū Bahīra badı gördi bu ii
'Alı gitdi vālih oldu ol kii

15^a 'Alı geldi didi kim bu i midür
Yāod vati va'düñ irimi midür

Tiz urun ofraları tedbīr idüñ
Devletiñüz irdi hem terīb idüñ

400 Oıyalum ubu kārbanı biz
Kim bulardı buldu ol sulānı biz

Zī-sa'adet dügün gün kim irdügün
Beñzemez bu güne bayram ne dügün

Ol keiler cümle örü urdılar
Dürlü ni'metler bünyād urdılar

ün īrīn düzdiler ni'metleri
Cān içinde oldu ün ni'metleri

Pes Bahîra bir keşiş tiz gönderür
Kārbānı da'vet itmege varur

405 Kārbānuñ çün içine girdiler
Ol Ebū Cehl-i la'îni gördiler

Çulları tertîb rahtı ziyneti
Cümlesinden artuğ idi haşmeti

Pes selām virüp yire yüz urdılar
Hem selām kıldı Bahîra didiler

Kim ulumuzdur ki ol şaldı biri
Deyre da'vet itmege geldük sizi

Ulu kiçi hās u 'ām cümle bile
Çul dahı çullıççılar bile gele

410 Pes Ebū Cehl-i la'îñ halğa didi
Da'vet itmiş biri bu hayra didi

Maşlahatdur turuñ anda varalum
Maçşüdü bizden nedür hem görelüm

15^b Didiler kim n'ola cümle varalum
Hātırı hoş ola bir dem görelüm

Bunda yük çatında birden kim turur
Bu develeri gelince hem görür

Muştafā dir siz gidüñ ben turayum
Cümle gözüñ zahtmeti ben göreyüm

- 415 Didiler lāyık degül sen tūrasın
Lāyık ol durur bizümle gidesin
- Ĥalk bu sözi didiler ol didi yoķ
Gitmezem sizüñle itmek sözi çoķ
- Gördiler gitmez daķı tanma diler
Ķalkdılar cümle revāne oldılar
- Gitdi anlar ķaldı anda Muştafa
Yüzi tābān ĥātırı ĥurrem şafa
- Vardılar deyre girüp oţurdılar
Öñlerine şofralar getürdiler
- 420 Pes yimege meşġül oldılar bular
Pes Baĥıra gönünü gör ne diler
- Bir varaķ tūtmış elinde ol tūrur
Gāhi aña gāhi ĥalka göz urur
- Ol Muĥammed vaşfi imiş ol varaķ
Ol anı ķılmış idi dā'im sebaķ
- Şāĥibīn istedi anda bulımaz
Deng ü ĥayrān oldu şalar bilemez
- Didi kim vā ĥasretā sa'yüm ķatı
Ķarĥ murād irgüriser mi hiç beni
- 425 İstedigüm bunda yoķdur nideyin
Anı isteyüben ķanda gideyin

16^a

Pes Ebū Cehil dönüben söyledi
Yörende sizden kimse kalmadı mı didi

Didi bizden anda kimse kalmadı
Bir deveci var ki bile gelmedi

Bunı böyle söyleyince ol hemān
İrdi yumruq boğazına nāgehān

Şöyle kim düşdi yüzünñ üstine
Ĥamza geldi pes dizinñ üstine

430 Didi kim naḥsı 'Arap söyle sözün
Ya'ni niçün añlamazsın kendü özün

Öksüz oğlandır didi nice kez gördük anuñ
Seyyidümüz diseک olmaz mı aña

Muci'zātın nice kez gördük anuñ
Şöyle aḥmaḳ mı kılursın sen hemīn

Ger kumlıq yoḳ ise ortada yaḳīn
Başuñı kesdüm idem şimdi hemīn

Pes Baḥīra didi Seyyid-i Emān
Ĥandadur ol ulu kim virdün nişān

435 Ĥamza didi birlik it vardur bile
Kim bu ḥalḳdan ulu durur aşıla

Kendüsi şeref daḥı durur 'azīz
Pāk-dāmān toḡrı sözlüdür temiz

Yoğ durur bir ıulı fi'li bed anuñ
Vaşfa şıgımaz mu'cizātı çün anuñ

Gelmedi dünyāya hiç misli anuñ
Kā'ināta toludur ismi anuñ

Gelmedi yükler ıtından ıaldı ol
Biz ne deñlü söyledük ıılmaz ıabül

16^b 440 Yā Bahīra yoluñı gide ki varağ
Nedür ol kim dā'im idersün sebağ

Didi bu āhır zamān sultānınuñ
Vaşfı durur cihānuñ şāhınuñ

Hağ dürelden gökler ile yirleri
Düzmedi bir ancılayın serveri

Didi 'Abbās yā Bahīra söylegil
Nice durur şūretin şerğ eylegil

Didi ol bu durur andan [hem] nişān
Nūr ola alnında key rüşen 'ıyān

445 Yüzi rengi ağ kıızıl gül yaprağı
Sürmelenmiş gözleri ıırpüğleri

Dişleri inci gibi saçı siyāh
İaddi orta boylu ola yüzi māh

Burnı ince lebleri ki mu'addil
Ağzını ğod vaşf idemez uşbu dil

Bili ince puştı giñ alnı açuķ
Yazusı yoğun eli ki yumşak çok

Ayağı hem ig Һarīrden nerm ola
Dili tatlu şoĥbeti key nerm ola

450 Һaşları birbirine ola yaķīn
Key azcuķ yūzi ola aęca hemīn

Hem daĥı teni gūmişden aķ ola
Aķ Һarīrden daĥı yumuşak ola

Kimse baķmaķdan yūzine toymaya
Pāk ola müfsidlere hi uymaya

Didi 'Abbās yā Bahīra didigūn
Ķartaşum oęlı durur söyledigūn

17^a Ger dilerseñ kim gele dire anı
Ķoy bu fikri var faķīr it sen seni

455 Yalvar aña isti'ānet iyilegil
Meskenet birle sözüni söylegil

Himmetinūn tañ- şeh-bāzı hemān
Ger ķonar bir ķor olur āşiyān

Rāhib eydür yūzüm üzre varayum
Her ķademde yire yūzler süreyüm

Çıkdı deyrinden segirtdi Һazrete
İrdi çün yūzünü urdı Һizmete

Didi hoş geldiñ eyā alyo tabīb
Atañ Yunañ dedeñ 'Abdu'l-mutalib

460 Didi yā Seyyid neden bulduñ beni
Yanadan bulduñ atamuñ adını

Didi ol kim Meryem oğına niān
Viridi benden İncilinde hoş 'ıyān

Ol didi aduñ dağı senüñ baña
Bunu ruhbān degüldi aldı aña

Secde ıldı oprağa urdı yüzün
Ağladı oldurdu yaş ile gözün

Muafā men' itdi didi ılmağıl
ağdan ğayrı kimse mescüd bilmegil

465 Secde ılur kendü gibi mađlūa
ālıı ılur müsāvī mađlūa

atı ürmetsizlik olur ılmağıl
Hem ulümdür hem küfürdür öyle bil

Pes Bağıra didi yā Seyyid meger
Luf idüp sözümi diñlerseñ eger

17^b Luf idüp sāyeñüz anda alasıñ
Deyre hem bize müerref ılasıñ

Kim ezelden sen efā'at kānısıñ
Hem ebed ilīmünñ sulānısıñ

470 Pes Resülü'llāh didi kim müstecāb
Dāvetüñ oldı saña hem çok sevāb

Muştafa ruhban ile pes turdılar
Çün kilise kapusına vardılar

Kapusı alçaq idi deyrün katı
Kim içinde qarşu 'İsā şureti

Yazılıydı her kim kapudan gele
Ya'ni kim ol şürete secde kıla

Çünki irüşdi kapuya Muştafa
Kapu kalğdı yüce didi merhabā

475 Muştafa hoş toğrı girdi içeru
Gördi anı cümle halk tırdı örü

Oı keşşler cümle feryād itdiler
Vālih olup kendülerden gitdiler

Muştafanuñ ayağına düşdiler
Hāk-i pāyin gözlerine sürdiler

Didiler budur haqıkat ol cüvān
Kim budur peygām-ber-i āhır zamān

Geçdi şadra Muştafa oturdılar
Pes buyırdı çok ta'am getürdiler

480 Pes eline aldı rāhib bir kadeh
Hamr içürdi bunları kıldı ferāh

Muştafā men' itdi kendü içmedi
Bu haramdur baña içmezem didi

18^a

Şu döktürdi pes aña katdı şeker
Muştafāya şundı dizüni çöker

Aldı anı Muştafā nüş eyledi
Ol Baḥīra gönlini hoş eyledi

Pes Baḥīra didi yā Seyyid saña
Var durur bir hācetüm luḫ it baña

485

Şol mübarek arḫanı aç göreyüm
Vaḫt irüşdi maḫsūduma irmeye

Arḫasını açdı ol dem Muştafā
Toldı deyrün içi nūr ile şafā

İki ḫālu ortasında mühr anı
'Aḫlı gitdi göricek ruhbān anı

'Aḫlı geldi öpdi sürdi gözine
Aḫladı yaşlar döküldi yüzine

Çün nübüvvet mührini gördi keşiş
Parmaḫın ḫaldıruben didi keşiş

490

Didi ḫanıḫlık virem birdür İlah
Evvel āḫir bir durur ol pādişāh

Hem ḫanıḫlık virürem yā Muştafā
Sen Ḥaḫuñ peyḫam-berisün muḫlaḫā

Oİ keşîşler hep müslimān oldılar
Buldılar dīn ehli īmān oldılar

Muşţafā didi ki[m] yā ruhbān saña
Bil ĥarām oldu ŧamu öñden şoña

Hem saña uyanlara oldu ĥarām
Daĥı uysa her kim anlara tamām

495 Kalkup andan menziline geldiler
Ol gice ol yirde ārām oldılar

18^b Şoĥbet itdi ol gice geldi keşîş
Her ne kim maķşūd diler buldı keşîş

İRte oldu göçdiler andan gitdiler
Tā ki Başra şehrine anlar yitdiler

Yüklü yükün açdı anda şatdılar
Kendüler daĥı yine yük ŧutdılar

Muşţafā açmadı ol gün yükün[i]
Çün Ebū Cehl-i la'īn gördi anı

500 ŧa'na kaldı didi görüñ rāyını
Añlamaz isem şatım kolayını

Geçdi bāzārı kumaşın şatmadı
Vaķti ile yüklerini ŧutmadı

Geldi yarındası gün bir kāfile
Şam ilünden ulu tācirler bile

Muṣṭafā açdı kumaşın şatdılar
Öñ şatandan anlar rāzı itdiler

Hem alacağın dağı aldı ucuz
Kim kumaş çok gelmişdi aldı ucuz

505 Şöyle kim cümle hamd eylediler
Hayıfup şatmayayıduğ didiler

İşleri çün cümle bitdi döndiler
Mekke şehrine yakıncağ yitdiler

Söz dağı çok nice menzil gitdiler
Gice gündüz geh geçüp geh kındılar

Cuħfede kındılar ārām oldılar
Herbirisi muştucular şaldılar

Muṣṭafāya Meysere didi hemīn
Muştuluğa yürü sen var yā Emīn

19^a 510 Kim Ĥadīce muştuluğı çok virür
Pes deveye bindi girdi hem yola

Muṣṭafā didi varayum hoş ola
Göricek sizi dağı artuğ vire

Aħşam idi uyħuladı gözlerin
Yir dürüldi Ka'beye geldi hemīn

Ĥağ Te'ālā Cebre'ile buyurur
Kim bir ulu kubbeye gökden indirür

Biñ yıl Ādemden ileri Hāq anı
Yaradup şaqlamış idi ol Ġanī

515 Rāvi eydür sürh yāķūt ķapusı
Hem yaşıl aķ incidendi yapusı

Dört yanunda dört ķapusı var idi
Yāķūt inci ķubbe dört divār idi

Çoğ feriştelere getürdiler anı
Muşţafāya hem getürdiler anı

Hem daħı cennet içinden çok hūri
Geldigüm dünyāyı taldurdı nūrı

Ķubbenūñ çevre yanunı aldılar
Allāha ħamd ile tekbīr ķıldılar

520 Dört ķapuda dört ferişte turdılar
Her birisi bir 'alem ķaldurdılar

Birisinūñ adı Derdāyıl idi
Birisinūñ adı Şalşāyıl idi

Hem birisinūñ adı Şehyāyıl idi
Ol birinūñ adı Mezyāyıl idi

Her birisiyle var idi biñ melek
Hem bulardan ğayrı onca biñ melek

19^b Ol feriştelere ķanat açmış idi
Şarķa ğarba tulu nūr şaçmış idi

- 525 Hüriler hem nağmeler āvāz ile
Medh oqırlar Muştafāya nāz ile
- Tag u taş ağaçlar itdi gulgule
Medh oqırlar cümlesi geldi dile
- Cebre'il önce devesini yider
Hem Mikā'il daḥı ardınca gider
- Medh oqır cümle vuḥūş ile tıyūr
Muştafā çün fāri' olmışdur uyur
- Oı Hadıce Hātun ol gıce hemān
Rāvi durur ṭamı üstinde 'ıyān
- 530 Ebrişüm döşek arasında özi
Yaşdanup uyḥuya almazdı gözi
- Çevre yanumda karavaşlar ṭurur
Gözleri uğrınca yaşlar andurur
- Muştafānuñ 'ışkı ḵonmışdı aña
Şüreti nefsine ḵılmadı ṭaña
- Yaḵın gelmişdi sezer idi cānı
Hem oynardı beşāretler nişānı
- Gönlü gitmiş bī- ḵarār olmuş idi
'Aḵlı cānı tār-mār olmuş idi
- 535 Gözlerinden perdeyi Hāḵ nā-gehān
Götürür baḵar görür bunı hemān

Kim mu'allā apusından geldi nūr
İçi otolu melā'ik birle hūr

öyle kim didüm aydı gördi 'ıyān
Düşdi ol dem 'alı gitdi nā-gehān

20^a

ul arava üstine tiz üdiler
Gül yüzine miski gül-āb adılar

'Alı geldi didiler hātun saña
N'oldı yine kendüzüñi der saña

540 Didi ben uyur mıyam eyā uyanı
Uyanısın didiler gözüñ açı

Didi baña n'oldı hiç bilür misin
Ubu benüm gördüğüm görür misin

Didiler bāb-ı mu'allādan yaña
Bir ei var almı var aña aña

Dir Hādıce ol nūruñ içindesin
Nice nesne var durur görür misin

Didiler ki biz nesne görmedük ⁷⁴
Bu nūruñ sırrına hiç biz irmedük

545 Didi bir ubbedür ol Mutafa u
Gelür içinde durur Mutafa ho

Mutafa nūrı durur ol nūr-ı 'ıyān
Yeryüzinden göge aldurmuş 'ıyān

⁷⁴ "biz" kelimesi medli okunmuştur.

Şol deve kim adı şehyâdur aña
Binmiş üstine gelür kıaldum taña

Didi nûrun içinde gördüğünü
Beyân eyledi 'aqlı irdüğünü

Eyledi hâtun ki Hâk virdi aña
Kim kıalanı göremez kıaldı taña

550 Her kişi lâyıķ degül ki göre nûr
Yâ ferişte göre dünyâda yâ hûr

Gönlü kıopdı uçdı cânı oynadı
Yandı 'ışķuñ odı kıanı kıaynadı

20^b Gözleri başladı dökdi yaşları
Bağrınınuñ hod dürlü dürlü başları

Pes uyandı şehre girdi Muştafâ
Açdı gözün baķdı gördi Muştafâ

Kim Hâdıce kıapusına gelmiş ol
Key kıolay gelmiş[dür] aña gitdi yol

555 Hem melekler döndi gitdi Muştafâ
Ol kıapuda geldi andı ol şafâ

Pes kıapu kıaķup çığırınca hemân
Ol Hâdıce Hâtun oldı tiz revân

Ķul kıaravaşlar ile yüğrişdiler
Tiz irişdüben kıapuyı açdılar

Muṣṭafā gördi hemān virdi selām
Didi mālīk sağ selāmet hep tamām

Muṣṭuluḡ olsuñ ki geldi yā 'azīz
Māluñ aşlı [hem] develerüñ semiz

560 Pes gelüben Ḥadīce didi aña
Muṣṭuluḡ zāt-ı şerīfündür baña

Kim fidā olsun yola başı cānı
Mālı mülki ḡul ḡaravaş cān mānı

Ger ḡabūl ḡılularsañ cümle saña
Māl u mülküm sen yitersin hem baña

Geldi yārındası gün ol kārbān
Ḥoş tonatmış develeri sārban

Şehr ḡavmi cümle ḡarşu çıḡdılar
Kārbānuñ cümlesine baḡdılar

21^a 565 Kim devenüñ çoḡı aḡsaḡ çoḡ'arıḡ
Bir ḡatrede bir semizce sağca yoḡ

Çün Ḥadīcenüñ devesin gördiler
Ḥoş teferrüc eylediler ṫurdılar

Ḳulları tāze develer sağ semiz
Raḡtı key arı ḡumaşı hem temiz

Ka'be ehli hep ta'accüb itdiler
Kim ta'aşşub idüp ḡased itdiler

Meysere pes hātun ilen söyledi
Her ne kim görüşdi yolda didi

570 Ejdehāyı seli söyledi 'ıyān
Hem kıuyudan olduğını şu revān

Hem keşşin vaşfı hālın söyledi
Hātunuñ bir derdini biñ eyledi

Muřtafā geldi didi hātun baña
Vir řehādet kim varam odan yaña

Didi hātun [anda] iy gözüm nūrı
Varđıl ammā tiz yine gelgil beri

Muştuluk kıavlümü hem vireyüm
Ol didi kimden dağı artuk vireyüm

575 Döndi andan vardı eve Muřtafā
Ol Ebū Tālib evine ol řafā

Andađı 'ammūları hep geldiler
Gördiler hep řāz u hurrem oldılar

Pes Ebū Tālib didi yā cānđam
Ben senüñ çün çekmişem çok dürlü ğam

Gözlerüm görür iken gelgil seni
Bir kıavimden kıız alayum gör anı

21^b

Sen řabāh olıcağı turđıl oğul
Ol Hādıce Hātuna varđıl oğul

580 Kavlini virsün saña al gel baña
 Kız dileyüm bir kavimden ben saña

Maşlahatdur seni evlendirelüm
 Gözlerimiz rüşen olsun görelüm

Ṭaḥlıcaḳ ṭurdı yirinden Muştafa
 Gönli rüşen ḥāṭırı ḥurrem şafa

Geydi fāḥir ṭonları ḥüb egnine
 Şüreti beñzerdi ayuñ bedrine

Şaçı ṭaradı saçdı müşg-i nāb
 Yüzini gördi uṭandı āfitāb

585 Hüsnünñ vaşfi dile gelmez 'Aziz
 Kendü pāk fi'li arı ṭonu temiz

Göz kamaşur baḳıcaḳ gül yüzine
 'Aḳl u cānlar öle olur sözine

Dili ṭatlı ḥulḳı gökçek ḥoş ḥuyı
 Bili ince ḡāyet ortada yolu

Pes Ḥadīcenüñ evine vardı ol
 Çünkü ḳapudan içeri girdi ol

Baḳdı gördi ol Ḥadīce pür-cemāl
 Kim şalāḥat ḥüsn içinde pür-kemāl

590 'Aḳlı gitdi bī-ḳarār oldı yine
 Cāmı gönlü tār-mār oldı yine

Kendü kendüne didi kim bu cemāl

‘Ākıbet kıılır beni bu pāy-māl

Ger naşīb olur ise vaşlı baña

Bağış olsun varlıgum cümle buña

Fī medh-i Ĥadīce rağıya'llāhü te'ālā anhā

22^a

Didi yā Rab melek mi yāḥod bir insān mıdır

Yāḥod insān şüretinde bu ‘aceb bir cān mıdır

Gözleri yağma kıılır gönülleri tā ser-be-ser

Kirpügi cāna beter oḫlu urur peykānumdur

595

Kimse bilmez leblerinüñ rengini kim nicedür

Fehm irişmez kıan mıdır ya kıana beñzer cānumdur

Ḥaķ yaratmadı daḫı bunuñ gibi ādem bili

Cümle dünyā ḫalķına bu bir ‘aceb sulṫān mıdır

Gözlerinüñ derdi delmişdür bu dertlü bağırımı

Kirpügümden dökülen yaşlar mıdır ya kıan mıdır

Ol Ĥadīce Ḥātun anda ol zamān

Rāvi eydür yalıñuzcaydı hemān

Muştafā virdi selām ḫoş aldı ol

Ḳalķdı ayak üzre ‘izzet kııldı ol

600

Pes dönüp yine ḫarīz-āvāz ile

Muştafāya söyledi ol nāz ile

Ꞑandasın dünden beri iy cān saña
Gel ki müştāk olmışam cāndan saña

Ḥācetüñ var mı buyurğıl bilelüm
Cān dilerseñ uşda ꞑurbān ꞑoyalum

Söyler idi dökünürdi yaşları
Bağrınıñ çoğıdı çün kim yaşları

Muştafa çün gördi gözi yaşını
Utanup aqdı mübārek yaşını

22^b 605 Hem ꞑızardı geldi der yañağına
Şanki jāle düşdi gül yaprağına

Pes didi ḥātun ki iy Şāh-ı Cihān
Rāzuñı eylemegil benden nihān

Uşbu altun kim vireyüm ben saña
Maទşūduñ ne ne olursan sen aña

Muştafa didi 'ammum didi baña
Ꞑız dileyin bir ꞑavimden ben saña

Kim senün az nesneñi ꞑıla ꞑabül
Teklif itmeye saña her işde ol

610 Dir Ḥadīce Ḥātun iy cānum beni
Ꞑıl vekīl evlendireyüm ben seni

Ben senün çün bulmışam bir ḥātun
Cān virüp 'ışkıñı almışdur şatun

Māl u mülki çok durur kendü güzel
Şehr içinde yok durur aña bedel

‘Ākıledür şālīhādur hūb durur
Hem setīre mestūre maḥbūb durur

Senden ol az nesne(y)i kıllur kabūl
Senden özge kimse hiç varımaz ol

615 Cān u dilden ‘āşık olmışdı saña
Māl u mülki kıomışdur [hem] yoluña

Göñli sevdāñ ile bağlamış durur
Cānı ‘ışkuñ ile tağlamış durur

‘Aklı olmuş durur hūye tār-mār
Hem yine derdüñdür aña ğam-kūsār

Ḳavminüñ içinde durur ki ulu
Hem çihāzı çok durur yüzi şulu

23^a Hem nesebde daḥı sizedür yaḳīñ
İlle kim bir ‘aybı var ancak hemīñ

620 Sizden ulu yaşlıca hem tūl durur
Daḥı ‘aybı yok durur ancak ol durur

Gerçi tūldur dili gencdür daḥı
Hem güzeldür hem setīre hem seḥi

Muştafā didi ki kim dirdi baña
Didi oldur[ur] ki hem söyler saña

Muṣṭafā başın aṣağı eyledi
Key utandı döndi ḥātuna söyledi

Didi saña söylerem iy cān yigit
Cānum olsun yoluña ḳurbān yigit

625 'Iṣḳuñ odı cānumı yaḳmıṣ durur
Gözlerümden ḳanlu yaṣ aḳmıṣ durur

Bağrumı 'ıṣḳuñ kebāb itmiṣ durur
Gönlümüñ mülkini ḥarāb itmiṣ durur

Derdüni cānum ḳabül itmiṣ durur
Göñlini sevdāña ḳul itmiṣ durur

Söz senüñdür söylegil utanmağıl
Ṭoğrıdur sözüm laṭife ṣanmağıl

Muṣṭafā tınmadı alçaḫ eyledi
Pes başını ḳalduruban söyledi

630 Didi ḥātun senüñ ḥalḳuñ çoḳ durur
Ben bir öksüz atam anam yoḳ durur

Sen ğanīsın derviṣem ben il bilür
Vaṣluña irmek baña ḳandan olur

Baña bir bencileyin derviṣ gerek
Derviṣe hem derviṣ olur yigirek

Çünkü ol ḥātun işitdi bu sözi
Āh ḳıldı ḳan ile ṭoldı gözi

- 23^b Yüreginüñ tütünü çıkdı başa
 Qorqdı nāgeh araya firqat düşe
- 635 Tola geldi gözleri baş ağladı
 H̄asretinden taş topraq ağladı
- Ağlayu ağlayu didi yā H̄abīb
 Derd-mendüñem kim esirge yā T̄abīb
- Māl u mülk cān u baş olsun fidā
 Tek beni vaşluñdan itmegil cüdā
- Bil ki bu sözüm haqıkdür benüm
 ‘Işkuña yanup durur cānum tenüm
- Ben cihānı cānı qoydum yoluña
 ‘Āşıkı kim zulüm itme kulıña
- 640 Var digil ‘ammūlaruña sen bunı
 Gel sen itmeden dilesünler beni
- Her ne kim mālı dilerse vireyüm
 Dağı ne harclar var ise göreyüm
- Māl u mülküm kul qaravaşum saña
 Bağış olsun sen yitersün hem baña
- Ġam yime endīşe kıлма göñlüñe
 Varlıgumı ben qomışam yoluña
- Ben qaravaşuñı maḥrūm itmegil
 Hecr odına cānumı mum itmegil

645 Muşţafā işidüben şāz oldu hoş
Cānı hoş meyl itdi gönli kıldı hoş

Kim Hādīce gibi bir daḥı güzel
Ol 'aşırduur yoĝıdı aña bedel

Hem şekerden şirin idi sözleri
Cānları ḥayrān iderdi gözleri

Hādīce gönlüni yaḳan 'ışḳ odı
Muşţafānuñ daḥı gönline ḳodı

24^a Gönli şādāt oldu töldü şevḳ ile
Ḥurrem oldu hoş şafā vü zevḳ ile

650 Ṭurdu pes oldum yirinden ol 'Azīz
Pes Ebū Ṭālib evine vardı tīz

Didi iy 'ammū ṭur öri gir yola
Hem ḳalan 'ammūlarımı al bile

Ol ḥadīcenüñ atasına varuñ
Ḳızın isteñ baña ne dirse virüñ

Pes Ebū Ṭālib dönüp didi aña
Biz her işde ṭanışurıduḳ saña

Gösterüdüḳ her iş aşlı nicedür
Şimdi n'oldı 'aḳlıña bu söz nedür

655 Sen bilürsün ḥod Hādīce ḥālını
Ḥuylu ḥubluĝı ululuĝı mālımı

Evvel begler istediler varmadı
Kimseyi hıç gözine göstermedi

Ne diyelüm şimdi varup biz aña
Bir laṭife itdi beñzer ol saña

Ol Ebū Leheb ṭuruban söyledi
Maşharacı eyledüñ bizi didi

Buncası söz durur iken söyledi
Sen biri bu ḥalḳa resūl eyledi

660 Sen Ḥadīce Ḥātuna irmek saña
Ḥam ṭama'dur eyleme öñden şoña

Sen niredensin o Ḥātun ḳandadur
Ne ḥod-binlik olur kim bu sendedür

Döndi 'Abbās didi iy nāḳıs kişi
Ya'ni lāyık görmedüñ mi bu işi

Bu Muḥammed hem ḥasbīdür hem nesīb
Hem kerīmdür hem şerīfdür hem Ḥabīb

24^b Hem gözledür ḥüsn içinde bī-naẓīr
Buña beñzer var mıdur dünyāda bir

665 Yeryüzinüñ faḥri durur serveri
Enbiyānuñ evliyānuñ reh-beri

Şer' anuñ durur buraḳ tāc anuñ
Cümle 'ālem luṭfına muḥtāc anuñ

Evvelinden āh̄ir olınca zamān
Gelmedi gelmez aña beñzer bir cüvān

Ger mübārek ellerini ol yuya
Lāyık olmaz ol H̄adīce ū ūya

Cümle işde yigdür andan bī-gümān
Mālı çok durur anuñ ancağ hemān

670 Māl dilerse vireyüm ben mālumı
Nağdi mi ūoyun deve ūullarumı

Muūtafā didi 'ammūlar bilüñüz
Siz didi gögüz degül dur[ur] bu söz

Siz varuñ isteñ anı ancağ hemān
Olacağdur ol olur itmek gümān

Pes ūafiye Muūtafā 'ammūsını
Ol didi kim ben ūınamıūam bunı

Bu Muḫammed h̄iç yalan söylemedi
Ol H̄adīce hem mizāc eyledi

675 Ben varayın bileyüm dağı yegin
Ūalğdı gitdi ūonlarımı ol hemān

H̄adīce H̄ātunuñ evine vardı
Hemān gördi H̄adīce örü ūurdu

25^a Ūarūu geldi gördi 'izzet eyledi
ūordı ḫālın bildi ḫürmet eyledi

Pes didi ehlen ve sehlen yā 'Āzīz
Var mıdur hācet buyuruñ anı biz

Oİ Şafiye didi iy cānum cānı
Bir haber var görmege geldi seni

680 Oİ Hādīce ağlayıvirdi cevāb
Görmeñüz ol haberi hiç bī-şavāb

Muştafānuñ didigün şanmañ yalan
Siz gerek açuñ gerek idüñ nihān

Muştafāyı sevmişem ben cān ile
Varlıgum virem aña cānı bile

Yā Şafiyye gördüğüm gözümle ben
Görseyidüñ 'ayb itmezdüñ baña sen

Gökyüzindeki melekler çākeri
Yeryüzinde ins ü cinüñ serveri

685 Cān u dilden t̄alib olmaşam aña
Ol daħı rāğıb durur hem bil baña

Oİ didi kim [iy] hātun [sen ne] 'aceb
Olmasun sen anı kılduğuñ t̄aleb

Kim gök altında yir üstinde hemān
Birdür ol yoħ aña beñzer bir cüvān

Andadur h̄üsn-i şemā' il hem cemāl
Hem bahā vü hem z̄arāfet hem kemāl

Mu'cizātı h̄od mu'ayyen āşikār
Her 'adüvden şaqlar anı Kird-gār

25^b 690 Rażı olduđı anuñ v'allah saña
H̄oş sa'adetdür eyā öñden şoña

Ṭurdı h̄ātun tiz hemān ṭonları
Altun inci başda yüzde varımı

Cümle seni baħşış idüpdür aña
Yardım itgil uşbu işde sen baña

Baş üstine diyü ṭurdı hemān
Vardı Ebū Ṭālib evine revān

Eydür iy qardaş oturmañ tiz ṭuruñ
İş h̄od bitmiş siz hemān bile oluñ

695 Gördügin işitdügini söyledi
Cümlesini sāz u h̄urrem eyledi

İlle 'ammūsı Ebū Leheb evde
Düşdi yatdı bilemez kim ne ide

Ṭurdılar pes cümle a'māmı tegi
Muştafa ortalarında mäh gibi

Oı H̄üveylid menziline vardılar
Destür oldı çün içeri vardılar

Oı oturmış idi içerdi şarāb
Qarşusunda çalınur çenk ü rebāb

700 Bunları çün gördi 'izzet eyledi
 Turdı karşı vardı hürmet eyledi

Hās döşekler şaldılar oturdılar
 Hem buyurdı kim ta'ām getürdiler

26^a Çün ta'ām yindi Ebū Tālīb söze
 Başladı didi geldüğümüz biz size

Hācetimüz var durur kılgıl kabūl
 Didi buyuruñ ne hācet durur ol

İder ol durur Hādīce Hātunı
 Muştafāya isterüz senden anı

705 Ol didi kim bālīga durur kızum
 Hem uludur aña geçmezdür sözüm

Çoq ulular istediler varmadı
 Kimseye hergiz rızā göstermedi

Didi bunlar bize rāzı durur ol
 Andan açılmış durur bize yol

Ol didi yanaşılara varmadı
 Begleri kendüye lāyık görmedi

Kim 'Arab içinde 'ār olur baña
 İstediler ser-zeniş ider baña

710 Hāmza pes kalıkdı didi kim iy habīs
 'Ayb mı bulduñ Muştafāya sen iy pis

‘Ār ider iseñ ya’ni derviş durduñ
Hem bizüm sözüümüzi daħı řayduñ

Uş senüñle ben başam şimden girü
Daħı tanımañ turuñ söylemeñ örü

Pes kıala daħı kıalkdılar hemān
Kıorkıdılar kim fitne kıopa nā-gehān

Çün Hādıce Hātuna irdi ħaber
Göñli oldu ħuřřadan zır ü zeber

715 Bir bāġa çıkıdı sevdānuñ baħārı
Açdı dökdi kıan gözi buñarı

26^b Derd ile ħod yanar idi nihān
Uşbu sözi kim işitdi nā-gehān

Cānı oldu kıayġulı göñli melūl
Oturamadı yerinden turdı ol

Gözleriñe oldu bu dünyā řamu
Vardı Varaķa kıatına dir yā ‘ammū

‘Avrata tılluķı mı yıgdür yā ħūr
Varķa eydür irdiler göñlüñ meger

720 Uş Yemen Tā’if ilünün begleri
Baña adam virmiş dur[ur] her biri

Kıanķısıımı sen dilerseñ di baña
Kim kıamusı müşteri dur[ur] saña

OI didi bundan dilerem gitmeyem
Uşbu uçcugazları terk itmeyem

İder imdi Mekkenüñ uluları
Müşterîdür sen bilürsin bunları

OI didi 'ammūlar[ın]uñ her biri
Ululardur ille vardur 'aybları

725 Varğa eydür ki işitdüm bir sözi
Muştafā için dilemişler seni

OI didi 'ammū dilermiş ol beni
Var ise digil sen anuñ 'aybını

Didi v'allah k̄amu 'aybdandur arı
Cümle 'ayblardan daḡı oldur beri

Varğa didi dervīş yok 'aybı hemān
Bende çoḡdur māl mülk ḡān-mān

Varğa didi kim k̄izum varur mısun
Ḥātun eydür sen ma'kūl görür misün

27^a 730 Didi var kim ol durur şāḡib-k̄irān
Ol durur peygām-ber-i āḡir zamān

Tā k̄iyāmet k̄aldugınca rüzgār
K̄alıser dillerde aduñ yādigār

Ḥaḡ katında menzilüñ olur ulu
Her dü-'ālemde olursın baḡtulu

Didi istemişler atam virmemiş
 'Aklı h̄od yok gözi daḥı görmemiş

Didi şükr atana virürsün sen baña
 Kim nikāḥ idem bugün anı saña

735 Varlığum yā 'ammū yoluña fidā
 Tek beni ol nūrdan itmegil cūdā

Varḫa aydur māl gerekmez yā kızum
 Bir temennā iderüm tutğıl sözüm

Olıcağız ol kıyāmet günleri
 Sözi söyler ṭamuya iḥvanları

Ġayrı tekdür mālı mülki ḥān u mān
 Bir kefenle gidilür bundan hemān

Nefsī nefsī didüğü vaḫt Enbiyā
 Baş ḫapusına düşicek evliyā

740 Baña ol günde şefā'at eylesün
 İstesün Ḥaḫ baña raḫmet eylesün

Kim anuñ Allah ḫatında menzili
 Ḫamu ḫalḫdan yüce durur menzili

Kim şefīu'l-müznibīn oldur hemīn
 Ol durur maḫbūb rabbū'l-'ālemīn

Didi şāḫib oluram kim ben aña
 Kim şefā'at eylese yārin saña

- 27^b Varğa pes ol dem yirinden tırdu dir
Sürdi ƣardaşı evine vardı dir
- 745 Ol şarāb içerde virde içmedi
Key melūl oturdu gönlüñ açmadı
- Didi ƣardaş niçün içmezsün şarāb
Yā neden gönlüñ durur böyle ƣarāb
- Varğa didi bir kişi kim ƣardaşın
Öldüreler işidür mi ol düşün
- Didi iy ƣardaş beni kim öldürür
Öldürüben ya ne nesnem aldurur
- Didi 'Abdul-muṭṭalib oğlanları
Saña düşmen eylemişsin anları
- 750 Ʀamza anda açmış kim öldüre seni
Ol ƣaberdür kim melūl itdi beni
- Çünki işitdi Ʀuveylid bu sözi
Mestligi açıldı eyledi gözi
- Didi iy ƣardaş günāhum ne durur
Ʀamzaya netdüm ki beni öldürür
- Didi bir söz söylemişsen sen ƣatī
'Ayblu dimişsün Muḥammed Ʀazretī
- Didi ƣardaş 'ayblu dimedüm aña
Ʀızumı isteyü geldiler baña

755 Ben didüm derviş durur varmaz kızum
Ser-zeniş iderler utanur yüzüm

Didi derviş ise n'ola iy delü
Ol nesebde aşılıla senden ulu

Zāhir ider günde nice mu'cizāt
Hāllolur kıtında cümle müşkilāt

28^a Rāzı olmışdur kızuñ dağı aña
Başuña kaçd eyleme didüm saña

Sen Beni-Hāşimle düşmen olmağıl
Tākātuñ yoğdur bu işi kıılmağıl

760 Kıor kıarum ki bir gice Hāamza seni
Öldüre nālān ide kıardaş beni

Sözüm işidür iseñ kıur varalum
Virelüm anı seni kıurtaralum

Sözüm eyüdüür iseñ kıur varalum
Virelüm anı seni kıurtaralum

Hem Hādīce Hātuna andan yig er
Yoğ durur dünyāyı gezseñ ser-te-ser

Pes Hūveylid Var kıa ile kıurdılar
Ol Ebū Tālīb evine vardılar

765 Kıazārā kıamu kıardaşları anda
Derilmişdi kıamusı ol va kıanda

Bu sözi şöyle şorlar idi anda
 Turup diñlediler kapuda bunları

Hamza eydür yā Muḥammed sen melūl
 Olmağıl bugün derdidür ancağ ol

Keserem bu gice anuñ başını
 Şöyle baş şor koyıserem olanı

Didi kardaşı nicedür gördüğüm işi
 Sözümi bildüğüm kim girçekmiş

770 Pes Huveylid didi varma turalum
 Bunlaruñ katına nice girelüm

Didi ben anları rāzı kııuram
 Kim kerem ehlidür anlar bilürem

28^b Pes kapuyı kağdılar yol virdiler
 Varğa ile pes Huveylid gördiler

Çün Ebū Tālib göricek bunları
 Yağşi ikrām eyledi vardılar

Hamza kaıkmadı didi lā-merḥabā
 Pes kapuñdan bizi sürdüñ yā gedā

775 Pes Huveylid didi yā seyyid baña
 İhtiyārī sözdi ol öñden soña

Kendü kendümden degüldüm bilmedüm
 Hem işi böyle taşavvur kıımadum

Çünkü bulmadum 'özre geldüm ben hemân
'Afv kı1 luţ ile gel yâ pehlevân

Böyle didi tırdı H̄amza pehlevân
Pes H̄uveylid ile görüşdi hemân

Varğa didi yâ Ebâ Ba'li bizi
Sizi kum kıluñ severüz [biz] sizi

780 Sağlıgıla tırıcağ yarın şabâh
H̄âzır oluñ kılalum 'ağd-i nikâh

Tırdılar pes cümle ikrâm itdiler
Bunlara çok dürlü in'âm itdiler

Pes H̄uveylid didi yâ sādāt size
Bir sözüm var gūş uruñ bir dem bize

Çardaşumı ben vekil idem yakīn
Ol H̄adīce haqqına taḥkīk hemīn

Her kime virürse ol vire anı
Kimse daḥı istemesünler beni

785 Varğa didi dilerem bunı hemīn
Ka'bede sa'ādet o [.....]

29^a Vardılar sādāt önünde söyledi
Ol H̄uveylid yâ kavim bilüñ didi

Çardaşumı ben vekīl idüm bilüñ
Ol H̄adīce haqqında tanık oluñ

Varķa aldurdı başını soyledi
Yā Beni-Zehre ureyř Maħzūm didi

Bu olardan Ĥadīce birin[i] ol
Kendūye lāyık grp ıldı abūl

790 Lākin adın dimezem şimdi didi
Cūmle gze ĥaz'roluņ řimdi didi

aņla siz bir yire cem' oluņ amu
Ol Ĥadīce evine gelūņ amu

Tā nikāĥ eyleyūz anda aņa
Dimek olmaz adını bunda baņa

Didi yni or[a]dan dndi yine
Geldi girdi ol Ĥadīce evine

Muştuladı ĥālī saņa soyledi
Key yarağıla gel imdi sen didi

795 Perdeler ař evūne řaldur firāř
Kim beşer şunlar degl oğ drl iş

Kim olurņa aņla bunda olıser
řol iři kim isteridūņ olıser

Pes Ĥadīce Ĥātun ol dem oldı řād
Gnli gāyet ĥurrem oldı gldi řād

Tiz buyurdı ullarına siz uruņ
ođ yarađ idūņ oyunlar ldrūņ

Rāviler kıldı rivāyet ol gice
Kim Hādīce Hātun evinde nice

29^b 800 Kullıķ itdi yüz daķı altmış kişi
Her birisi tutdı bir dürlü işi

Cümlesi kulu karavaşi anuñ
Yoğdı evinde yidi kişi anuñ

Dürlü dürlü çok döşekler şaldılar
Ol sarayı hoş müzeyyin kıldılar

Çün řabāķ oldu mu'arrif yürüdi
Gezdi cümle ĥalķa bir bir gel didi

Kuşluk olınca ĥalāyık geldiler
Ol Hādīcenüñ evine toldılar

805 Yoğıdı ol řārda andan ulu
Oldı ulularıyla toptolu

Anda oldu bir ulu dirnek tamām
Ki anı söylerdi soñra ĥās u 'ām

Çünkü geldi ol Ebū Cehl-i la'īn
Geçdi ol dem şadra oturdu hemīn

Ol şanurdu kendü çündür bu işi
Kim katu ĥod-bīndür ol aĥmaķ kişi

Mālı mülki kulları ki[m] çoğıdı
Kendü fikri andan ulu yoğıdı

810 Meysere geldi ileri tır didi
Ol degüldür berüye otur didi

Şadr meclisidür Beni-Hâşim yiri
Kim uludur Mekkenün ulu adı

30^a Pes Ebū Cehl-i la'īn tırdı örü
Vardı oturdı aşığa ol girü

Geldi ol dem pes Muḥammed Ḥazreti
Düşdi ol ḥalḳa nübüvvet heybeti

Geçdi ol şadra oturdı Muştafa
Yüzi beñzer aya göñli hoş şafa

815 Pes Ebū Ṭālib gelüp sağ yanına
Şol yaña 'Abbās oturdılar yine

Ḥamza 'Abbāsuñ yanına oturur
Çün Ebū Cehl-i la'īn bunu görür

Kim oturmış şadra geçmiş Muştafa
Sağlu şollu 'ammūları hoş şafa

Ṭıtdı kolumı ḥasedden ol durur
Kendüyi şanki päre päre kıldurur

Bilmez neylesini nidesini
Unutdı tırasını gidesini

820 Kendüsi kendüye iderdi nihān
Ol Ḥadīce Ḥātun imdi nā-gehān

Uşbu 'izzetle Muḥammed Ḥazretin
Ger görürse ḥürmetin ve heybetin

Ḳorḳar mı ki ol ḳabūl ḳıla anı
Pes ḳabūl ḳılmaya kendüye beni

Rāvi eydür oldı ol meclis tamām
Yerlerinde otururdu ḥās u 'ām

Pes Ḥuveylid girdi ḳapudan hemān
Sürdi yirde ardına vardı revān

825 Ol Ḥadīce Ḥātuna ḥışm eyledi
Bu ne 'aḳl u re'y ü tedbīrdür didi

30^b Bunca begler istediler varmaduñ
Kimseyi hiç gözüñe göstermeduñ

İl bulurlar kim deve ḳoyundur senüñ(?)
Mālı daḥı bārı yoḳ vire anuñ

Rāzı olduñ şimdi [sen bunlara] uş
Gitdi başuñdan meger kim 'aḳlı ḥoş

Ḥalk içinde eyleduñ uş şerm-sār
Ḳanı nāmus gitdi ḡayret ḳanı 'ār

830 Başumuzı aşaḡa ḳılduñ yaḳīn
Didi bunı çıḳdı gitdi ol hemīn

Ḥamza didi [kim] ulular siz daḥı
Ṭuruñ imdi gidelüm hem biz daḥı

Neylemek [gerek] anuñla ben bilem
Hem bu lāyık yirde anı ben bulam

Bir de ardunda çağır diler nihān
Turdı vardı pes Ebū Tālib hemān

Pes Hādīce didi yā Seyyid seni
Bezemişdür 'aqlı fazlıla Ğanī

835 Sen bulursın kim bu atamdur dili
Gice gönder hamr ile içi tolı

Uşda alğıl biñ filori var aña
Var digil kim rüşvet olsun bu saña

Her ne dirse didüğünü vir aña
Ben vireyin şimdi didüğün saña

Aldı şoқdı altunı ol biline
Döndi andan yirine geldi yine

Pes didi kim yā ulular siz tūruñ
Ben gelince lütf eyleñ çağıruñ

31^a 840 Ol Hūveylid ҡatına dek varayın
Sözini bir daħı nice göreyin

Çıқdı pes kendü Hūveylidden yaña
Evine varmış idi yitdi aña

Didi bir tūr ki elile gitmegil
Bir utanğıl yüzüñi bir gitmegil

Pes eli(y)le yapuşur bigi hemān
Keseyi şokdı biline nā-gehān

Biñ filori didi rüşvet uş saña
Her ne dilerseñ vireyüm ben řurbuña

845 Pes Hıveylid bir tebessüm eyledi
Tařuñı altun anı mām eyledi

Her kim altun görse kim baş andurur
Kerteni baķır veyā āhen durur

Döndiler meclise geldiler yine
Her biri geçdi oturdı yirine

Oı Ebū Cehl-i la'īn bilmiş idi
Bu işe pes ta'nalar kılmış idi

İlerü erler virürler ķālını
Şimdi hātunlar virürler mālını

850 Didi 'Abbās ebsem iy aķmaķ kişi
Saña beñzer erler işler ol işi

Bu Muħammed saña beñzer mi durur
Dünyāda bir buña beñzer var mıdur

Dünyānuñ hātunları düşündürür
Tāki bir keret bunuñ yüzün görür

Hücesine her kimin başa ķadem
Nūr olur içi tařı cümle 'ālem

- 31^b Şimdi derviş oldısa n'ola hemîn
 utlunuñ uş göresin geldi yaın
- 855 'Älem içinde ola hükmi revân
 Buyruğunu tutalar pîr-i cüvân
- Pes Ebü Tâlib işâret eyledi
 Hâmuş oldılar olar ol söyledi
- Bir belîğ hıttbe oıdı ki şerîf
 Medh etdi Muştafâyı hoş laıf
- Pes didi kim Muştafâ tâlib durur
 Ol Hadîce Hâtuna râğıb durur
- Siz ne dirsiz buyuruñ bir görelüm
 Her ne kim isteriseñüz virelüm
- 860 Vara dağı aldı hıttbe oıdı
 Hıttbesini çün tamâm itdi didi
- Döndi didi yüz deve vir iy 'azîz
 Şöyle kim ızıl tulu olsun semîz
- On aravaşı eyü on ul dağı
 Nad vir dört biñ filoriyi dağı
- Pes Ebü Tâlib didi kim virelüm
 Ol n'iderüz dağı artu virelüm
- Ol Huveylid dağı hem ıldı abül
 Her ne maşüd var ise oldı abül

865 Ol gün ol vaqit aḥsen evḳat idi
Hem mübārek [hem] eşref sā'at idi

Geldi melekler ḥūriler düġnine
Pes nikāḥ eylediler anı güne

Çün nikāḥ işi daḥı oldu tamām
Pes buyurdılar kim dökdiler ta'ām

32^a Bir kez geldi havadan bir avāz
Oldı qorqıdan o ḥalḳun beñzi sāz

Ṭāhire-yi ṭāhiredür virdiler
Şādıḳı şādıḳaya lāyıḳ gördiler

870 Nāzil oldılar Mikā'il Cebrā'il
'Arşı götüren melekler daḥı bil

Dīvar yarıldı geldi iki ḥūri
Ḳi tutdı ev içi yüzleri nūrı

Muşṭafāya saçu saçup nā-gehān
Oldılar ol dem andan çün nihān

Bir avuç altun Ḥamza pehlevān
Muşṭafānuñ üstine saçdı hemān

Ḳalanı daḥı saçu[lar] saçdılar
İllā düşmen o ḥasedden geçdiler

875 Ḥūriler cennet ḳoḥulların nihān
Ḥalḳuñ üstine saçarlardı hemān

Şöyle kim cümle mu'atтар oldılar
Çünkü ҡalkıp evlerine geldiler

Dirler idi bu ҡоһу ҡandan olur
Tenden olmaz bu meger cāndan olur

Ol dügine her ki vardı һās u 'ām
Bir zaman ҡaldı ҡоһу anda мүдām

Meysereye pes Һадіce gel didi
Şāy beri dört biñ filori al didi

880 Bir eyü һil'at даһı eliyle hem
Var Ebū Ҙālib ilet uşbu dem

32^b Evvel atama bunları viresün
Hem ҡalanuñ даһı virelüm disün

Meyseye iletди anı ol 'azīz
Pes Һuveylid ҡatına gönderdi tīz

Ol Һuveylid даһı pes anı alur
Ҙurur andan ҡız ҡatına gelür

Didi uşda virmişler[dür] ҡalanı
Yоқ durur dirlerdi anuñ mālını

885 Bir eyü һil'at даһı üş bişe hem
Virmişler eylemiş idi çoқ kerem

Pes Һадіce didi anlardur kerīm
Kim aña düşman olan olur le'īm

Pes Hadīce ol filoriyi nihān
Meysereye virdi didi ol revān

Muştafāya h arçlık olsun var a na
Di ki varlıgum fid a olsun a na

Muştaf yı 'amm ları aldılar
Pes Had cen n evine geldiler

890 R h-ı reyh n oldu onurı şaf 
Mağşuda irdi Mu ammed Mu taf 

Bir d şege girdiler h ri melek
Haşıl oldu her ne kim varsa dilek

Oi ikin n hürmeti c n y  Ker m
Ra met ile ra im kıı kıldum le' m

Oi m b rek gice ha kık c n yine
L tfu  ile kıı nazar bu miskine

33^a M 'min n kardeşlere hem m 'minat
M slim n yoldaşlara hem m slim t

895 Naşib itgil res l itsün şef 'at
Du' mı hürmet i n kıı ic bet

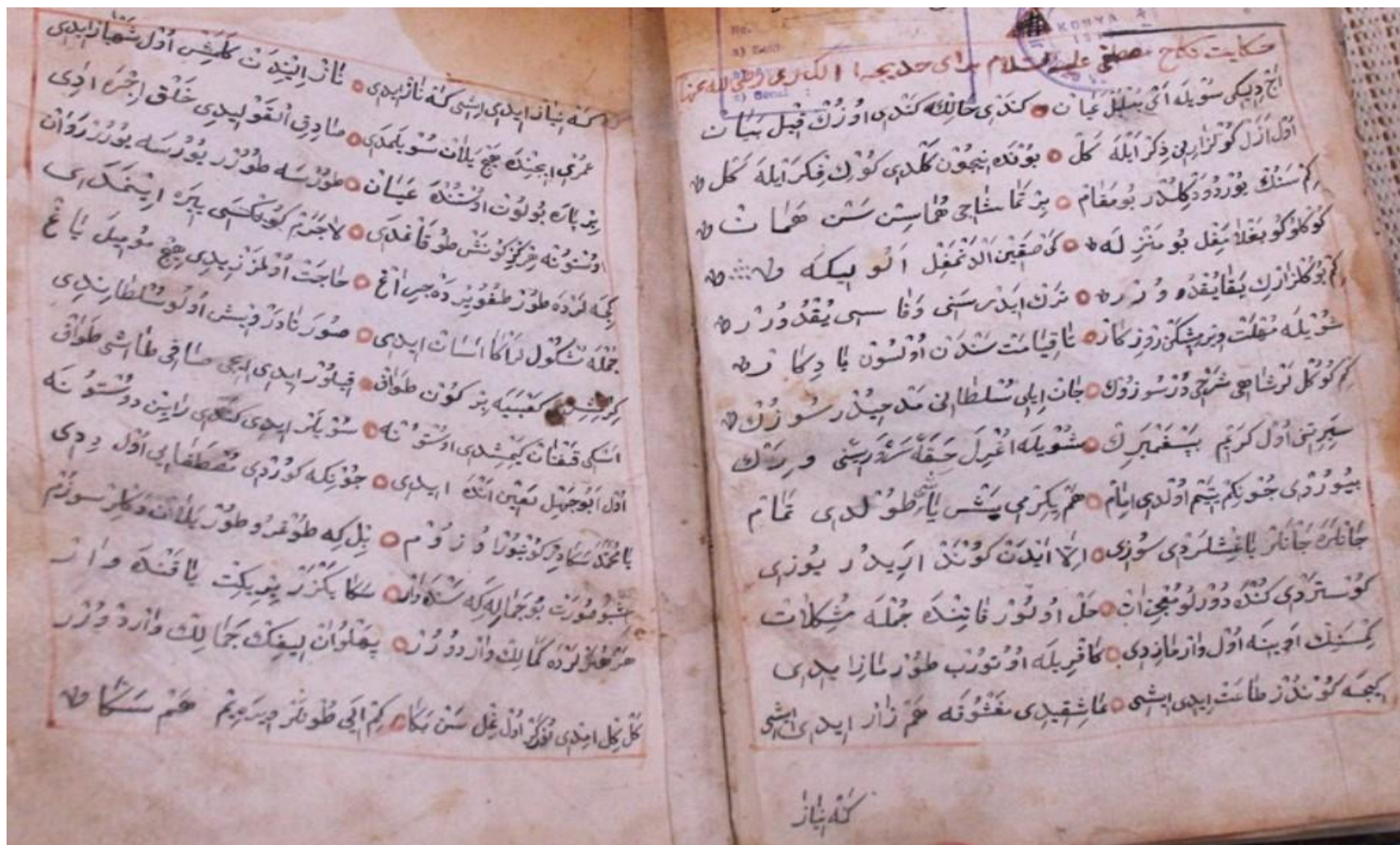
Ha dan olsun c nına yüz bi  sel m
Günde d 'im kıışa hem olsun tam m

Okıyanı yazanı yazdıranı
Ra met nle yarlıgağıl y  Gan 

TIPKIBASIM

2a

1b

نمان و پیریم شول قدیم اول غنی • قور نیرایم ایشو یوقاوقدن سنی
 مصطفی و دی اکریم اول اله • قولونه ویرد و لرکه با و شاه
 نمان ایلکدن نیکدن اول دیز • عزز که لایقی نیکه اول پوز
 غیرت ایدی قلمدی اول زول • بس ابو طالب افرینه کلمدی اول
 عمو سنی کور و جک و دی اگاه • ننه قلمدی همی باباندت هیچ بکا
 وار یسه دیز نیک بکاکیم یکی ملون • ایلیمانم بن بکاکیم او شربو کون •
 سز نیش ایدی ابو جهل نغین • باشیه در و پیش لکوم قاقس حنین
 و دی والله لاکثیر لاهیل • قلمدی ننه بیباکدن شو یله نل
 لاکرین نیک و زخم کوریش سکا • و پیریم وارنه و لر سک آل اگاه
 نمنه و دی و پیریم اولش بین دخی • نیک و زخم کوریش سکا وین اشی
 و دی بیباش نیک و زخم بند ویریم • هم زبیره دانی ویزدی نیک و زخم
 ابو طیب ویدیم بن اون نیک و زخم • و پیریم تک پیرکرت قلسون کرم
 لان او کوند پیرکرت سجه ایلسون • بس او کوند با شینی پیر قوسون

بس ابو

بس ابو طالب و دی عموک او قول • کورنه و دی کل کیدر کل سن سول
 مصطفی و دی عمو لر ما بکوز • سینه سینه صاغ سلامت اولو کوز
 لزم والله سیزدن پیردر عتم • سیزنه دکا و تهور کوز کرم
 و عتم دانی یا بکوز سیزک • کیم ندم دانی کیه بکوز سیزک
 بن اولمله قوت حاقیل قیلورم • رزقی ویرینی کدر بن بکوزیم
 نه رو اولاکه بن بارطل اولم • بس سیزک فارتندی بکوزدن
 عمان طور دی پیرایب ایدی اینه • پیرا وراق ایدی اوت یولونه
 دپیر اوت دپیر دو شیره کتور • کم اینی صاته بازاره کتور
 چون اوت بچولر بیغ کور و درانی • کم اوت دوشور اول جانی جانی
 قوجا نیشدی قریا دایلد پیر • او تور نعل سن دپیر نوم نیر دپیر
 اول و دی کم دیت رنجدن کران • کزیم حقه اولدر بکیرک
 انه عبدالمطلب نیر قولو • کیدر ایدی ناکاه او غم دی یولی
 باغدی کور دی مصطفی اوت دیز • دو غم دی اقدن یوز ایاغنه سوز
 و دی اکریم مصیبت ر قنی ۱۱ • قلمدی هیچ اولولورن غیر اقی ۱۳۳

كنجك موز و روزه اذن دوشورز • قوللری صحرارده ایشله یوزور
 مصلطی ددی اكا كم یا كسان • یز قزارده دانما طفور من زمان
 عز زمان بئر نوعه دوشوروزلا • دینكیم بیزدرو اولور ایشكار
 كوشفا ایدیزی ایشله سن بكا • بیزكشی بول خذمت ایدیم بین اكا
 اكم بوجاسی لروه اذن دوشور مكا • دویه منم طاغده طاشده در مكله
 اكم كنده زدن دانما بین طاشیم • هر كجه تا بحده كین قا رشم
 بین كانه طور دی بیدی ایشله • ~~شور بیدر بول بقیه لسان موقر کی~~
 ددی یا بیدر زوای نور کی • سو یوند و روزه بقیه سن موقر
 بقیه سن نضلی كیله قدر کی • كوز میسه سن بیدر کی هم صد ر کی
 سید بیز سن و بیز مصلطی • بو روموش اذن دوشور بیز بیز بقیه
 غیر کی كوز بقیه بیز مال كوز • قدر كوز دن بقیه غافل اولد و كوز
 دیر ابو طالیب كه سوچ بیزم دكل • اولم ایشی كند و به اول قلدی قیل
 مال و بیز زانی بیزدن لسن اول • هیچ بیز ایشی منده بیزدن اولسن اول
 بین كانه ددی بكا • بیزكشی بول خذمت ایدیم بین اكا
 شویله كم انك دوشی كوت • اندان غیر کی ایشله دیمز كه ایشا

كنجك

كنجك و ارییدی بیزخانون اولو • خوجیدی هم عاقله یوزور و سولو
 كندی عصیر نده انك کی كوزل • یوغدی بیز خوب دخی اكا بیدل
 خلق كوز كلو حسنی غایت خوب • اول زمانه مشهور محبوب ایدی
 كوز لری بیزكشی صبی زجان ایدی • جان دللر عشقنه خیران ایدی
 دیشلری اقی یا كفی عمر ایدی • قاشی قان كوز لری الا ایدی
 یوزنك نوری كوشدن بختلو • یوغدی بیز اكا بیزر بختلو
 كوزی سچین کی یا قوت ایدی • سولسه جانانه سوزی قوت ایدی
 یوزنه باقم منور دی ماهدی • بیو اوزون پیل انجنه شاهدی
 هر موشیه زلفنونك بیز جانك • ایلندی یولونه قور پانا نك
 عقل كاقل نفس بانك كوكلوازی • بیز کی لعی انجی کی دیشلری
 اول نعمان انجند و انور ویز كار • كوز ممشدی اكا بیزر بیزكار
 پاك دامان طوغر و سوز نوهران • طلی غایت جوغدی هم خشمی از
 كندنك ادی خدیجی حوان • ایشی اوی حویله بی كمان
 مالنك خدیجی حیار بی یوغدی • بخله مال اولور دن اول از یوغدی
 یوزر قولو داریدی قولو قوم مذام • هم دخی انشمس قوا و ایشی تمام

کز جهاز قدن صورار پیک نیتان ۰ و آریدی یوز خرق تمام التون چوار
 باقی مایینی بوکه ایتکل قیاس ۰ قیونه یادویه حور بی قیاس
 رنه اولو عقل استی قولو و آریدی ۰ تا چسراییدی میسراییدی هم ادی
 قلیشیدی بوله کیمله سراق ۰ کیم تجارت ایلله و ایل ایراقی
 بس ابوطالب ددیکم طوره لوم ۰ اول خدیجه خاتونه بزوان لوم
 اول قولوبی بوله کونده در ایش ۰ بز امین کیشی یله اولسه در ایش
 اولش محمد طوغر و سوز لوم ۰ هم دیانتته بوله کلمشیدن همین
 بن بلورم اول قبول قبولی ۰ بنه جوهر در چون اول بلور بون
 طوغر طوغر نیر عیاسله ۰ و آریدی دوز دوزی انده یله
 بز فروش موزدی ددیکم کوز ۰ نه کیشی نیر بونده و آری قید کوز
 کوزدی عین المطلب اوغلاناری ۰ و آریدی ددی خاتونیه انلاری
 چونکه ایشدی خدیجه هم بوزدی ۰ شار یقندن یا شله طولدای کوزی
 ددی مثلاً الله اول محمد حفرینی ۰ پله اوله نیر کوزم اول موبدی
 عاشق اولوشیدی جمالین کوزکه ۰ صادق اولوشیدی و ماله نیر کله
 بر مویسی و آریدی و رقه ادی ۰ مصطفی و صفین اکا دیمشیدن آیدی

دیمشیدی

دیمشیدی اولدی زما حجب قران ۰ اول دوزر بیغما بری ایزر زمان
 هم جمالین خستنی او کوششودی ۰ اول حدیجه کولوبی ایشیدی
 جان ایشیده عشقی طومشیدی غما ۰ و آریغین بیغما لشدی اول تمام
 اول اولاری اوقوتدی کله یاز ۰ اوله لاک هم دوشک دوشایلر
 بوتلر لطفله تعظیم ایلدی ۰ خوش مشرف قلدی کوز نیریدی
 و آریدی حاجت بیوروک پله ۰ ملاقت ایزر پسه قولتوق قبولوم
 بس ابوطالب ددیکم یا عزیز ۰ نیر ایش اچون کلدک بونده سیز
 در امین کیشی سیز بولله ۰ کوندک نیر نیر یله پله
 قرطاشم اوغلو محمد کیم بیغمت ۰ طوغر و سوز لودر بیغایت هم امین
 هم دیانتته هم شجاعت انده وار ۰ اکا بکز نیریکت باقنده و آری
 کولوقیدی خاتونک جون ایلدی ۰ عقلمی عشقی ایدی بی خوش ایلدی
 سونمکدن طولریشلر کوزونه ۰ پنه دزدی عقلمی تیز باشنه
 ددی خوش اوله بشارت نیر پیز ۰ بوسعادندن ایشارت نیر پیز
 پله بچون کلمدی قانده دوزر ۰ ددیلمر کوزم یا بانکه دوزر
 ددی کوندنک ادم تار کوزوروک ۰ اول کلججه سیزده کیمک او تودون

پس کسانه خلقد پسر عبا سبکه ○ پسر پسر اول اوتله کندی کی یوله
 داند لر جون او تجولاری کوردی ○ پسر محمد قنده دبی صورت طو کتره
 ددی پسر کندی خرا حلا غینه اول ○ داغما اول ددغی پسر ه پنه اول
 انده انرا غیم خلیلون مرقم ○ داری انده وار زایدی اول نبی
 وار دین انده پیاورایدی نماز ○ کده نیاز ایلس دی دوشته کامی ناز
 وار دپلر کورد پسر پند اول رسول ○ راحت اولوش او یوموش دی رسول
 بزبلان اغزیله پیر یابرق طوتر ○ روز کار ایلمه سبکه کیدی قوار
 قور قلدی عباس الندی طغین گمان ○ یعنی اور پیر طغه دوندی پلان
 خله قلدی عباسه عباس یوزون ○ مجدی عباس کز لیدی کندی اوزون
 پس او یاندی اول رسول الله عمان ○ کندی عایب اولدی اولدم اول پلان
 کوردی عباس طوتر پیری گمان ○ قور قوسوندن قلمش پزنده فان
 ددی باعتموندن قور قودان ندره ○ بو بالک قباچ الکنه نیشه دور
 ددی کوردیم پیر اولو بوند انده ○ سن یوز شون اول طور زربا
 قور قودم اندن کم زبان ایله کا ○ اوزمق ایندوم خله قلدی اول بکا
 ددی یاغوسن اینی مانعه ماز ○ اول ملکدن زبکا قومش کوردی

بیجه

بیجه کوندن رد انا صفتار پسی ○ قنده اولستم اول کلوز بیکلر پسی
 ددی ای والله کرامت کانی سین ○ هم دیانت هم ولایت کانی سین
 طورا اور وای جان غم کایک نوم ○ شنه لمن سین جون بزدن نیده نوم
 اوش خدیجه مال کونده زور بوله ○ پز امین کیدی دز بپله اوله
 وار دق اکا نیر نیک جون سولیک ○ اول قبول قلدی سنی تم نیر دزک
 بز سغری بیچی دوز ناخجق سکا ○ داغی زحمت یوقن رر اولدن موکا
 مقطعی ددی اوله کوسهل اوله ○ ایشر تولای اولوز جو کیدی اهل اوله
 طور طولنا ندن روانه اولدن ○ اول خدیجه نیک او پنه کلان پسر
 جون قبولن کوردی او مقطعی ○ طولدی اولک اینی نور بپله صفا
 اول خدیجه کاندی ای طدی اوم ○ یا خود کوشش نور ی طولیشده وده
 باقدی کوردی چون رولک یوزن ○ عقل کندی پتور ور کند مازون
 کوردیم حسنی ملاحت پیر کمال ○ هم لطفت هم ظرافت هم جمال
 عاشق اولدی بیک کوکا بز چایله ○ قویدی بوله باشی جانی ما بپله
 عقلی فکری تار مار اولدی همین ○ کندی یاندی بی قران اولدی همین
 کیدی دوشدی عشقک اودن کوکله ○ غیرت ایندی کندی وردی پنه
 ددی کم خوش طغین ای صاحب جمال ○ صاحب ای پیدی صاحب کمال

هم فرشتگان اول ابو جهل لعین • بر نیجه کند ی کبی دانی بید بین
 جمله سی نیکو نده جفدی بلزوله • ~~تصنیف ابو جهل لعین~~ ~~تصنیف ابو جهل لعین~~ ~~تصنیف ابو جهل لعین~~
 کند پلن بر منزل چون ایرد تو • قون دوزیر کون او ایرد علو رطو کس
 بر کبی داری بی عاقل ایردی • ای اولو لرد کله کوز بوینی ددی
 اوش سفره در کیده زر را بی دوزار • داره دوزر جوق کوشه دست ساز
 نیجه ز ختلو متاز لقر کلو زر • نیجه بر لرده جوق ایش دوزار لور
 کار بانگ باشی اولسون پیر کوز • تا هر ایشده پیر اوله ند پیر کوز
 ددی پیر کم مصلحت را وله خوشتر • کار بانگ اولوسری عباسی اولسون خوشتر
 بر بلوکی دیر ابو جهلی کرک • بعضی ددی طلعه دوزور بکرک
 بر بلوکی دوزیر حستان اوله • بر بلوکی دوزیر بو سیان اوله
 میسره دوزیر قلم ز هیچ بر بیخی • جمله سینک بیاور زرتک بر بیخی
 سیک بموز سردر بموز مصطفی • کار بان باشی بواد لمقدر مضا
 حب باور سیز را بی ند پیرین انان • یوخسه نه کاور فلانیدن انان
 جمله مشکولر بوکه اساندره • عقل حکمتد بو معدن کاندر
 پس ددی پیر کم محمد دوزر • رای حاجب عقل کلک بل کولی
 راضیوز اکاد ددی جمله سی • اول ابو جهل لعین آدم بیخی

ددی

ددی بن بو ایشه راضی اولمزم • بین این هر کیز مقدم قلدرم
 قافله سا کلاری ددی کر پیرانی • اوش بیجا غیله اور دوزم بین بیخی
 پیش بی محرمم ددی پیر سزی • پیش ایندن انتمیز هر کیزانی
 رخصه دی محمد پیر نندن خیمه بر • بکلدی بنی بی بالین ایلر طوزر
 ددی ای احمق کسه بین باشیکی • اینلر بی بی رنجیمی اولاشیکی
 نیز محمد رخصه دی ملو تو قو لون • مزه نیک هم منو بین او بیدی الین
 ددی عشو بیخی قات قینه • سن قاقما غل فریشک قوبینه
 جخله ایش سفر قاق بو سیخی • قوی کم اول خلق پلش ایندن
 سینه ایند زانی بین پلش از تمزم • کر اولوز سه بین اینکله کتمزم
 مشیره انان ارجیدی بیجاک بیله • کم انو طله کتمزم ددی یوله
 سینه یه بونلر ددی ای بهلوان • بی طورا لوم کسوت اولن اول کار بان
 انکرک از نیجه پیر کون دانی بر • کوجا لوم یوق دیمکوز بو کوز سیز
 یوخسه جنک اولور ارایه شود • دو کونور قانلر بره پلشلر دوزر
 کوجدی کندی پلش ابو جهل لعین • اکا اویتلر بیله کندی همدین
 مصطفی بیله اویتلر قالد یاسر • کجده پلش اول کون آرام اند یاسر

بر خجسته چون کجندی کوچی مصطفی **○** عمو زری بایستجه خوش صفایه
 بر خجسته منزل ماخل کندی **○** اول کیدن بر قیویه بند یاسر
 الی یاز سو قیلارین طولان در اول **○** هم دخی حیوانلر سو و بر دیار
 پس اول جهول لعین ایذر کولک **○** بن ندر رسم سیز دخی ایله قیلوک
 بزاتک طوراغی الی اول لعین **○** کلدی الی قیویه مالدی همین
 حب اناک لرینه طوراغی الی یاز **○** جملسی اول قیویه مالد یاسر
 ماشله طوبراغیله طولان قیویه **○** ماکله اناک یوغدی بر قطره مو
 قصدی بوکم مصطفی قومی کله **○** اناک سو سوز قاله ججه قیر یله
 بر تو تون قودی اراقده طوراغی **○** اول کولور توند خجسته اولور اولور
 جوندله اناک قیر یله سن کل بکا **○** مشتو لوق جوق مال بریم بن سکا
 کوجلدی کندی اول لعین قومیله **○** جوندله اناک مصطفی اول منزل
 کوز در طوبراغیله طولان قیویه **○** فالماش ارجین بر قطره قیویه
 در یاز اوکم قریلور ز قمو **○** اداک مو سوز لقان اولور ز قمو
 مصطفی در دیکه جوق اول ملک ملول **○** حق بین سو و بر مکه عاجز دکل
 کلدی جان اولور کولک طورتی بر اناک **○** سو در سلاطینه سولبر سوزن

ددیم

ددیم ای قادی ری حی کرم بسم **○** سن توانا سن کماله قدیم ط
 شکی خارا دن خاور سن سوورن **○** لطفکدن ادم دوزن کن اولور
 سن عدمدن یاره دن سن عالی **○** بر اناک طوبراقدن ایتدک ادمی ط
 بکا سو و بر قیورن سن یا کرم **○** جوق بخلت ایتدی بینه اولیم ط
 مصطفی دینجه بو سوز اول همان **○** جقلدی اقلدی اول قیودن سوورن
 اقلوغنی جوندله بو خلق کوز دوزن **○** جمله تکبیر ایلیوبین طوز طوز
 حتر بریسی قلد لر نیک اقرن **○** قوز قوز دن اولور اولور ججه ایلی
 در یاز یوقن دخی قوز قویار **○** جوندله همراه اولدی بو سر قریله
 اول لعین اناک قود دخی کندی **○** جوندله کوز دخی اول بو ایشی
 ددی سول شوخیم احق دوزر **○** حسیس دوزر دید طوری سوورن
 کرم بولک دشمن اولور همراه اولور **○** بختاو اول کرم بولک همراه اولور
 دندلی کندی جوندله واریدی اول **○** حال خجسته اولدی دخی سوورن
 ددی ای ایتدک سوزن ایشک دکل **○** اول کیشه دوشمن اولدی ایسم اول
 ددی سوبله بو خجسته قورن دوزر **○** ددی اول قول هر نه کرم اناک کوزر
 اول لعین ایذر اولور جک اولور اول **○** بو خجسته رحمت ابردی اناک بینه

حاجی عمر
 ۱۲۳۶

بن باورم شامک کراک اگا • ای لعین اذکودیم ای سکا
 دوندی برفی باشنه اوردی قانون • تجمله دوندی بیس ملوندی قولون
 کجک لور کوی محار ابا دیله • یول لری ایردی عهان نیر اریله
 اوکجه کدی اول ابو جهل لعین • چون دینک اغزنه ایردی عهان
 کوردیم یارنیر اولوز دها • عتر نفس کیم اولوز اغزنن نرها
 طوبرانی قناره اذقم سن دوزر • طارنه ایرسه کولگی اوشند دوزر
 تجمله قلدی اول لعینه اول عهان • قور قلدی دوندی قجدی اندن اول
 ددی یاریم نولدون انلا اتیلک • ددی کیم نیرازه ها ایردی بکا
 کلش اشبو جون نیر یلان • بودره ایچنه وار دکل یلان
 نیر ددن کوردی یوجیه دوزر • یبع اغزننن اغولر یقل وراز
 مشطه لری کوز لری یسار • اغزی بور نود لور کندن اول ایر
 تجله سی قور قلدی جوز لری بجه • نلمدی هیچ نیری پینک زهره کی
 فایز صلی کسه ایردی دوند و لره • قلد یار اول نیرده اول کون قوند
 بیس ابو جهل لعین دیر طون لوم • چون قونله کله صحتک دال لوم
 سکا

سکا کوی دوزک دیانوم اذیم نیر یقین • کار بان باشی سن اول غل کل عین
 اوکجه ای یور زده لوم از دها • بی سون اول لوم بله سندن رها
 جوکله کجه ی نیر کوا ایردی مصطفی • ایله باقر یوزی خوش زوشن صفا
 تجمله سی قرشو وار ذب و بردی للام • دسهری بوس ایلم یار اول خلق نما
 ددی یار نیردن اولوستون نسبه • له فاضل سین ددی تجمله حسد
 پنجون سیزدن الری نیر کوجاوم • یا سیزنی پنجون ایرب سجه لوم
 سنک یولوکه قویدوق تجمله بیسی • سن اول غول کار بانک بله بیسی
 مشطه نیر ددی عیاش خوش اوله • قوند لر نیر ددی انده یله
 ددن یارسی اولدی کوجدی قانله • هیچ نیری سی بور و مز کیمز بوله
 ددی عیاش یا محبت اولک یوزی • کار بانک جوقنله سن کین رنجبری
 یوزی دوزن اول کجه بیری کیم بکاظ • نیر بلا اوله کوله یونسر اگما
 کیم نولردن کلمدی نیر طوغر دوزر • اول کلدی کول لتری هیچ بکا دوزر
 ملاکن الله صفتیم بویو له • اذ عر یا نیم عوزنه طلسه حوز اوله
 چون دله ایجه نیردی مصطفی • ناکمان قانلردی باشن اول دها
 یوزدی اغزننن اولوز طاجلور • نیر یار نور قوبور و محون پیره اولوز

اور کدی بند یکی دوی مصطفیٰ اندی پیرم یاقی اولدی اول صفا
 ددی ای حق ای یار زغم فرزند قدرین اشکله جماسی ذبون
 سکا اسان عزته کیم دوشوا اولدی جمله عجب اهلی قیوکه خور اولدی
 طایغ ملکش قهر و کله دویکله زحال قلدی کوی اهلین جلا لک پاجمال
 عزتک حق بوستما این سکا قل مسخر کیم مطیعم بن سکا
 بو متاجا این قلینجه مصطفیٰ طو تراغه سوردی یوز دین ادها
 پس سلام ویردی ددی یا مصطفیٰ بین قدیم دیوم دگولم ادها
 بن خلیل الله یوز دین کورشم خذ منینه سجه یلار طو موشم
 بن شفاعت ارسندوم دیدی کیم شفاعت مصطفی قیو کور سکا
 اول دعائکم دنیا اخر اولورده اول بنم اذ غلانی لر میدان کورس
 کار با نیله کله اول بو یوله سجه دشمنانر اکا بولداش اولدی
 سن بنیم سلامی ویریل اکا تا شفاعت ایلیه اول شاه سکا
 هم دخی عیسی بنی دیدی سکا کیم بو یولده اوغره شورم بن سکا
 اولدی قلدی وصیت یار امام ددی بندان مصطفایه ویر سلام
 اول ددی او بن اکتلیک سجه توره کیم اکا اوجمازیسه بد بخت اولور
 سجه بو یولده بو یولی کوردم شمدی روش اولدی بال الله کوردم
 اول اکی

اول اکی سلامین بن سکا اوش کوردم قبل شفاعت سن سکا
 مصطفی ددی پیری کت یولوکا کیم شفاعت ایلیم یار سن سکا
 غایب اولدی ادها کندی حمان دیک خیلین اولدی اول کار بان
 پس ددیار بو سجه لایین معجزات کیم کوریدر نوبله روشن نییات
 چون ابو جهل لعین کوردی ایشی ددی یا کیم
 اذ و قلد عزته دیکر سه قیوور دخی عزتیه ایش قلبه کیم یلور
 پس ددیار بوندن بن کون قورنوق اوتلو سولور دوزرد کله نوم
 بنله سبی یو کورن ایدن ر دیکر معجزه سبی بریزه اوتور طو کور
 چون ایدی اولدی نیر ایزر بساوه تو بی کیم کور غمن اولدی مضر نا
 کون قتی کور لدی نیرق اولدی اعینا کی قتی قازا کور اولدی بو جهان
 مصطفی ددی کیم یا قوم طو نوم بودر دن بکر بوجیه دانه نوم
 بو تان دن قانی یغور کورده بودر صحرا طلو سولور اولور
 اولسون اندن ساین ایزر زبان اول قوم نیر ایدن کوریدر حمان
 الا مصعب ابن عمیر کوردی قانی یغور قند در یا سله در
 رادی ایلدی کمدی دانی زمان کلدی بر طو لوقو یغور کور حمان

صالحه طوون ملازك اغزىن اجدلره كون يوزنندن بيه ميوزر صاجدان
 طانج مئش تويدى سئل كيسى مئنايكه دريا اولدى سئخر اوق كيسى
 قارع كو اولدى قىي كون كوزلده يلدوزم اوينادى سئفك بىرلده
 رت سئفم ديدل اول خالق قموه قاني منصب كئدى صويه اى مو
 كئدى قوللرى دوده يوكلرى نايذر اولدى بولمئز دى بىرى
 مصطفي يله كوچن خوز طول اولر جنوق سؤند ياز دوعا نوقلدى
 اول ابو جهل لعين دىر او دوزر اشواسارى ايدان بىر بوذر
 عاجز اولدى قى يئمز كم نيله لوكه بىر بوكله يه نه حاره ايدى نوم
 سول قدر سئل كئدى كم عزمه اوچ كون اولدى ياز يوزدى دكئز
 بول بولغئز كئمكه خالق قلدى بولر دىنك او سؤنده ناجار اولدى
 مصطفي يه ميسر طووندى يوزون ددكئم اى كئدى شاعى كوچن
 بىر نظرى قىل كوز بىزم حالمه اشوسلار بئلاى بو نووندى
 ناكورمى كون بولمئز مئنايكه كئميسر اشو بىر دن شو بئله بل
 كئم بىر كون بوئده قاله وزه شك دكل كم اجلفيله اوله وز
 سؤيلدى يان ميسر بو سوزده مصطفي انك او بئحوالدى كوزوندى

پيشيمان

پيشيمان اولاندى ينه اولدئم اول ددكئم ياميسره سئن خوم اول
 بىر كئشى كئدى ددى سئملى بىكاره يا حبيبى الله ايرى شىخ مئلا
 بوز دن كوچوك راوان اولوك بولم كئم غايبك دن بىر اولواق خوش كله
 پيش اوجه اولوچمه اول بىر از اينده ار قون ار قون صوبك او سؤغجه
 پيش انك ار نجه يوزى اى عز بىز فضلله بئسم الله وبالله دكئوز
 حق كئز يول دىر بولا يئز خلاصه قور قولا سئكا او يانم اوله خاتم
 انكه اولدى كوچدى بىر اول كار بان اولكار نجه مصطفي اولدى ران
 جؤنك سئل يا قئنه ايرى ياسره كئدى جقئدى بىر اولوق كوزون
 اوچلدى سئل او سؤنده اولدى ران يوزرى بئفقا ار نجه حوران
 ددى بئسم الله وبالله مصطفي او عزدى اول سبيله كوچل حوران صفا
 نئمكه بئسم الله وبالله ددكئز مصطفي ار نجه بىر بوز بىر بىر
 بئل نوزو بو زى ايكى كئشى كئم بىر بىر نئشك ايدى بولمئز
 هئر بئشك بئش ددى وادى كئدى انلوكوچى صويه او عزمدى
 ددى بئسم الله وبالله اول بىر او عزمدى كوچدى ميوزلا كئم بىر

گزینی الدی نیسر الان روی • جو کله با کله صوبه کله ادری
 با کله صوبه نابیز اولدی • شش دوشی دخی باورمدی نشان
 اول کجه ددیاز کم یولدا نشکن • نجی غرق اولدی سنک تولى لوشک
 ددی اول بائمدی مصلطی یله • مخالف اولدی بونوری صفایه
 اکنی لایک اولدی اول ناگهان • بائدی غرق اولدی صوبه کندی مان
 اول کجه اولدی اولدی سسی ناه • مصطفایه قله یاز جوق اعتقاد
 همزد کله همده شاوراید یاز • کیم نهم همز همز سسن ددی یاز
 الا ابو جهلله اول ابو هب • ددیاز کم اولور حال من عجب
 نزیست کوله جفا مارز باشا • نجی قشقه قوی باطلور دوشه
 نجی کون داخی جو کم کندی یاز • نراسر لک اسسی یین یسد یاز
 استدن قضاک اولور موبور • بنیمش یهجه نرا حاجک یا برا غمی
 نوز دیز بولما دیز مودن نشان • سس ملول اولدی قوی اول کاربان
 کلن یاز یاز دیز اول سفقور • سس مبارک اللار یین اوردی یاز
 یاز ساغکن جقدی سوا کوز • نجی کوز کوز دوز کوز کوز کاربان

جوق

جوق سون یاز دوعالر قلدن • سکا اویانه غایبی یوق ددی یاز
 نرطیق خرما ی عیب کتورد • مصطفایک اول اولور کتورد
 یی ی خرما دن جگر دک دوزور • ددی عیب دیز کوزک نیچون دوز
 ددی بو بیره دکر مین بشو • کیم نیچک ییه وز خرما سسی
 ددی عیب ییز نیکه خرما یین • سس یل اولما دین عیب دین یین
 ددی یا عیب عیب قلد رتی • کل تماشا ایله سسن بو حکمتین
 هاندن صوندی نر جگر دک الی • مبارک اغز نک یاز یینه جالی
 انی دکنی برین برین داخی عیب • مبارک اغزی یاز یله ایدر تم
 جگر دک ی برین برین دکن دی • برین دیکجه اول نیری یازدی
 تمام اولدی اغیب یازدی خرما • اغیب یازدی شویله تان یازدی خرما
 یوز ددی کاربان کندی یولور • بقار نر مهر نری ماغنه سولور
 که نیش مهر جگر دک اغج اولور • او شمس خرما ما القوملاری ملور
 هاندن دوشی عیب یینه کله • او خرما دن نوز قاینه ددی
 کوزدی کاربان انن یاز • سوز دان افرین تحسین ددی

اوجھل نمین کندی اولوشین ۵ نیر صاحبده ی کورد اول خصلت بی شین
 پسر زبانه ایکن ریکی نام کنی ۵ بد نهاد ناگس هم سر کیشی ۵
 خاموش اول کیم کوزی کوزی ۵ دله کوزی حق نظر ویر تراش ۵
 بر بجه کون کچه کوند ورتن ۵ شام اینک سبکیت پتدی یار
 واری بر بجه ده انده خزان ۵ خوش طوسایدی غایت خوبکان
 اول کل پیسا و کاشش جو خوری ۵ اگلار نیک ادی قلیو قلدی ۵
 هم بجه و داخی دیر کردی لقب ۵ کی مبارک پیرایدی صاحب ملک
 سال خرد پیرایدی عمر کردی ۵ بو کیشی جو اول ییدی اعلی زار
 انجلین او قوریدی اول زار زار ۵ اغار پدی کوزری پیراب زار
 دویس کیم نه اغار پین ای اولوه کم کوزن فان یاشله اولور طولو
 اول دویکم مطلق شوقی بنی ۵ اغلادی عشقی یقار جان تی
 پسر مبارک مطلق کور هم کیم ۵ حاجی پاینه یوز دم شور دیم
 اولار نه عادی بشیری هم دیم ۵ هم امین دور طوخر دور روزار
 بویقند اول فهور پایله بی سن ۵ عالمی طوخر طوخر پایله بی نیر

جملة

جملة اکاد بی یوستک جهان ۵ شمیدی اولدر تاز جوان
 کار بانیه بویر کای سن ۵ معجزه اشن بونده ظا موقر ملس
 اولمی اول کون کله پسر کاربان ۵ پیر پیر اقی بولوت او خونده نشان
 کیم اینی مشور اولقدسه بکا ۵ وار فمی ویر سه رم بین انکا
 هتر کون اول سو یار پیدی کوزی ۵ یوله بقاریدی کیشس لرون کوزی
 پز کون اول قور موشدی قلیو وینه ۵ مشغولیدی مصطفانک و خفته
 ددیار کیم کلدی او ش بر کار بیان ۵ پیر پیر اقی بولوت او خونده عیان
 پیر سکر کنی ملامه جقدی اول رون ۵ کورد یام کلدی پیر اولو کار بیان
 پیر پیر اغ باور او خونده یوزور ۵ یوزورسه یوزور طوزورسه طوزور
 دوی اشن پیر نشان اولدی عیان ۵ الا وار دیر پیرخی اولون نشان
 بشول قور کونک ز اغای دینه ۵ اول نیلر سسروری انده یینه
 اول اغاج دیر پله انده یاشم ۵ مال بو طوق یابنق اوله پیر
 جوق نیلر اول اغاجک دینه ۵ قونیشی اول انج کونکینه
 چونکه عیسی کندی کوا یقین ۵ بو اغاج اول وقتک قورردی عیان

حرم الله يا منتهى بركاته ما اريدى اول زمانه اول دخی هم خور دوی
 ددی عیاشم محمد کای سنه بوناری اول سنه ددی قلیست
 چون بویله سولشور کن کلایا کلای ایزدی اول نبع قونده عجمان
 یاش اغجلارک دیننه قونده نو هر بیزسی کولکه لر قونده و لر
 طوغری کلای مصطفاییزدی اول اول خور و اعجاج دیننه قونده اول
 اول اعجاج اوتیادی فی الحال طالاری بتدی دوتت یکا یا یانی قولری
 بتدی یا بترق کولکسی اولدی اولوه برا اعجاج یوق اکا بکر کول کای
 مصطفی پسر کوردی فیو پی همان کیم فرمودن قلما مشر مودن شان
 پیش مبارک اغزنیک یزین عین الادی مالدی اول فیو بیله شایین
 قیندی فیو صیو جعدی همان نین بوزینه بعددی اقدی روان
 سندن اق تاردن مودن جمله دلال نینینه بکر مک باله محال
 کار بانیک جمله قوی کلدی یاسره سوزین دور کوراندن انکار
 ددی یاسره بکر بکر بکر بشیر کلمت در بوملک دور ریزگر
 جو بخیر باقدی کوردی بوشی عقی کلمی و الله اولدی اول
 عقی کلای

عقل کلای ددیام بوشمدار یا خور وقتی وعدتک ایزر شمدار
 نیر ملورک صفر لری تیر لید وک دولتی کور ایزدی هم ترغیب ایدک
 اوقیانم ایشو کار و بانی بیز کیم بولر ده بولر ذوق اول سلطان بیز
 نری سفاوت رکون کما بیز کون بکیزم بولر بیزام که د کون
 اول کشمش لر جمله اور و طور طولور دور لو نعمتک بنیاد اور دور
 جز شیزین دور دور نعمتکری جان ایچینه اولدی جون نعمتکری
 پیش بخیر بکر کشمش تیز کوندر کار یانی دعوت اتمکه وارر
 کار بانیک جون ایچینه کور لک اول ابو جهل یعنی کورد دور
 قولاری ترتیب رحمتی زیستی جمله سندن ار توغدی حشقی
 پیش سلام ویزد بیز بوز اور طولور هم سلام قلدی بخیر ددی یاسر
 کیم اولومز دور ک اول مالدی بیری دیر دعوت اتمکه کلای وک سزی
 اولوچی خاص عام جمله بیله قول دخی قوللق جولو بیله کله
 پیش ابو جهل لعین خلقه ددی دعوت اتمش بیری بو خیر ددی
 مصاحفدر ملور وک انده وان نوم مقصودی بزدن ندر هم کون نوم

د د پلر کم نوله جمله دار نوم • خاطر ای خوش اوله بیدم اور نوم
 بون ده یون فاشنه بزین کورده • بودن لوی کلنجه هم کور
 مصطفی دین بیز کیدولان بن موریم • جمله کوزولک زحمتی بین کوریم
 د د یارن لایقی دکی سنن طورین • لایقی اولدور در بر ماله کیدن
 اول خلق بوسون ددی یار اول ددی • کتتم سیز کله اتمک سوزن
 لا کوزولر کتتم دخی طنما دیار • قانقد یار جمله روانه اولدی لور
 لا کیدی انبار قلدی انده مصطفی • یوز و تانان خاطر ای خرم صفا
 لا وار دیار دین کیروب او نور طور • او کار بیکه نفع کور کور دیار
 لا پین بیکه مشقول اولدولور • پین بچین کور کور کور کور
 لا بوزورق طوموش انده اول دره کاه • اکا کاه حلقه کوز اولور
 لا اول محمد وصفی انجس اول دره • اول انی قایم ایلی دائم بقوا
 لا شایعین ایشدی انده بولیمان • دنک خیران اولدی خاکی بیامان
 لا ددی کم واحسر تا سیم قتی • جنج مراد ارکوردی سر کج بی
 لا اشد بایوم بوندن بو قدر بیدین • انی ارکوردی بی نین قانده کیدین

پس ای

پس ابو جهل دینون سویلای • یورنده بزین دن کسه قالمی دی
 ددی بزین انده کسه قالمی • بزین ددی وار کیه بیکه کلمی
 بونی بویله سویلیمجا اول جهان • ایزدی یومون بوز غازی نه ناکممان
 شویله کم دوزلای بوز روزن • تمنه کلری پس دزینون او سوتنه
 ددی کم نخس عرب شویله سوزون • بغی بیجون امان سن کتدر اولون
 اول سوز اولاندر ددی بیجه انکا • سید بیز دپسک اولمنی اکا
 معجزاتین بیجه کوزولور اول انک • شویله احسقی قانور سن شون
 کور قوم نق بونیمسه اول تاده بقین • باشکی کسدم ایدم شادی عین
 پس بخیر ددی سید امان • قانده دز اول اولو کم دیزین نشان
 تمنه ددی بیز کیت واره زبلیله • کم بو خلقدن اولودور اصلله
 کتدیسی شیری دخی دوز عزیز • پاک دمان طوغر سوز نور
 یوقدر ریز قولی فعلی بیدان • وصفه صفیز مجرانی جون انک
 کلمدی دنایله بیج شلی انک • کایناک طولودور انجی انک
 کلمدی بو کار قانندن قانلی اول • بیز تک کار شویله اول قانمن قبول

يا بختيه بخله كجى ورتى • ندر اول كمه داريم ايد رس سيق
 ددى بوخر زمان نكته • وصفي دور زجهايك شاهينك
 حق دور دن كو كاريله بر لري • دزمدي برانچلاين سروري
 ددي عباس باخيره سويله كل • نيجه دور سورتن شرح اياكل
 ددي اول بودور انك ن نشان • نوار اوله الله كي روشن عيان
 يوزور تكي ايع قزل كول يا نيري • سورمه لشم كوز سري قور قور
 دشرى انجومي صاحبي راه • قدي اورته بويا اوله نور و ماه
 بو نور انجه لبري كي مقل • غزبن خود وصف ايله نر اول
 بلي انجوف پشتت كيلى انجوف • ياز روسي يونعون الي كي بو مشق
 ايعي هم جلك حرير دن نرم اوله • دياي طئي صبحاي كي نرم اوله
 قاشوري بريرينه اوله بقل • كي از چوق بير اوله انجه عيان
 هم دني تني كوشدن اتق اوله • اتق حرير دن داخي بو مشق اوله
 كه بقعدن بوزونه طويكه • بانك اوله منيد نو هيج او بيه
 ددي عباس باخيره ديدن كول • قرطاشم اوغلو دور سويله كول

كر ديز

كور لوسك كم كله ديهه ايني • قوي بو فكر دار فقير ايتاسن سني
 باوار كا استعانت ايله كل • مسكنت برله سوزوركي سويله كل
 همتيك ناك شهازي همان • كرتوتير قور اولور بو ايسات
 راعيب ايدر يوزم اوله و ايم • هر قدامده پير يوز تر سوريم
 جقني ديدن سكرين خورته • ايردي جون يوزورني اوردي خورته
 ددي خوش كلدن ايا فيلوق • اناك يونان ددن عبد المظن
 ددي يلكل دن بلدوك بني ط • ياندن بلدون اناك ادني
 ددي اول كم صريم اوغلو ن نشان • و تيردي بندان انچلنده خوش عيان
 اول ددي ادك دني لشم نك • سور همان دكلاي قلدي ط
 سجد قلدي طوبراغه اوردي بوز • اغلاي ملولدر دي ياشيله كوزن
 مخطي منع ايددي ددي قلمقل • حقدن غيري كيسه مجود بيلكل
 سجد قلمقل كي مخوقه • خالق قيبور مساري مخوقه
 قاني حرمين لك اولور قلمقل • هم ظلمو مكر هم كفر و سويله بيل
 پيس بخيره ددي باسيد مكر • نطف ايدوب سوزمي دكر سلك اكر

لطف ایدوب سایه کوزاندن مالکین • دیرم هم بزی • مشرف قیله سکن
 کم از لدن سن شفاعت کافی بیان • هم آید اقامتک سلطنتی برین
 پیش رسول الله در کام مستجاب • دعوتک اولدی سکا هم چون خوب
 مصطفی رفعا ناله پیش طور طر • چون کلسا قابوسنه وارد یار
 قابوسی الجاعدی دیرک قتی • کیم یجند قار شو عیسا صورتی
 یازد لویدی هر کم قابودن کله • بعفی کم اول صورتی سبجیه قیله
 چونکه ایر شدی قیویه مصطفی • قابو قاعدی یوجه ددی مر حبا
 مصطفی خور طور کوردی یجور • کوردی انی جمله خلق طور دی اوری
 اول کشتیار جمله فریاد اید یار • داله اولوب کند یار دن کتدی یار
 مصطفی نیک آیه غینه دوشد یار • حال پاین کوز کتیه سور دوسر
 ددی یار بعد حقیقت اول جوان • کیم بود ز بیغمی ای احمر زمان
 یکدی صدای مصطفی اوتور لر • پیش یوردی جوق طعام تور یار
 پیش اینک الدی راهب کتیم • حرا یجوردی یونلری قلدی فرح
 مصطفی منع اتدی کندن یجور • بو حرام مار کجا یجور ددی
 شود

شود کتوردی پیش ایاقتدی شکر • مصطفی یله صوندی دیندی یور
 الدی انی مصطفی نوس آیلدی • اول بخیر کونلری خوش ایلدی
 پیش بخیره ددی یارین سکا • وار دورر بر حاجتم نطفه ایت بکا
 شوق مبارک ارتقای اچ کوز هم • وقتت ایرشید مقصودیمه ایریمه
 ارقه سینی اجدی اولدم مصطفی • طولدی دیرک انی نور یله صفا
 اکی طالو اورتنه سندن مهر ایلی • عقلمی کتدی کورچک رفبان انی
 عقلمی کلدی اوبدی سوردی کوزیم • اغلادی یاشار دو کولادی یوز دنه
 چون نبوت مهرینی کوردی کشیش • یازمقین فاللردین ددی کشیش
 ددی طالع نقلی دیرم بیزر الیه • اول اجر بیزر اول بادشاه
 هم طالع نقلی دیرم بیزر یام مصطفی • سن حقیق بیغمی سن سکا
 اول کشتیار هب مسلمان اولد و کس • بولرد و نودین اهلی ایمان اولد و کس
 مصطفی ایدیکه یاز هب ان سکا • بل حرام اولدی طمو اولکن صوما
 هم سکا اویانلر اولدی حرام • دانی اویسه هر کم اناح تمام
 قانقین اندن منقرین کله یار • اول یجه اول بیزره آرام الدی یار

طبعت ابروی اول کججه کلدی کشش • هز نه کیم مقصود دیاور بولدی کشش
 اتر نه اولدی کوچدن لاندن کتدی یار • ناکه بصر شهرینه انار بیتد یار
 بوکو بوکون اجلی اینه مانتد یار • کند یازدی بینه یوک طوند و لکر
 مصطفی اجمادی اول کون بوکون • چون ابو جهل لعین کوردی ابر
 طمنه قلدی ددی کوردن رایی • اکامزایم صاتم قولای یی
 کجلی بازار ی قوماش متدی • وقیله بوکدر بیتی طوم تری
 کلدی یارنده سی کون بر فافله • شام اندن اولو تا جریر سیله
 مصطفی اجمادی قوماش مانتد یار • اولک مانتانندن انار اضی اند یار
 هم الا جانغین دخی الدی اوجوز • کیم قوماش چوق کل میدی اولدی اوجوز
 شویله کیم جمله حسد ایلا یار • صفت مامبه بدق ددی یار
 شکاری چون جمله بندی دوندور • مکه شهرینه بقنچق بیتد یار
 سوز دخی جوق بجه منزل کتدی یار • کججه کوندوز که کجوب که قوندوز
 حظه قوند و لرا رام الی یار • هم برسی مشق جوقر مالد یار
 مصطفایه میسر ددی همین • مشق توغنه بوردی کن و اریا امین

کیم جریه

کیم حد بجه موشتولو عمل جوق و بیز • سپس دو لیه بندی کرمی هم بوله
 مصطفای ددی دریم خوش اوله • کورد جک لیزی دخی ارتوق و بیز
 اخشامدی اویمو الدی کوز لرین • بزد و زلدی کفیه کلدی همین
 حق تقی جبار نیله بیو ر ر • کیم بزا و لوقیله کولان اندار
 بیک بل ادمان یاری حق الی • یاردی مقله مشدی اول غنی
 راوی ابد ز سرخ یاقوت قابوسی • هم یاشل افی انجودندی یاقوسی
 دوزن یاننده دوزن قابوسی واردی • باقوت انجوقیله دوزن دیواردی
 چوق فرشته نرکتور دیاور الی • مصطفایه هم کتور دیاور الی
 هم دخی جنت اینجیدن چوق حوری • کلدی یام دنیا بی طوند و زدی نور
 قبه نیک جوق یارنی الی یار • الله حمد یله تکبیر قلای یار
 دوزن قبوله دوزن فرشته طوندور • هم برسی بر عمام قلای دیاور
 بری سنک ادی درک الیدی • بری سنک ادی مصلح الیدی
 هم بری سنک ادی شهیا الیدی • اول بری سنک ادی من یالیدی
 هم بری سیله واردی نیک ملک • هم بوردن غیری انجه نیک ملک

اول خورشید نور خانات اجزیندی • شرق غرب طولو نور مجربدی
 خوربان هم نخلو اوز ایسله • مدخ اوقور لر مصطفایه نازیله
 طالع طاهر انعمان ایندی غل غله • مدخ اوقور لر جمله سی کلای یله
 جبر ال باؤکجه دی سیمی دی • هم مسکال داتی ادر دجه کیدر
 مدخ اوقور لر جمله و خوشیله طوور • مصطفای حون فایز الموشور اوقور
 اول خدیجه خانون اول کیمه مان • رایدنر طامی اوستونده عیان
 این شوقم دوشک اراینه اوزی • یا قدرنه اوجویه الماندی کوزی
 جوز یاننده قراوشلر طوور • کوزلری اوغور و نجه یانلر ادر
 مصطفایک عشقی قوموشدی اگاه • مورقی نقیننه قلمدی طاکا
 یقین کلمش دی پیردی جانبی • هم اویساری بشا تکریشانی
 کولکوش بی قرار اولوش ایدی • عقلی جانبی تار مار اولوش ایدی
 کوزلریندن پرده بی حق ناگهان • کوزلر باقر کوزلر سوهان
 کیمه مغلای قابولیدن کلای نوره • اینی طو بطلو ملا نیک بوله خور
 شویله کیم دیدیم ایندی کوردی • ایدم عقلی کندی کلای
 قول فر

قول قراوشی اوستونده ناز اولور • کول یوزیه مکی کلای مجربان
 عقلی کلای تدیان خانون سسکا • نولر یسا الا کندر و کدر سسکا
 ددی بن اویون مسم یا اویا بنق • اویا بنق پیرد پیر کوزلر اوجیق
 ددی بکا نولدی هیچ بلور مین • ایشو بنم کوز دو کومی کوزر مین
 ددی پیربان مغلای دت • یسکا • پیراشق وار قله شور کا طاکا
 دیر جلدجه اول نورک ایچکد • نجه شسته وار دور کوزر مین
 ددی پیرله پیرلننه کوز مدک • بو نورک سیرنایه پیر مدک
 ددی پیرننه دوز اول مصطفای اوش • کلور ایچکد دور مصطفای حون
 مصطفای نوری دور اول نور عیان • پیر یوز بن کوه قالار مین عیان
 شول دت کیم ایدی شهیا دوراگاه • بیسن اوستونه کلور قلدیم طاکا
 ددی نورک ایچکد کوزر کندی • بیان ایلدی عقل ایدر دوشی
 ایلدی خاطونکجه حق و پیردی اگاه • کیم قلازنی کوره مز قالدی طاکا
 هر کیشی کایف دکل کیم کوه نور • باقر شسته کوه دنیاده یا خور
 کولکوش قوبلیدی اوجدی جانبی اولور • یانلیدی عشقک اودی قانی قینا

کوزلری بشلادی دؤکری یاشلاری ۵ بفرنگ خور دورودور نو باشلاری
 پیس او باندی شهر کوردی مصطفی ۵ اجدی کوزون باقدی کوزدی مصطفی
 کیم خدیجی قبونه کاش اول ۵ کی قولاه کاش اکتدی قول
 هم ملکار دوندی کندی مصطفی ۵ اول قبوده کلدی اندی اول صفا
 پیس قبوقاب جفیر نیجه هان ۵ اول حدیجه خاطون اولدی نوزانه
 قول قراولار یلا بو کوزدو کوز ۵ تیار پیرندی بن قبوی اجدی کوز
 مصطفی کوزدی هان دیردی سلام ۵ ددی مالک صاع سلامت هان
 مشو لوق اولسوند کلدی یاغیزه مالک اصلی دوق لوق سیمین کله
 پیس کوز بن خدیجه ددی اکا ۵ مشو لوق ذان شریف کله
 کیم فدا اولسون یوله که باش جان ۵ مال ملک قول قراوش جان مان
 کوز قول قبیلونک جمله سکا ۵ مال ملکوم سن یار سن هم بکا
 کلدی یار دسی کون اول کلوبان ۵ خوش طونا کاش دوسری ساریان
 شهر قومی جمله فاروج قد یار ۵ کار بانک جمله سنه باقد یار
 کیم دن

کیم دنک جوغی اخلاق جوغی اریق ۵ بر قطره دیر سوخیم مانع فوق
 چون حدیجی کوز دوزن کوزدور ۵ خوش تفریح ایلدی یار طور اولر
 قوللری تازده دوه لر صاع سمیز ۵ رحتی کی ارقومانی هم تجیز
 کیم اهلین هب تعجب اید یار ۵ کیم تعجب ایدوب حد اید یار
 مشه پیس خاطون سویلدی ۵ هرت کیم کوز دوشدی یولده ددی
 اردغالی کیمی سویلدی عیان ۵ هم قبوده اولدغنی موران
 هم کیشیک وصف خالین سویلدی ۵ خاطونک بوز دوشدی یولدی
 مصطفی کلدی ددی خاتون بکا ۵ ویر شهارت کیم وارم اودن بکا
 ددی خاطون ای کوزم نور می ۵ وارغالی امانتین بینه کل کل بیک
 مشو لوق قولی هم ویر سیم ۵ اول ددی کیم دن دخی ارقوق ویر
 دندی اندن واری اول مصطفی ۵ اول ابو طلیب او پینه اول صفا
 اندغی عتولری هب کل یار ۵ کوز دور سینی شاز خرم اولر
 پیس ابو طالب ددی یا جان غم ۵ بین سنک جون کیم جوده دریم
 کوز کیم کوز دورن کل کل سنی ۵ بر قومدن قزولیم کوز اینی

سن فباح او لوجغر طور غل او غول ۵ اول حدیجہ خاطر لوند او غل او غل
 قولی و برین سکا ال کل بکا ۵ قزله ہم بر قومدن بین سکا
 مصلحتی رسی او لندی لوه ۵ کوز لر بجز روشن اولسون کوز کوم
 طلق طوری برندن مصطفاه ۵ کوز کور روشن خاطر ری حتم صفا
 کیدی خاطر طوری خوب کنته ۵ مورق بکر زدی ایک بدر نه
 حاجی طار دی صجدی مثله ۵ یوز و کوزدی او تندی افتاب
 حشونک و صفی دله کلمه عزیز ۵ کندی باک فعلی اری طنو تهمیز
 کوز قمشیر یا جوق کوز بور نه ۵ عقل جانتر اوله او کوز سوز و نه
 دل طنی خلقی کویک خوز خوبی ۵ بیل ایجه غایت اور تانه بوی
 سپس حدیجہ نک اوینه وادی اول ۵ جونله قابودن اجری کردی اول
 باقدی کوزدی اول حدیجہ پر جمال ۵ کم صلاحت حسن ایچینه بیکال
 عقلی کندی بی قرار اولدی یینه ۵ جانی کوز کوز تار مار اولدی یینه
 کند کند و نه دویک بوجمال ۵ حاجت قیامت بی بویا جمال
 کوز نصب اولور ایسه و صلی بکا ۵ بخشش اولسون وار لغم جمله جوکا
 فی مدح حوجه رضی الله تعالی عنه
 دوی یاز

دوی یاز ب جو مکر می یا حور بر انسا ند مدد
 یا حور انسان صورتک بو عجب بر جان غدر
 کوز لری یفا قیوز کوز کل لری تا ستر بستر
 کز بگی جان بتر او خا و اورر بیکا نمد
 کسه با همز لبارینک رنگی کم تیجدر ۵ فقم ابر شمن قانغدر یا فانه کوز جان غدر
 حق یر تادی دخی بنوک کبی ادم بلی ۵ جمله دنیا حلقینه بویر عجب سلفه غدر
 کوز لرینک دزدی دکلدر بودر لوبغری ۵ کز کوز مدن دو کوزن باشر مدد یا قانغدر
 اول حدیجہ اظھر خاطر لوند اول زمان ۵ رادی اندر یا کوز جانیدی جوان
 مصطفی و بیدی سلام خون الدی اول ۵ قلقدی ایاق اوزر عزت قلدی اول
 سپس دو نوب یینه صرین اواز یله ۵ مصطفایه سوزیلدی اول نازله
 قنده سن دوندن بیری ای جان نگاه کل که مشتاق اولمو شتم جانندن حکا
 حاجتون وار می بیور غل بیله لوم ۵ جان دگرسک اولده تور بلن خوبه لوم
 سوزیلدی دو کوزدی باشری ۵ بغرینک جو غلی جو کوم باشری
 مصطفی چون کوزدی کوزی باشری ۵ اولدیک الدی مبارک باشری

هم قوردي ملاي در اياك اغنه • مانده زاله دوشد گول پيرا اغنه
 پيس دوي خا طون كراي شاعري • رازكي ايله مكل بندن نيهان
 ايشو التونام ديريتم بن سكا • مقصودك نه نه الورسن سن اكا
 مصطفی دوي عتموم دوي بكا • قيز دله بين بر قومدن بين سكا
 كم سنك از سنكي قبيله قبول • تكليف ايميه سكا هرا شده اول
 ديري حديجه خا طون اي جاغيم نه قيل و قيل اولندن رايچ بين سخي
 بين سنك جون بولمشم هم بز خا طون • جان وير زوب عشقك المشد ر صا تون
 مالي ملكي جو قدر ر كندي كوزل • شهر ايجنه يوقد و زرا كا بدل
 خا طون ر فالجلد زوب دور • هم نشير مستوره محبوب دور
 سندن اول از سننه قبول • سندن از كرسه هيج واريز اول
 جان دلكن عا شق اولوشوي كا • مالي ملكي قوموشد ر يوله كره
 طو كلوشور ايله بقلند دور • جان عشقك ليله طغلمشد دور
 عشقك اولوشور زوبه نار مار • هم ينه دزدن درا كا غم كسار
 قوم سنك ايجنه دور كراي اولوك هم جوازي جو قدر دور خودو صلور

هم نشير

هم نشير داخي ريزه دور يقين • الا كم بر عيبي وارا ايجي هم بين
 سيز دن اولوشور وجه هم طولد دور • داخي عيبي بو قدر ايجق اولدور
 كبر جي طولد دور لي كنج در د خي • هم كوزلدر هم ستيه هم سيني
 مصطفی دويك كم در دي بكا • دوي اولدر كه هم سويك سكا
 مصطفی باشين اشاعه ايلدي • كراي اولندي دوندی خا طون اولدي
 دوي سكا سويوم اي جان يكت • جانم اولسون يولو كه قران يكت
 عشقك اولدي جاغيم باقمشد دور • كوزلر مدن قانلو يلشور اقمشد دور
 بغير مي عشقك كيا ب اتمشد دور • كوكلوشويك ملكني حراب اتمشد دور
 در دي جاغيم قبول اتمشد دور • كوكلوشويك سولوكه قول اتمشد دور
 سوز سندن سويك اوتغا غل • طوغر دور سوزم لطيفه صما غل
 مصطفی طمنا دي ايجاخ ايلدي • پيس باشيني قالدين سولدي
 دوي خا طون سنك جلقك جوقده • بين بر اولوشور اتم اتم جوقده دور
 سن غني بين دورشم بين ايل بلور • وصليله اير ملك بكا قانندن اولور
 بكا بر نجلان در و يش كمر ك • در و يشه هم در و يش اولور بكارك
 جوقه اول خا طون ايلدي جوقه ايه قيلمدي قانله طولدي كوزي

یورگین سوک تو توین جعدی بیناه قورقادی ناکاه آری که فرقت دوش
 طوله طدی کوز لری باش اغلاک حسرتندن طاش طبراق اغلاک
 اغلیو اغلیو ددی یا حبیب دردی مندی و کیم استر که یا طیب
 لمان مللک جان باش اولسون نده غلک بنی و فیکدن اتمکل جلا
 بلکه بوسوزم حقیقت بتروم عشقکه یا بلدی دوزر جاریم تنم
 بن جهان جان قوبله تم یولوکه عاشقی کم فلووم اعهه قولو که
 وارد کل عتوریکه سن بنوه کل سن اتمدن تعیله بچن لر بی
 هر نه کم مال دیار سه ویرایم داخی نه حر جله واریسه کوله نیم
 مال ملکوم قول قرا و اشم سکا عشقش اولسون سن یار من هم کجا
 شریکه اندیشه قلعه کوطو که واریقمی بن قوموشتم یوکو که
 بن قراو اشکی محروم اتمکل هجر او طونه جاریم موم اتمکل
 معطفی اشدین شاز اولدی خود جان خوی میل ایدی کوکل طوری
 کم حدیچه کی برداخی کوز ل اول عصرده بوغدی اکابدل
 هم شکر دن شیندی سوز لری جاناری حیران ایددی کوز لری
 خلیجه کورکن یا قن عشق اوردی مصلفانک داخی کورانه قودی
 کور

کورکوشا دان اولدی طولدی شوقله حتم اولدی خوش صفاده قیله
 طوری پس اولدم بیرن اول عزیزه پس بو طال لب وینلادی یق
 ددی ای عتو طوزا وور کیر یوله هم قلان عتور عیال بده
 اول حدیچه نیک انا سنه و اریک قیزین استک بکانه بوسوز
 پس بو طال لب دوتوب ددی آگاه بزه هن ارنده طاش شور ندر سکا
 کور تریدک هر ایشرا صلی نیجدره شمدی نولدی عقلله بود ندر
 سن یاور سن خود حدیچه جا لقمی خوبلو عوتوا اولونفومانلی
 اول بکار اشدین و اری منی که کسینی صیغ کوز نه کور کور مددی
 نه دیارم شمدی وایب نین آگاه بر لطفه ایدی بکر اول سکا
 اول اولوب طور وین سوبلیدی مخره می ایلان بیری ددی
 بو نجه سی سوز دوزر کم سوبلیدی سن بیری بو حلقه رسوا ایلان
 سن حدیچه حالونه ابرمک سکا خام طمعدر زایمه اولکن صو کا
 سن نرادن سن او خاطر و نمانده دزه نه حدی بیلک اولورتم یونده دز
 دوتندی عیاش ددی ای ناکس کشی یعنی لایق کوز مددی بوا بیری
 بو نجه هم حسرت ز هم شیب هم کورمک ز هم شیب ز هم حقیق

هم کوز کوز حسن بخنده بی نظیر • بوی که بکوز در میزد دنیا در پیش
 بر یوز و ننگ غمی دوز در روی • انبیانک او لیانک رهبری
 شرع انک دوز در برات تاج انک • جمله عالم لطفه محتاج انک
 اولندان احرار و نوحه زمان • کلمدی کلمز اکا بکوز بر چون
 کز مبارک الترنی اول یویه • کلا یق اول کز اول حدیجه موقیه
 جمله اشک بگذراندن بی گمان • کمالی جو کوز در انک ابحق همان
 مال و کسره و سه نیم بین ما لمی • نقد می قیون دن قولتر روی
 مصطفی ددی عتو کز بلیکوز • بیز ددی گو کوز دکلید زبوسوز
 سیز واریک استک انی ابحق همان • اوله جقد در اول اولور انک گمان
 پیش صفیه مصطفی عتو نشی • اول ددی کم بن صنا ملبشم بون
 بو محمد هیچ یلان سسویامدی • اول حدیجه هم مرتاج ایامدی
 بن و راین بیکم حاجی یکین • قلقدی کندی طونارینی اول همان
 حدیجه خاطر ننگ اوینه داره • همان کوز روی حدیجه اولر طوری
 وقف وقف وقف

قار ششو

قار ششو کلامی کوزی عزت یلدی • صورتی خالین بلیدی
 پیش ددی اهلا و سهلا یا عزیز • وار مذل رجاحت بیور اول انی ییز
 اقل صفیه ددی ای جا نم جانی • بر حسی وار کوز مکه کلامی سنی
 اول حدیجه اغلی ویردی جوان • کوز مکز اول جبری کله بی صول
 مصطفیانک در کین صانع یلان • سیز کز کز ابرک کز ایدن نهان
 مصطفی سسوشم بن جانله • وار لغم ویرزم اکا جانی بیله
 یا صفیه کوز دو کوم کوز و طله • کوز سیدک عیب نمر دن باله
 کوز یوزنده کی ملک لر جا کزی • بیز یوزنده انسر جک سوزی
 جان دلدن طالب اولوشم اکا • اول دخی راغب دوز هم بل بکا
 اول ددی کم حاطون عجب • اولماسون سن انی قلدی غول طلب
 کم کوز اننده یزاد ستونده همان • بیز دو اول جوقی اکا بکوز بر جوان
 انده در حسن شمائل هم جمال • هم بهما و هم نظر فت هم کمال
 مخرجان حوز معین اشکار • هر عدد و دن صقار انی کوز کار

راضی اولدی غمی انک و الله سکا خوش سعادتی زایه اولدن صو کا
 طوردی حاطون تیز همان طولانی التون انجو بکته بوزده وانی
 جمله سنی بختش زیدرب دورکا بازدم انکل شجواشته سن بکا
 بلیم او شونه دی طوردی همان وادی ابو طالب اوینه روان
 ای درای قرطاش او تور ملا تین طور ایس خود بختش بیز همان بیله
 کوردن کین اشدی کینی سو یلیدی جمله سنی ساز حرم ایلیدی
 الا عتوسی ابولوب او ده دورندی یا تندی بیله منگم نیندی
 طور طور پس جمله اعمامی نکی مصطفی اور تالرنده ماه کی
 اول خویلیک منزلینه وار دیار دستور اولدی جون بجز قرطاش
 اول و تور مدشدی ای بجدی شراب قرشو نده جانور جنین باب
 بونلری جون کوردی عزت ایلیدی طوردی قرشو وادی حرم
 خاص دورنگار هالدین او تور طوره هم بیوروی کیم طبعام کونلر

جون

جون طبعام یلیدی ابو طالب سونه باشلادی ددی کلیم بیز سینه
 حاجیم وار دور قیل غل قبول ددی بیورون که حاجت دور اول
 ایدن اولدور حریجه حاطونی مصطفایه شتر سندن انی
 اول ددیکم بالفه دور قیزم هم اولدوراکا بخت در سوزوم
 جوقلا اولور اشد تار وار مدی کیمی هرگز رضا کورتر مدی
 ددی بونلر باینه راضی دور اول اندن اجاشن دور بیز بیل
 اول ددی یا کندی لره وار مدی بکری کندویه ملا یق کور مدی
 کیم عرب ایجنده عان اولور بکا استه تیلر سر زینش ایدر بکا
 حتمه پس قلعدی ددیکم ای حبس عیبی بولورک مصطفایه سن ایس
 عان ایدر کن یعنی رویش دورده هم بیزم سوزومنی داخی صدان
 اونی سوزوله بین یام شمدن لیری داخی طغک طورون کویلمک اوردی
 پس قلا دانی قادیار همان قور قدر کیم فتنه قوبه نالمان
 جون حدیجی حالون ایدر کیم کورکاو اولدی غصه دن ذیری بر
 رباعه جقدن سوزانک بخاری حیدر ددی کلیم قان کوزی بکار

دنده خود یا نابیدی نهان • اشوسوزی کم اشتدی تا که هات
 جانمی اولدی قیفو کوکلو موله او تور مازی بیرندن طور دی
 کوز لرینه اولدی بودینا طعمه وار دی ورقه قاتنه دریا عمو
 عورنه طولوقی یکدر یا حوره ورقه ایذار دیر کوکلو اولمیر
 ادر عن طائف اینک بکاریه با که ادم ویر مشدر هضر بری
 قنوق سنی سن دیار سنک دی بکا • کم قمو سی مشرید در سکا
 اول ددی بوندن وله رض کیمیم • اشوا و جوگز لری ترک اتیمیم
 ایذر امدی مکنک اولولری • مشتری دور سن یاور سن بولور
 اول ددی عمو لار ان هضر بری • اولولر در لالا واردر عیلمی
 ورقه ایذر که اشتدم بر سوزنه • مصطفی ایچون دینم شکر سی
 اول ددی عتود لر مش اولدی • وار سه دکل کن انک عیسی
 ددی و الله قمو عیند ندر اری • جمله عیلمدن ددی اولد لری
 ورقه ددی دروش ایسه بونوعی بینه جوقدر زمانک مانکا
 ورقه ددی که قیزم وار لری • اولد لری اندر سن معقول اولور

ددی ورا

ددی واریم اولدور صاحب قران • اولدور زیفمیری احرزمان
 تاقیامت قلا و غنجه روزگار • قالسر دللرده ادک یادگار
 حق قینه منترک اولور اولور • هضر دو عالمده اولور سون بخار
 ددی امته مش لرا تم ویر مش • عقلی خود جوق کوزود اجه کور مش
 ددی شکرانه ته ویردر سن بکا • کم بکاح ایدم بکون انی سکا
 وار یغم یا عمو بولور که قدا • نلک بیی اول بوردن اتعه کلید
 ورقه ایذر مال کور کیمز یا قیزم • بیز تحتنا ایده رم طوتقل سوزدم
 اولجا غتر اول قیامت کونلری • سوری سر لرتا مویه احولور
 غیر ی نکلر مالی ملکی جانمان • بیکفنه کید یاور بوندن هجان
 نضر نفس ددی وقت انییا • بایش قیوستنه دوشیمک اولیا
 بکا اول بوندن شفاعت ایسون • استسون حق بکار رحمت ایسون
 کم انک الله قشده منزلی • قامو حلقدن بوجه دور منزل
 کم شفیع المذنبین اولد لری • اولدور مجبور ربنا العالمین
 ددی مافین اولور کم کیم • شفاعت ایسه یارن سکا

ورقه پسر اولاد سرتدن طور پور سوردی قرطاشی اوینه واردی
 اول شراب بحر دی ویردی احمدی کی ماولا رتوردی گوکلون احمدی
 ددی قرطاش بیجون بیخمن سن شراب نیاندن گوکلون دورر بویله حراب
 ورقه ددی برکشی کم قرطاشین اولادونه نواشدن می اول دیشین
 ددی ای قرطاش بی بی کم اولادور اولادور وین یا نه نسیم لدر
 ددی عبدالطلب اوغلان نادر سکا دشمان ایلمش سن انلری
 حمزه اندا امزش کم اولادونه بی اول حیر در کم ماول ایندی بی
 جوتکی اشده حویله جووزی مشکلی اجلدی ایلدی کوزی
 ددی ای قرطاش کناهم نه دورر حمتیه یه شند می بی اولادور
 ددی بر سوز سوباش سن قتی عیاد ویش سن محمد حضرت بی
 ددی قرطاش عیاد ویدم اکا فیزم هشته بی کلیدر بی کا
 بن ددم دروش دورر زمر قزم سس زیش اندر سن اوتا نور جوزم
 ددی دروش ایسه نوله اولادول اول شیده اصلیه سندن اولاد
 ظاهرا ایدر کونده نیجه معنی انصاف اولاد قاصده جمله مشکلات

واهی او

رضی اولوشد ورتقن دنی اکا باشوکه قصد ایله دیدم سکا
 سن بی عا شمله دوشمان اولمل طاقنک بوقدور جویشی قانقل
 قوز قزم که بر کچه حمتیه سننی اولادونه نالان ایدر قرطاش بی
 سن بلور سن اول جوز سلان دورر قانقلیندن برسه قانه فاندور
 سوزم ایعدت سسک طور داراوم رینه لوم ای سننی قور تارک لوم
 هم حلیجه ما طوند اندن یلکان بوقدور در دنیا بی کز سسک سرت
 پسر حویله ورقه ایله نور لور اول ابو طالب اوینه واردی
 قضا را قامو قرطاش لاری اندک دریشدی قمو سی اول وطنه
 بو سوزی شو یله شور لرایدی اننه ملور و ب دکلاد لرا فابوده بونلر
 حمتیه ایدر یا محمد سن ماول اولمقل بو کون دریدر انجق اول
 کسه رزم بو کچه انک باشنی شو یله باش صورا قیوسرم اولاد
 ددی قرطاش نیجه در کور و کیم بی سوزومی بیلد و کیم کیم لیر جک امزش
 پسر حویله ددی وارمه کونلم بونلرک قاتینه نیجه کیر لیم
 ددی بن ااروی را نیجه کیم کیم قرا اهل دن انلا باورم

پس جوئی ققد یار قول ویردیار ورقه ایله پس حویله کورد یار
 ابرو طالب کورجک بوناری بخش اکرام ایلمدی وارد یاری
 حننه قلغمادی ددی لامه یان پس چوکدن بزی سوردن یاگرا
 پس حویله ددی یالین بکا اختیار سوز ایدی اول اولکن هکا
 کند کند معدن دکلام بلمدوم هم ایستی حویله تصور قیاما دم
 حویله بلدم عزه کلدم بن هکان عفو قل لطف ایله کل یا بهائون
 حویله ددی طوردی تمز بهائون پس حویله ایله کور شدی هکان
 ورقه ددی یا ایا بغلی بزی سیز قوم قیلک سطر بزی سزی
 طاع لفلله طوجوق یارن صباح خاظر اولون قیله لوم عقد کجاج
 طوره یار پس جمله اکرام اتدیار بونارن جوق در لوانعام اتدیار
 پس حویله ددی یا سادات این بر سوزم وار کوشن ورتون بوم
 قرطاشمی بن وکیل ایلم یقین اول حدیج حقیقه تحقیق هکان
 قهر کیمه دیر رسه اول وین انی کله فاجی هکما سونار بنی
 ورقه ددی دیارم بونی هکان کسک سادات اول کسک سادات

ولاد

ولاد یار سادات اولکنه سولیدی اول حویله یا قوم بلك ددی
 قرطاشمی بن وکیل ایلم یقین اول حدیج حقیقه طابق اول کسک
 حویله ققد یار ددی باشی سولیدی یا بنی زهر قریش محزوم ددی
 بو اولردن حدیج بیرین اول کندویه لایق کوروب قلمدی قبول
 لاکن ادین دیمزم شمعی ددی جمله کورک خاظر اولون شمعی ددی
 طهلاسن برین جمع اولون قمو اول حدیج اوینه کالون قمو
 تاسکاح ایله یوز انده اکا لا دیک او یلسن ادنی بوندک بکا ط
 ددی بو نواردن دوندی پنه کادی کیردی اول حدیج اوینه
 مشتلا دی حال کاسو یلیدی کمی یرغ ایله کل امیدی سن ددی
 پرده لرا ضرا وکله ملد رفراش کیم بشر شونلر دکل جوق در لوان
 کیم اولور که طکلا بولده طولس شول شی کم استریدون اولس
 پس حدیج خا نون اولام اولدی کولکو غایت حزمه اولدی کولدی شاد
 نیز بیوردی قوللریخه سز طور جوق یراغ ایدک قیونلر اولردن
 یا و یار قلمدی راوت اول کجه کم حدیج خا طون اولده نجه

قولتو ایتدی یوزده نغی التمش کشی • هدر بریس طوتدی بر دلو اششی
 جمله سسی قولتو قرادیشی انک • یوغدی اونده یار کشی انک
 دلولو دلو جووق دوشک بولایر • اول سرانی حور مزین قلد یاسر
 چون صباح اولدی ممتدی یوردی کردی جمله حلقه بر بر کل ددی
 قولتو اولو بجه حلا یق کلن یار • اول حدیجک نک اوینه تولد یاسر
 یوغدی اول شاره اندن اولو • اولدی اولو لاریله طوب طلو او
 انده اولدی بر اولو درنک تمام کچی انی سو یاردی شوکله خاص عم
 کله کلدی اول ابو جهل لعین • کجدی اولدم صدک او نور دی همین
 اول منور دی کند و چوندر کجی • کم قتی حور بین در اول اتموشی
 مال ملکی قولری کی جو غدی • کند ی خاسر اندن اولو یوغدی
 میسر کلدی الاری طور ددی • اول دکلا و بر دکه او نور ددی
 صدر مجلسه ربی هاشم بری کیم اولو • مکه نک اولو لوی

بیس اول

بیس ابو جهل لعین طوردی او رو • و رادی او نور دی اشاغه اول کسر
 کلدی اولدم بیس محمد حصر تی • دوشدی اول حلقه نبون هبیتی
 کجدی اول صدک او نور دی مصطفی • یوز بکر رایه کوکو حور صفا
 بیس ابو طالب کلوب صاغ یانینه • قول یکا عتاس او نور دیارینه
 خفته عتاس یانینه او نور ر • چون ابو جهل لعین جو کو در
 کم او نور میں صدک کجشی مصطفی • صاغو صولو و عتو لری حور صفا
 طوتدی قولتی حسدن اولد ر • کند و بی مانک یاره یاره قلو در
 بلیمز نیلا بیسین نیده سخی • او نودی طوه سنی کیده سخی
 کند و سسی کند و یه ایدر دی نوا • اول حدیجک حاطون امدی نوا
 بیس عتله محمد حصر نین • کر کو در سه حرمتین و هبیتین
 تور فرمکی اول قبول قیله انی • بیس قبول قیله کند و یه بی
 رادی ایتدی اولدی اول مجلسه کما • یز کونده او نور ددی خاص عام
 بیس خویله کردی قبول حقان • سوروی یرده اردنه وادی ران
 اول حدیجک حاطون حصر ایله • قول و رای تزییر دور ددی

بوجہ بکرا استدیا و اردی ک کسہ بیچ کوزو کہ کوستر ملک
 ایل باور نر کم دوه قیوندر سنک مال داجی باری یوق و بیه انک
 راضی اولدو ک شمعی اوش کندی باشکدن ماکرم عقلمی هوش
 خلقا بیچینه ایلدک اور سمرلر قانی ناموس کندی غیرت قانی عار
 باشوموری اشاعه قیلدک یقاله ددی بونو حقدی کندی اول همیان
 حقتی ددی اولور سز داجی طور و ک امدی کیده نوم هم بزدجی
 نیله ملک انوکله بن یانم هم بولا یوق پیده انی بین بو لم
 پیده اردنک جعفر دیار نهان طوزدی و اردی پیس ابوطالب همان
 پیس حدیجه ددی یاسیدن بیان مشدور عقلمی فضلیه غنی
 سن باور سن کم بوا تمدردلی کبج کوندوز حمزله ابجی طلوع
 اوشده الفل نیک فالوری اوزکا و دکل کم رشوت اولسون بوسکا
 همرنه دیرسه ددیکنی ویرکا بین ویره بین شمعی دید یکن سکا
 الدی موقدی التونی او بیله دوندی اندان پیرنه کلدی بین
 پیس ددیکم یا اولور سن طرزک من صنی لطیفه ایلک جاعر و ک

اول حویلک فاتنه ذک و ره این سوز و بی برادجی نیجه کوه بین
 خقدی پیس کندی حویلدن یکا اوینه ورامندی ییدی اکا
 ددی بیس کجه کجه کتکل بن او تنغل یوزکی بن کتکل
 پیس ایله یا بنور بیکی همان کسه صوقدی بیله ناکرمان
 بیسک فالوری ددی رشوت اوزکا همرنه دیرسه ویریم بین قریکا
 پیس حویله بن کتکل ایلدی طاسیک التون انی موم ایلدی
 همرکم التون کوزسه کم بازا اندر کرتی باقر و یا آهن دورور
 دوندور کجه کلدی پیرنه همری کجلی او نور دی پیرنه
 اولو بوجهل لعین باشمندی بواینه پیس طعنه لر قلمندی
 ایبر وار لر و بر قالی شمعی حاطون لر و بر لر مالی
 ددی عیاش اسیم ای احمق کتی ساک بازرار لر ایشلر اولوشی
 بومخد سکا بکزر امیدر ره دنیا ده بوجوکه بازرار امیدور
 دنیا نیک حاطونان بره تارک برکرت بونون یوزن کوند
 همرنه کجه کجه کتکل اولور ابجی طاسی جمله عالم

شمعی درویش اولدیسه قوله عین قنارونک او ش کور سن کلدی یقینی
عالم ایچنه اوله حکمی را ون بوزد غنی طوتار بیس جوان
پس ابوطالب اشارت ایلدی حاموش اولد و لرا اول سولای
بریلغ خطبه او قودی کی شریف مدح اتدی مصطفی بی خوش لطف
پس ددیکم مصطفی طالب دورر اول حدیج حاطونه راغب دورر
سیندر سیز بیورن بر کور نوم هرنه کم اشته رسه کز ویر نوم
وزقه دخی قلدی خطبه او قودی خطب سنی جون تمام اتدی ددی
دندی دوی یوزد و ویرای عزیز شوایله کم قزل تاوا اولسون سینه
اون قراوش ایواون قول دخی نقد ویر دورت نیک فلور ای
پس ابوطالب ددیکم ویر نوم اول ندر زردخی ارتوق ویر نوم
اول حویله دخی هم قلدی قبول هرنه مقصود وارسه اولدی قبول
اول کون اول وقت احسن اوقاتدی هم مبارک اشرفی ساعاتدی
کلدی ملکه حور بایر دو کوننه پس ایلم یار ان کون
جون نیناح اشی داخی اولدی تمام پس یوز دیار که وکلدی ایلم

بیرگز

بیرگز کلدی هوادن براوز اولدی قور قودن او حلقه کز سار
طاهره طاهره درویر دیار مادقی صادقیه لایق کور دیار
نازل اولدی یار میکائیل جبرائیل عرشه کونودن ملکه داخی بیل
دیوان یار لای کلدی ایکی حور که طوتدی او ایچنین یوز لری نوری
مصطفایه ماجو صاحب ناگهان اولدی یار اولد ان دن جون نهان
بیرایخ التون حتمه بهاون مصطفایک او ستونه صاحبی حوان
قلای دخی ماجو حیدر یار اولد شمن او حسدن کجدر یار
خود لر جنت فخر لارن نهان حلقون او ستونه صحر لر دی همان
شویلیکم جمله معطر اولدی یار چونکه قاقوب اولرینه کلدی یار
ددریدی بو قوقندن اولور نندن اولر بو مکر جانندن اولور
اول د کونه هر که ولدی حور کله بیز زمان قلای ققوانده مدام
میسریه پس حدیجه کلادی صای بیری دورت بک فلور ای لای
خیمت دخی ان ایله هم وارا ابوطالب ایلت اشو دم

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Mehmet UYSAL			
Doğum Yeri:	Kula			
Doğum Tarihi:	13/01/1975			
Medeni Durumu:	Evlî			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Yeniköy İlk.		Kula-Manisa	1981-85
Ortaöğretim	Alaşehir İHL		Alaşehir-Manisa	1985-1988
Lise	Alaşehir İHL		Alaşehir-Manisa	1988-1992
Lisans	Çukurova Ün.	T.D ve Edb.	Adana	1992-1996
Yüksek Lisans				
Becerileri:	Bilgisayar For. Öğrt., İzci Liderliği, Satranç Antrenörlüğü			
İlgi Alanları:	Spor, gezi-inceleme, kitap okuma, alanla ilgili seminer, konferans vs.			
İş Deneyimi:	3 yıl Dersane Öğrt.-8 yıl MEB Öğrt.-2 yıl Oratöğretim Md.Yrd.			
Aldığı Ödüller:	MEB Aylıkla ödüllendirme- 6 adet MEB Teşekkür Belgesi			
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Prof. Dr. Mine MENGİ(Çukurova Ün.-T.D ve Edb. Blm. Bşk) Ercan YÜCEL(İMKB GMK Otel. Ve Tur. Meslek Lisesi Md.)			
Tel:	0505 832 3075			
E-Posta:	muysal1975@hotmail.com			
Adres	Karayolları 3. Bölge Müdürlüğü Lojmanları Ankara Yolu Üzeri A blok Kat:5 D: 501 Selçuklu / KONYA			